

Prop.
1986/87: 69

Regeringens proposition

1986/87: 69

om förbättrad kompensation vid
korttidssjukdom och vid tillfällig vård av
barn

Regeringen förelägger riksdagen vad som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 18 december 1986 för de åtgärder och de ändamål som framgår av föredragandens hemställan.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

G. Sigurdson

Propositionens huvudsakliga innehåll

För att komma till rätta med brister vad gäller kompensationsnivån inom den obligatoriska sjukförsäkringen föreslås i propositionen ett nytt sätt att beräkna sjukpenning och tillfällig föräldrapenning för försäkrade, vars sjukpenninggrundande inkomst helt eller delvis utgörs av inkomst av anställning.

För dessa försäkrade införs enligt förslaget en timberäkning av sjukpenning och tillfällig föräldrapenning. Därvid anpassas ersättningen till den ordinarie arbetstid eller motsvarande normala arbetstid då den försäkrade skulle ha utfört förvärsarbete om han inte hade blivit sjuk. Ersättningen utges enbart för de dagar då den försäkrade avstår från förvärsarbete. Nuvarande regler om att sjukpenning inte utges för insjuknandedagen eller för vissa fridagar föreslås slojade.

Timberäknad sjukpenning skall utges för sjukperioder som varar högst 14 dagar samt för de första 14 dagarna i sjukperioder som varar längre tid. Timberäkningen av tillfällig föräldrapenning skall omfatta all tid för vilken denna förmån utges.

Den timberäknade ersättningen fastställs med den sjukpenninggrundande inkomsten som utgångspunkt. Ersättningen per timme beräknas som kvoten av 90 % av den sjukpenninggrundande inkomsten och den försäkrades årsarbetstid. Denna årliga arbetstid är den ordinarie tid som den försäkrade beräknas utföra förvärsarbete mätt i timmar per år. För vissa försäkrade skall ett förenklat beräknings sätt kunna tillämpas.

För dem som har en sjukpenninggrundande inkomst av enbart annat

förvärvsarbete än anställning – t. ex. egenföretagare – skall sjukpenning och tillfällig föräldrapenning beräknas enligt nuvarande regler. Förslaget om ändrade regler beträffande sjukpenning för insjuknandedagen och vissa fridagar får dock betydelse för dessa försäkrade.

Det nya beräkningssättet för sjukpenning från den allmänna försäkringen föreslås i motsvarande mån även omfatta sjukpenning från arbetsskadeförsäkringen och det statliga personskadeskyddet. Den som uppbär s. k. smittbärrersättning omfattas också av de nya beräkningsreglerna.

Av de ökade kostnaderna för sjukförsäkringen med anledning av reformen föreslås 85 % finansieras med en höjning av sjukförsäkringsavgiften. Resterande 15 % finansieras genom statsbidrag.

De ändrade reglerna föreslås träda i kraft den 1 december 1987.

Lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1962: 381) om allmän försäkring¹ dels att 3 kap. 4–6, 8, 10, 11, 16 och 17 §§, 4 kap. 6 och 14 §§ samt 21 kap. 1 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas sex nya paragrafer, 3 kap. 2 b, 10 a–10 c och 14 §§ samt 4 kap. 14 a §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 kap.

2 b §

Årsarbetstid fastställs av försäkringskassan för försäkrade som har en sjukpenninggrundande inkomst som helt eller delvis är att hänföra till anställning. Årsarbetstiden är det antal timmar för år som en försäkrad kan antas komma att tills vidare ha i ifrågavarande förvärvsarbete som ordinarie arbetstid eller däremot svarande normal arbetstid. Vid beräkningen av årsarbetstiden inräknas även ledighet för semester.

Årsarbetstiden avrundas till närmaste hela timtal, varvid halv timme avrundas uppåt.

Beräkningen av årsarbetstiden skall, där förhållandena inte är kända för försäkringskassan, grundas på de upplysningar som kassan kan inhämta från den försäkrade eller dennes arbetsgivare eller uppdragsgivare.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, riksförsäkringsverket får meddela föreskrifter om schablonberäkning av årsarbetstid.

4 §²

Hel sjukpenning utgör för dag 90 procent av den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten, delad med 365. Sjukpenningen avrundas till närmaste hela krontal.

Om inte annat följer av 10–10 b §§ utgör hel sjukpenning för dag 90 procent av den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten, delad med 365. Sjukpenningen avrundas till närmaste hela krontal.

¹ Lagen omtryckt 1982: 120.

² Senaste lydelse 1985: 1082.

För varje dag då den försäkrade får sjukhusvård skall *sjukpenningen* minskas med 55 kronor, dock med högst en tredjedel av sjukpenningens belopp. Därvid skall det belopp varmed minskning sker avrundas till närmast lägre hela kronantal.

För varje dag då den försäkrade får sjukhusvård skall *sjukpenning enligt denna lag* minskas med 55 kronor, dock med högst en tredjedel av sjukpenningens belopp. Därvid skall det belopp varmed minskning sker avrundas till närmast lägre hela kronantal.

5 §³

Den allmänna försäkringskassan skall i samband med inskrivning av en försäkrad besluta om den försäkrades tillhörighet till sjukpenningförsäkringen. I fråga om en försäkrad som avses i 1 § skall kassan samtidigt fastställa den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst. Av beslutet skall framgå i vad mån den sjukpenninggrundande inkomsten är att hänföra till anställning eller till annat förvärvsarbete. *Beslut om tillhörighet till sjukpenningförsäkringen* skall omprövas

Den allmänna försäkringskassan skall i samband med inskrivning av en försäkrad besluta om den försäkrades tillhörighet till sjukpenningförsäkringen. I fråga om en försäkrad som avses i 1 § skall kassan samtidigt fastställa den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst *och, om inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning, dennes årsarbetstid*. Av beslutet skall framgå i vad mån den sjukpenninggrundande inkomsten är att hänföra till anställning eller till annat förvärvsarbete. Sjukpenningförsäkringen skall omprövas

a) när kassan fått kännedom om att den försäkrades inkomstförhållanden undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek,

a) när kassan fått kännedom om att den försäkrades inkomstförhållanden, *arbetstid eller andra omständigheter* har undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek,

b) när förtidspension enligt denna lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades förmåga eller möjlighet att bereda sig inkomst genom arbete,

c) när delpension enligt särskild lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades arbets- och inkomstförhållanden, samt

d) när tjänstepension beviljas den försäkrade.

Ändring skall i fall som avses i första stycket a) *ej* ske förrän 30 dagar efter det försäkringskassan fått kännedom om *inkomständringen*. Ändring skall i annat fall ske så snart anledning till ändringen uppkommit.

Ändring skall i fall som avses i första stycket a) *inte* ske förrän 30 dagar efter det försäkringskassan fått kännedom om *de ändrade omständigheterna*. Ändring skall i annat fall ske så snart anledning till ändringen uppkommit.

³ Senaste lydelse 1986: 248.

Den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten får ej i annat fall än som avses i första stycket b), c) eller d) sänkas under tid då den försäkrade

1. bedriver studier, för vilka han uppbär studiehjälp, studiemedel eller särskilt vuxenstudiestöd enligt studiestödslagen (1973: 349), studiestöd enligt lagen (1983: 1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa eller bidrag enligt förordningen (1976: 536) om utbildningsbidrag för doktorander,

2. genomgår grundutbildning för vuxna (grundvux) eller grundläggande svenskundervisning för invandrare och uppbär timersättning för studierna,

3. är inskriven vid arbetsmarknadsinstitut eller efter förmedling av en arbetsmarknadsmyndighet genomgår yrkesutbildning,

4. är gravid och avbryter eller inskränker sitt förvärvsarbete tidigast sex månader före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför,

5. är helt eller delvis ledig från förvärvsarbete för vård av barn, om den försäkrade är förälder till barnet eller likställs med förälder enligt 1 § lagen (1978: 410) om rätt till ledighet för vård av barn, m. m. och barnet inte har fyllt ett år. Motsvarande gäller vid adoption av barn som ej fyllt tio år eller vid mottagande av sådant barn i avsikt att adoptera det, om mindre än ett år har förflutit sedan den försäkrade fick barnet i sin vård.

För en försäkrad som avses i tredje stycket 1 skall försäkringskassan, vid sjukdom under utbildningstiden, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid. Under studieuppehåll mellan vår- och hösttermin, då den försäkrade inte uppbär studiesocial förmån som anges i tredje stycket 1, skall dock sjukpenningen beräknas på den sjukpenninggrundande inkomst som följer av första-tredje styckena, om den blir högre än sjukpenning beräknad enligt *detta stycke*.

För en försäkrad som avses i tredje stycket 1 skall försäkringskassan, vid sjukdom under utbildningstiden, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid. *Om därvid den sjukpenninggrundande inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning, skall årsarbetstiden beräknas på grundval av enbart det antal arbetstimmar som den försäkrade kan antas ha i ifrågavarande förvärvsarbete under utbildningstiden.*

Under studieuppehåll mellan vår- och hösttermin, då den försäkrade inte uppbär studiesocial förmån som anges i tredje stycket 1, skall dock sjukpenningen *för tid efter utgången av en sådan period om 14 dagar som anges i 10 §* beräknas på den sjukpenninggrundande inkomst som följer av första-tredje styckena, om *sjukpenningen* blir högre än sjukpenning beräknad *på den sjukpenninggrundande inkomsten enligt fjärde stycket*.

5 a §⁴

För en försäkrad, till vilken tjänstepension utges i form av ålderspension eller annan därmed jämförelsevis pension före utgången av den månad under vilken han fyller 65 år, skall sjukpenninggrundande inkomst fastställas om han har ett förvärvsarbete som beräknas pågå under minst sex månader i följd. Den sjukpenninggrundande inkomsten beräknas därvid enligt 2 §.

För en försäkrad, till vilken tjänstepension utges i form av ålderspension eller annan därmed jämförelsevis pension före utgången av den månad under vilken han fyller 65 år, skall sjukpenninggrundande inkomst *och, om inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning, årsarbetstid* fastställas om han har ett förvärvsarbete som beräknas pågå under minst sex månader i följd. Den sjukpenninggrundande inkomsten beräknas därvid enligt 2 § *och årsarbetstiden enligt 2 b §.*

Är en försäkrad med sådan tjänstepension som avses i första stycket helt eller delvis arbetslös samt arbetssökande, skall sjukpenninggrundande inkomst fastställas endast om tjänstepensionen understiger 60 procent av lönen närmast före pensionsavgången. Den sjukpenninggrundande inkomsten beräknas därvid på grundval av lönen närmast före pensionsavgången eller, om den försäkrade inte har för avsikt att förvärvsarbeta i samma omfattning som tidigare, den inkomst han kan antas få av arbete som svarar mot det föreliggande arbetsutbudet. Vid beräkningen skall iakttagas att inkomsten inte får överstiga sju och en halv gånger basbeloppet. Vidare skall inkomsten minska med tjänstepensionen. Minskningen får dock inte ge till resultat att en försäkrad som är endast delvis arbetslös erhåller lägre sjukpenninggrundande inkomst än om beräkning skett enligt första stycket.

6 §

Försäkrad är skyldig att så snart *ske kan* och senast inom två veckor till den allmänna försäkringskassan anmäla sådan ändring i sina inkomstförhållanden, som påverkar rätten till sjukpenning eller sjukpenningens storlek.

En försäkrad är skyldig att så snart *det kan ske* och senast inom två veckor till den allmänna försäkringskassan anmäla sådan ändring i sina inkomstförhållanden *eller av sin arbetstid eller andra omständigheter*, som påverkar rätten till sjukpenning eller sjukpenningens storlek.

Allmän försäkringskassa skall i den utsträckning det skäligen påkallas genom förfrågningar hos de försäkrade eller på annat lämpligt sätt inhämta uppgifter om den försäkrades inkomstförhållanden och andra omständigheter som *ha* betydelse för sjukpenningförsäkringen.

Allmän försäkringskassa skall i den utsträckning det skäligen påkallas genom förfrågningar hos de försäkrade eller på annat lämpligt sätt inhämta uppgifter om den försäkrades inkomstförhållanden, *arbetstid* och andra omständigheter som *har* betydelse för sjukpenningförsäkringen.

⁴ Senaste lydelse 1986: 247.

8 §

Vid bedömande huruvida fullständig nedsättning av arbetsförmågan föreligger skall, om sjukdomen kan *antagas* vara kortvarig, särskilt beaktas huruvida den försäkrade på grund av sjukdomen är *urståndsatt* att utföra sitt vanliga eller därmed jämförligt arbete.

Vid bedömande huruvida fullständig nedsättning av arbetsförmågan föreligger skall, om sjukdomen kan *antas* vara kortvarig, särskilt beaktas huruvida den försäkrade på grund av sjukdomen är *ur stånd* att utföra sitt vanliga eller därmed jämförligt arbete. *Om den försäkrade på grund av sjukdomen behöver avstå från förvärvsarbete under minst hälften av sin normala arbetstid en viss dag, skall hans arbetsförmåga anses nedsatt i minst motsvarande mån den dagen.*

Är den försäkrade föremål för åtgärd av beskaffenhet, som anges i 2 kap. 11 §, skall arbetsförmågan anses nedsatt i den mån den försäkrade på grund av åtgärden är hindrad att utföra förvärvsarbete.

Ätnjuter den försäkrade förtidspension enligt denna lag, skall vid prövning av den försäkrades rätt till sjukpenning bedömningen av hans arbetsförmåga ske med bortseende från den nedsättning av arbetsförmågan, som ligger till grund för utgående pension.

Som sjukperiod anses tid, under vilken en försäkrad i oavbruten följd lider av sjukdom som avses i 7 §.

10 §⁵

För den dag då sjukdomsfallet *inträffade* utgår sjukpenning endast om den försäkrade på grund av sjukdomen gått *miste* om dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd eller sjukperioden börjar inom tjugu dagar efter föregående sjukperiods slut.

För den dag då *anmälan* om sjukdomsfallet gjordes hos den allmänna försäkringskassan och de följande 13 dagarna i sjukperioden utges sjukpenning som svarar mot sjukpenninggrundande inkomst av anställning endast under förutsättning att den försäkrade skulle ha utfört förvärvsarbete om han inte hade varit sjuk.

Utges sjukpenning för tid före anmälan skall dock vad som föreskrivs i första stycket gälla som om den första ersättningsdagen var sjukanmälningsdag.

⁵ Senaste lydelse 1985: 87.

Varar sjukperioden högst sex dagar utöver den dag då sjukdomsfallet inträffade, utgår sjukpenning för dag, då den försäkrade icke skulle hava utfört förvärvsarbete i sin huvudsakliga sysselsättning, endast i den mån antalet sådana dagar, den dag då sjukdomsfallet inträffade oräknad, överstiger två.

Utan hinder av andra stycket utgår

- a) sjukpenning för semesterdag;
- b) sjukpenning till försäkrad som vid sjukperiodens början äger uppbära dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd.

Sjukpenning må ej utgivas för tid, innan anmälan om sjukdomsfallet gjorts hos den allmänna försäkringskassan, där ej hinder mött för sådan anmälan eller eljest särskilda skäl föranleda att sjukpenning bör utgå.

Såsom sjukperiod anses tid, varunder försäkrad i oavbruten följd lider av sjukdom som avses i 7 §.

Med tid för förvärvsarbete enligt första stycket jämställs

1. ledighet för semester,
2. ledighet under studietid för vilken oavkortade löneförmåner utges, och
3. ledighet under tid då den försäkrade genomgår sådan utbildning eller undervisning som anges i 5 § tredje stycket 2 eller uppbär tim- eller dagstudiestöd enligt studiestödslagen (1973: 349).

10 a §

Om den försäkrades sjukpenning i fall som avses i 10 § svarar mot sjukpenninggrundande inkomst av enbart anställning, skall till grund för beräkningen av beloppet av hel sjukpenning för dag läggas det tal som erhålls när 90 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten delas med årsarbetstiden.

Skall sjukpenning utges för endast en dag multipliceras det enligt första stycket erhållna talet med antalet timmar av ordinarie arbetstid eller däremot svarande normal arbetstid. Produkten utgör hel sjukpenning för dagen.

Skall sjukpenning utges för mer än en dag multipliceras det enligt första stycket erhållna talet med

det sammanlagda antalet timmar av ordinarie arbetstid eller däremot svarande normal arbetstid som belöper på dagarna. Det tal som därvid erhålls delas med antalet dagar med sjukpenning. Kvoten utgör beloppet av hel sjukpenning för dag.

Det enligt första stycket erhållna talet avrundas till närmaste hela krontal. Om antalet timmar enligt andra stycket eller det sammanlagda antalet timmar enligt tredje stycket inte uppgår till ett helt timtal skall avrundning ske till närmaste hela timtal, varvid halv timme avrundas uppåt. Sjukpenning avrundas till närmaste hela krontal.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, riks försäkringsverket får meddela föreskrifter om schablonberäkning av ordinarie arbetstid och däremot svarande normal arbetstid.

10 b §

Om den försäkrades sjukpenning i fall som avses i 10 § svarar mot sjukpenninggrundande inkomst av såväl anställning som annat förvärvsarbete beräknas beloppet av hel sjukpenning för dag enligt följande. Den del av sjukpenningen som svarar mot inkomst av anställning beräknas enligt 10 a § första fjärde styckena. Den del som svarar mot inkomst av annat förvärvsarbete beräknas enligt 4 § första stycket.

10 c §

Utan hinder av föreskrifterna i 10–10 b §§ beräknas sjukpenning enligt 4 § första stycket när den försäkrade

1. är helt eller delvis arbetslös och anmäld som arbetssökande på arbetsförmedling samt är beredd att anta erbjudet arbete i en omfattning som svarar mot den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten,

2. skall uppbära sjukpenning för

tid då annars havandeskapspenning eller föräldrapenning skulle ha uppburits,

3. skall uppbära sjukpenning med tillämpning av 8 § andra stycket, eller

4. är inskriven vid arbetsmarknadsinstitut eller efter förmedling av en arbetsmarknadsmyndighet genomgår yrkesutbildning.

Vid beräkning av sjukpenning på en sjukpenninggrundande inkomst som omfattar ersättning för sådan vård som avses i 12 § skall sjukpenning som svarar mot denna ersättning beräknas enligt 4 § första stycket.

11 §⁶

Om en försäkrad gör anmälan till den allmänna försäkringskassan skall sjukpenning som svarar mot inkomst av annat förvärsarbete inte utgå för de första 3 eller 30 dagarna av varje sjukperiod, den dag då sjukdomsfallet inträffade inräknad (karenstid). I fråga om sådan sjukpenning tillämpas inte 10 § första–tredje styckena. Vid beräkning av karenstid skall, om en sjukperiod börjar inom 20 dagar efter föregående sjukperiods slut, de båda perioderna anses såsom en sjukperiod.

Om en försäkrad gör anmälan till den allmänna försäkringskassan skall sjukpenning som svarar mot inkomst av annat förvärsarbete inte utges för de första 3 eller 30 dagarna av varje sjukperiod, den dag då sjukdomsfallet inträffade inräknad (karenstid). Vid beräkning av karenstid skall, om en sjukperiod börjar inom 20 dagar efter föregående sjukperiods slut, de båda perioderna anses såsom en sjukperiod.

En försäkrad, som gjort anmälan enligt första stycket, får övergå till försäkring med kortare karenstid eller utan karenstid, om han inte har fyllt 55 år. En sådan ändring skall bli gällande 30 dagar efter den, då framställningen gjordes hos kassan, men får ej tillämpas vid sjukdom som inträffat innan ändringen blivit gällande.

14 §

Sjukpenning får inte utges för tid innan anmälan om sjukdomsfallet har gjorts hos den allmänna försäkringskassan, där inte hinder mött för sådan anmälan eller annars särskilda skäl föranleder att sjukpenning bör utges.

⁶ Senaste lydelse 1985: 87.

16 §⁷

Om en arbetstagare har rätt till lön under sjukdom enligt statliga, kommunala eller landstingskommunala bestämmelser, kan regeringen föreskriva undantag helt eller delvis från bestämmelserna om rätt till sjukpenning.

I den mån sådant undantag inte har föreskrivits får arbetsgivaren i den ordning regeringen bestämmer uppbära arbetstagarens sjukpenning till den del den inte överstiger den utbetalda lönen.

En överenskommelse, som innebär att en arbetsgivare som har utgivit lön till en arbetstagare under sjukdom har rätt att uppbära dennes sjukpenning, är bindande för försäkringskassan om den har form av kollektivavtal och på arbetstagar sidan har slutits eller godkänts av en organisation som är att anse som huvudorganisation. Ett sådant kollektivavtal får en arbetsgivare som är bunden av avtalet efter överenskommelse åberopa även i fråga om arbetstagare som inte omfattas av avtalet men sysselsätts i arbete som avses i det. Regeringen får meddela föreskrifter om sjukpenningberäkning och handläggning av sjukfall för arbetstagare hos staten som omfattas av sådant avtal.

Regeringen får även meddela föreskrifter om sjukpenningberäkning för arbetstagare med statligt reglerad anställning som är anställda hos en annan arbetsgivare än staten och som omfattas av sådant kollektivavtal som anges i tredje stycket.

Har en försäkrad drabbats av sjukdom utom riket och därvid erhållit underhåll genom utrikesförvaltningens försorg får förvaltningen i den ordning regeringen bestämmer från försäkringskassan erhålla den försäkrades sjukpenning i den mån den inte överstiger vad som har utgivits i underhåll.

17 §⁸

Sjukpenning får, om omständigheterna motiverar det, dras in eller sättas ned om en försäkrad

a) vägrar att ta emot besök av en person, som fått i uppdrag av försäkringskassan att utreda rätten till sjukpenning eller behovet av rehabiliteringsåtgärd,

b) underlåter att meddela försäkringskassan sin vistelseadress när han under sjukdomsfall vistas annat än tillfälligt på annan adress än den som angetts till kassan,

c) underlåter att enligt 6 § första stycket anmäla sådan ändring i *sina inkomstförhållanden*, som är av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek.

c) underlåter att enligt 6 § första stycket anmäla sådan ändring, som är av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek.

Angående nedsättning eller indragning i andra fall av ersättning som här avses stadgas i 20 kap. 3 §.

⁷ Senaste lydelse 1984: 685.

⁸ Senaste lydelse 1985: 999.

4 kap.

6 §⁹

Hel föräldrapenning utgör lägst 60 kronor om dagen (garantinivå).

Föräldrapenning för de första 180 dagarna utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt 3 kap. med undantag av 5 § fjärde stycket, om föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför har varit försäkrad för en sjukpenning över garantinivån.

Utöver vad som anges i andra stycket utges föräldrapenning för varje barn för 90 dagar med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt 3 kap. med undantag av 5 § fjärde stycket, och 90 dagar med belopp enligt garantinivån.

Föräldrapenning för de första 180 dagarna utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt 3 kap. med undantag av 5 § fjärde och femte styckena samt 10 a och 10 b §§, om föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför har varit försäkrad för en sjukpenning över garantinivån.

Utöver vad som anges i andra stycket utges föräldrapenning för varje barn för 90 dagar med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt 3 kap. med undantag av 5 § fjärde och femte styckena samt 10 a och 10 b §§, och 90 dagar med belopp enligt garantinivån.

Föräldrapenning vid flerbarnsbörd enligt 3 § andra stycket beräknas enligt tredje stycket.

Utän hinder av vad som föreskrivs i andra–fjärde styckena skall, om föräldrarnas sjukpenninggrundande inkomst har sänkts enligt 3 kap. 5 § tredje stycket 5, föräldrapenningen till dess barnet fyller två år beräknas lägst på grundval av den sjukpenninggrundande inkomst som gällde innan sänkningen skedde eller den högre inkomst som löneutvecklingen inom yrkesområdet därefter föranleder, om föräldern avstår från förvärvsarbete för vård av barn. Är kvinnan gravid på nytt vid utgången av denna tid och beräknas barnets födelse ske inom sex månader eller föds barnet inom nämnda tid, skall hennes föräldrapenning även fortsättningsvis beräknas på motsvarande sätt.

14 §¹⁰

Tillfällig föräldrapenning utges med belopp som motsvarar föräldrarnas sjukpenning enligt 3 kap.

Hel tillfällig föräldrapenning utges till en förälder som avstår från förvärvsarbete. Halv eller fjärdedels tillfällig föräldrapenning utges till en förälder som arbetar högst hälften respektive högst tre fjärdedelar av den tid han skulle ha arbetat om han inte vårdat barnet. Bestämmelserna i 7 § andra stycket gäller i tillämpliga delar även i fråga om tillfällig föräldrapenning.

⁹ Senaste lydelse 1986: 384.

¹⁰ Senaste lydelse 1985: 87.

Tillfällig föräldrapenning beräknas, för den tid som förmånen avser, enligt 3 kap. 10 a § när den skall utges på grundval av sjukpenninggrundande inkomst av anställning och enligt 10 b § nämnda kapitel när den skall utges på grundval av sjukpenninggrundande inkomst av såväl anställning som annat förvärvsarbete. I fall som avses i 3 kap. 5 § femte stycket beräknas tillfällig föräldrapenning dock inte på grundval av den sjukpenninggrundande inkomst som följer av första–tredje styckena i den paragrafen.

Tillfällig föräldrapenning som utges på grundval av enbart inkomst av annat förvärvsarbete beräknas enligt 3 kap. 4 § första stycket.

14 a §

Utan hinder av föreskrifterna i 14 § andra stycket beräknas tillfällig föräldrapenning enligt 3 kap. 4 § första stycket

1. när den försäkrade skall uppbära tillfällig föräldrapenning för tid då annars havandeskapspenning eller föräldrapenning skulle ha uppburits, eller

2. i fall som avses i 3 kap. 10 c § första stycket 1 och 4 samt andra stycket.

21 kap.

1 §¹¹

Den som är inskriven hos en allmän försäkringskassa, men inte är försäkrad för en sjukpenning som uppgår till garantinivån enligt 4 kap. 6 §, skall kunna genom frivilliga avgifter försäkra sig för erhållande av sjukpenning eller sjukpenningtillägg.

Den som är inskriven hos en allmän försäkringskassa, men inte är försäkrad för en sjukpenning som, *beräknad enligt 3 kap. 4 § första stycket*, uppgår till garantinivån enligt 4 kap. 6 §, skall kunna genom frivilliga avgifter försäkra sig för erhållande av sjukpenning eller sjukpenningtillägg.

¹¹ Senaste lydelse 1985: 87.

Den som inte har rätt till sjukpenning enligt 3 kap. 1 § får försäkra sig för sjukpenning som uppgår till lägst 20 kronor och högst till garantinivån enligt 4 kap. 6 §. Den som har rätt till sjukpenning enligt 3 kap. 1 § får försäkra sig för sjukpenningstillägg, som tillsammans med den sjukpenning som han är berättigad till uppgår till lägst 20 kronor och högst till garantinivån.

Den som inte har rätt till sjukpenning enligt 3 kap. 1 § får försäkra sig för sjukpenning som uppgår till lägst 20 kronor och högst till garantinivån enligt 4 kap. 6 §. Den som har rätt till sjukpenning enligt 3 kap. 1 § får försäkra sig för sjukpenningstillägg, som tillsammans med den sjukpenning som han är berättigad till enligt 3 kap. 4 § första stycket uppgår till lägst 20 kronor och högst till garantinivån.

En frivillig försäkring påverkas inte av att den försäkrades sjukpenning enligt 3 kap., under där angivna förutsättningar, beräknas med tillämpning av 5 § femte stycket eller 10 a eller 10 b § nämnda kapitel.

Försäkringen skall efter den försäkrades val gälla utan karenstid eller med en karenstid av 3 eller 30 dagar.

Rätt till inträde i den frivilliga försäkringen eller förkortning av gällande karenstid enligt tredje stycket tillkommer endast den som är under 55 år.

Ersättning enligt denna paragraf utges inte för tid efter den månad då den försäkrade börjar uppbära hel förtids- eller ålderspension.

Ersättning enligt denna paragraf utges inte för tid efter *ingången* av den månad då den försäkrade börjar uppbära hel förtids- eller ålderspension.

1. Denna lag träder i kraft den 1 december 1987.

2. De nya föreskrifterna i 3 kap. 2 b §, 5 § fjärde och femte styckena samt 10–10 c §§ tillämpas första gången på sjukdomsfall som inträffar efter ikraftträdandet. Äldre bestämmelser i 3 kap. 10 § andra och tredje styckena tillämpas fortfarande på sjukdomsfall som inträffat före ikraftträdandet.

3. De nya föreskrifterna i 4 kap. 14 och 14 a §§ tillämpas första gången på föräldraledighet som börjar efter ikraftträdandet.

4. När en försäkrads årsarbetstid fastställs första gången efter ikraftträdandet skall den, såvida inte fråga är om fastställande av årsarbetstid i samband med inskrivning hos försäkringskassan, gälla från och med den dag då kassan fick kännedom om den försäkrades arbetstidsförhållanden.

5. Är årsarbetstid inte fastställd för en försäkrad när sjukdomsfall eller föräldraledighet anmäls till försäkringskassan första gången efter ikraftträdandet, skall kassan genom den gjorda anmälan anses ha fått kännedom om arbetstidsförhållandena.

6. När försäkringskassan första gången efter ikraftträdandet fastställer den försäkrades årsarbetstid skall kassan ompröva den sjukpenninggrundande inkomsten. Om därvid denna inkomst skall ändras skall ändringen ske med verkan från och med den dag då årsarbetstiden blir gällande.

7. Får försäkringskassan under november 1987 kännedom om att inkomstförhållandena för en försäkrad, som har en sjukpenninggrundande inkomst som helt eller delvis är att hänföra till anställning, har undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek skall ändringen av den sjukpenninggrundande inkomsten ske med verkan från och med den 1 december 1987.

Lag om ändring i lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring¹

dels att 3 kap. 5–8 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 3 kap. 5 a–5 c §§, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 kap.

5 §

Vid sjukdom som efter samordningstidens slut sätter ned den försäkrades förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete med minst hälften utgård sjukpenning från arbetsskadeförsäkringen.

Saknar den försäkrade förmåga att skaffa sig inkomst, utges hel sjukpenning. I annat fall utges halv sjukpenning.

Hel sjukpenning utgör för dag en trehundra- och sextiofemtedel av den försäkrades sjukpenningunderlag enligt 6 §. Sjukpenningen avrundas till närmaste hela kronor.

Om inte annat följer av 5 a–5 c §§ utgör hel sjukpenning för dag en trehundra- och sextiofemtedel av den försäkrades sjukpenningunderlag enligt 6 §. Sjukpenningen avrundas till närmaste hela kronor.

Som sjukperiod anses tid, under vilken en försäkrad i oavbruten följd lider av sjukdom som avses i första stycket.

5 a §

Medför arbetsskada att den försäkrade insjuknar efter samordningstidens slut utges sjukpenning, som svarar mot sjukpenningunderlag i form av inkomst av anställning, för den dag då anmälan om sjukdomsfallet gjordes hos den allmänna försäkringskassan och de följande 13 dagarna i sjukperioden endast under förutsättning att den försäkrade skulle ha utfört förvärvsarbete om han inte hade varit sjuk.

Utges sjukpenning för tid före anmälan skall dock vad som föreskrivs i första stycket gälla som om den första ersättningsdagen var sjukanmälningsdag.

Med tid för förvärvsarbete enligt första stycket jämställs

1. ledighet för semester,

¹ Lagen omtryckt 1977: 264.

2. ledighet under studietid för vilken oavkortade löneförmåner utges, och

3. ledighet under tid då den försäkrade genomgår sådan utbildning eller undervisning som anges i 3 kap. 5 § tredje stycket 2 lagen (1962: 381) om allmän försäkring eller uppbär tim- eller dagstudiestöd enligt studiestödslagen (1973: 349).

Har en påbörjad period om högst 14 dagar som avses i 3 kap. 10 § första stycket lagen om allmän försäkring inte avslutats före samordningstidens utgång, skall sjukpenning som utges från arbetsskadeförsäkringen för sjukperioden beräknas med tillämpning av föreskrifterna i denna paragraf samt 5 b och 5 c §§, dock för högst det antal dagar som återstod vid samordningstidens utgång.

5 b §

Om den försäkrades sjukpenning i fall som avses i 5 a § svarar mot ett sjukpenningunderlag i form av enbart inkomst av anställning, skall till grund för beräkningen av beloppet av hel sjukpenning för dag läggas det tal som erhålls när sjukpenningunderlaget delas med den försäkrades årsarbetstid enligt 3 kap. lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

Skall sjukpenning utges för endast en dag multipliceras det enligt första stycket erhållna talet med antalet timmar av ordinarie arbetstid eller däremot svarande normal arbetstid. Produkten utgör hel sjukpenning för dagen.

Skall sjukpenning utges för mer än en dag multipliceras det enligt första stycket erhållna talet med det sammanlagda antalet timmar av ordinarie arbetstid eller däremot svarande normal arbetstid som belöper på dagarna. Det tal som därvid erhålls delas med antalet dagar med sjukpenning. Kvoten utgör beloppet av hel sjukpenning för dag.

Det enligt första stycket erhållna

talet avrundas till närmaste hela krontal. Om antalet timmar enligt andra stycket eller det sammanlagda antalet timmar enligt tredje stycket inte uppgår till ett helt timal skall avrundning ske till närmaste hela timal, varvid halv timme avrundas uppåt. Sjukpenning avrundas till närmaste hela krontal.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, riksförsäkringsverket får meddela föreskrifter om schablonberäkning av ordinarie arbetstid och däremot svarande normal arbetstid.

5 c §

Om den försäkrades sjukpenning i fall som avses i 5 a § svarar mot ett sjukpenningunderlag i form av inkomst av såväl anställning som annat förvärvsarbete beräknas beloppet av hel sjukpenning för dag enligt följande. Den del av sjukpenningen som grundar sig på inkomst av anställning beräknas enligt 5 b § första–fjärde styckena. Den del som grundar sig på inkomst av annat förvärvsarbete beräknas enligt 5 § tredje stycket.

Utan hinder av föreskrifterna i första stycket samt 5 a och 5 b §§ beräknas sjukpenning enligt 5 § tredje stycket

1. när den försäkrade skall uppbära sjukpenning med tillämpning av 6 kap. 5 §, och

2. i fall som avses i 3 kap. 10 c § första stycket 1, 2 och 4 samt andra stycket lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

6 §²

Sjukpenningunderlag utgöres av 1. för den som är sjukpenningförsäkrad enligt 3 kap. lagen (1962: 381) om allmän försäkring: hans sjukpenninggrundande inkomst enligt 3 kap. 2 § nämnda lag,

Sjukpenningunderlag utgöres av 1. för den som är sjukpenningförsäkrad enligt 3 kap. lagen (1962: 381) om allmän försäkring: hans sjukpenninggrundande inkomst enligt nämnda kapitel,

² Senaste lydelse 1981: 693.

2. för den som ej är sjukpenningförsäkrad enligt 3 kap. lagen om allmän försäkring men likväl har inkomst av förvärvsarbete:

den inkomst som skulle ha utgjort sjukpenninggrundande inkomst för honom enligt 3 kap. 2 § nämnda lag, om han hade varit sjukpenningförsäkrad, dock lägst 6 000 kronor,

3. för försäkrad som avses i 1 kap. 1 § andra stycket eller som i annat fall genomgick yrkesutbildning när skadan inträffade:

hans livränteunderlag enligt 4 kap.

Sjukpenningunderlaget får ej beräknas till högre belopp än som motsvarar sju och en halv gånger det basbelopp enligt 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring som gällde vid årets början.

7 §

Medför arbetsskada som har föranlett livränta enligt 4 kap. på nytt sjukdom, har den försäkrade rätt till sjukpenning, om sjukdomen sätter ned hans kvarstående förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete. Därvid skall 5 och 6 §§ gälla i tillämpliga delar.

Medför arbetsskada som har föranlett livränta enligt 4 kap. på nytt sjukdom, har den försäkrade rätt till sjukpenning, om sjukdomen sätter ned hans kvarstående förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete. Därvid skall 5–6 §§ gälla i tillämpliga delar.

8 §³

För dag då den försäkrade erhåller sjukhusvård eller konvalescentvård minskas sjukpenningen med belopp som framgår av 3 kap. 4 § andra stycket lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

Bestämmelserna i 3 kap. 15 § lagen om allmän försäkring skall tillämpas även beträffande sjukpenning som *utgår* från arbetsskadeförsäkringen.

Bestämmelserna i 3 kap. 14 och 15 §§ lagen om allmän försäkring skall tillämpas även beträffande sjukpenning som *utges* från arbetsskadeförsäkringen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 december 1987.

2. De nya föreskrifterna i 5–5 c och 7 §§ tillämpas första gången på sjukdomsfall som inträffar efter ikraftträdandet.

³ Senaste lydelse 1979: 1127.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1956: 293) om ersättning åt smittbärare

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1956: 293) om ersättning åt smittbärare skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Ersättningen för inkomstbortfall åt den som omfattas av sjukförsäkring enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring utgår för dag räknat med det högsta belopp som han vid sjukdom är berättigad att uppbära i sjukpenning och sjukpenningtillägg på grund av försäkring enligt nämnda lag eller med stöd därav meddelade bestämmelser; *dock att ersättning åt den som åtnjuter annan inkomst av förvärvsarbete än inkomst av anställning alltid skall bestämmas till det belopp för dag räknat som skulle hava utgått till honom, därest hela hans årsinkomst av förvärvsarbete utgjort inkomst av anställning.*

I annat fall än i första stycket avses skall ersättningen åt tillfällig smittbärare för inkomstbortfall med tillämpning av de i nämnda stycke angivna grunderna utgå med det belopp för dag räknat som han skulle hava ägt uppbära från allmän försäkringskassa, därest han varit sjukpenningförsäkrad jämlikt 3 kap. lagen om allmän försäkring.

Den som ej fyllt sexton år må ej åtnjuta ersättning med mindre han visar att han genom ingripandet går miste om arbetsinkomst.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1987 och tillämpas första gången vid myndighets ingripande som sker efter ikraftträdandet.

*Föreslagen lydelse*3 §¹

Ersättningen för inkomstbortfall åt den som omfattas av sjukförsäkring enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring utgår för dag räknat med det högsta belopp som han vid sjukdom är berättigad att uppbära i sjukpenning och sjukpenningtillägg på grund av försäkring enligt nämnda lag eller med stöd därav meddelade bestämmelser.

¹ Senaste lydelse 1973: 469.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 18 december 1986

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, S. Andersson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Wickbom, Johansson, Hulterström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist

Föredragande: statsrådet Sigurdsen

Proposition om förbättrad kompensation vid korttidssjukdom och vid tillfällig vård av barn

1 Inledning

Nuvarande regler för beräkning av sjukpenning infördes den 1 januari 1974 (prop. 1973: 46, Sfu 21, rskr. 197). Det tidigare systemet med sjukpenningklasser ersattes då av ordningen med en sjukpenninggrundande inkomst och en sjukpenning som skulle motsvara 90 % av denna inkomst. I samband därmed gjordes sjukpenningen skattepliktig och pensionsgrundande för ATP. Sjukpenningen avsåg att kompensera bortfallet av förvärvsinkomst med en för samtliga sjukpenningberättigade lika stor andel av den bortfallna inkomsten.

De gällande reglerna ger i de flesta fall en god kompensation för inkomstbortfall vid sjukdom och vid tillfällig vård av barn. I vissa fall ger dock beräkningsreglerna mindre tillfredsställande effekter. Det gäller vid kortare sjukfall och då särskilt vid deltidsarbete och skiftarbete som inte är jämnt fördelat över veckans arbetsdagar utan utförs under koncentrerade arbetsperioder. Ogynnsamma effekter uppstår även för säsong- och feriearbetande.

Sedan behovet av en översyn av sjukpenningreglerna påtalats i riksdagen och i skrivelser till regeringen från bl. a. LO och SAF samt även i andra sammanhang tillkallades år 1978 en kommitté för översyn av sjukpenningförsäkringen. Kommittén, som antog namnet sjukpenningkommittén, avgav två betänkanden, Sjukersättningsfrågor (SOU 1981: 22) och Egenföretagares sjukpenning, m. m. (SOU 1983: 48). Sjukpenningkommitténs förslag i nu aktuella delar ledde dock inte till någon lagändring.

Angelägenheten av att finna en lösning på de problem som är förknippade med den i vissa fall bristfälliga kompensationen vid deltids- och skiftarbete har därefter vid flera tillfällen påtalats av riksdagen och i skrivelser till regeringen från bl. a. arbetsmarknadens parter och enskilda personer.

I april 1986 beslutades att en särskild arbetsgrupp skulle tillsättas inom socialdepartementet för att göra en översyn av reglerna för ersättning från sjukförsäkringen vid korttidssjukdom och vid föräldraledighet för vård av sjukt barn. Arbetsgruppen (Monica Andersson, statssekreterare (ordföran-

de), Svante Holgersson, departementsråd. Gustav Jönsson, överdirektör och Kajsa Wikström, departementssekreterare) redovisade sina förslag i departementspromemorian (Ds S 1986:8) Förbättrad kompensation vid korttidssjukdom och vid tillfällig vård av barn. En sammanfattning av promemorian bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna och en redovisning av deras ställningstagande till förslagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

Jag avser nu att ta upp frågan om ett nytt sätt att beräkna sjukpenning m. m. för att komma till rätta med brister i kompensationshänseende.

2 Nuvarande regler

2.1 Allmänt

Den obligatoriska sjukpenningförsäkringen omfattar alla personer som är inskrivna hos allmän försäkringskassa. Den som är bosatt i Sverige skall vara inskriven hos försäkringskassan fr. o. m. den månad då han fyller 16 år.

För rätt till sjukpenning krävs, förutom inskrivning i försäkringskassa, att den försäkrade har en beräknad årlig förvärvsinkomst av minst 6 000 kr.

För varje inskriven försäkrad som förvärvsarbetar fastställer försäkringskassan en sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Därmed avses den årliga inkomst i pengar eller naturaförmåner i form av kost, bostad eller bil som den försäkrade kan antas komma att tills vidare få för eget arbete antingen som arbetstagar i allmän eller enskild tjänst (inkomst av anställning) eller på annan grund (inkomst av annat förvärvsarbete). Vid fastställande av sjukpenninggrundande inkomst avrundas inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete var för sig till närmast lägre hundratal kronor. Vidare bortses från den del av årsinkomsten som överstiger sju och en halv gånger basbeloppet (174 700 kr. för år 1986). Överskjutande belopp räknas i första hand av på inkomst av annat förvärvsarbete.

Ersättning för arbete som någon utför för annans räkning utan att vara anställd i dennes tjänst skall anses som anställningsinkomst om ersättningen uppgår till minst 1 000 kr. under ett år. Detta gäller dock inte om uppdragsersättningen skall hänföras till inkomst av rörelse som bedrivs av den som utför arbetet eller till inkomst av jordbruksfastighet som han brukar. Parterna i ett sådant uppdragsförhållande kan emellertid komma överens om att ersättningen skall anses som inkomst av anställning.

Inkomstberäkningen skall, om förhållandena inte är kända för försäkringskassan, grundas på de upplysningar som kassan kan inhämta av den försäkrade eller hans arbetsgivare eller som kan framgå av inkomsttaxering för tidigare år. Inkomst av arbete för egen räkning får inte beräknas högre än som motsvarar skälig avlöning för liknande arbete för annans räkning. Naturaförmåner värderas efter de regler som tillämpas vid beräkning av preliminär skatt.

Försäkringskassan är skyldig att pröva en försäkrads sjukpenninggrun-

dande inkomst när kassan får kännedom om att den försäkrades inkomstförhållanden har undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek. Den försäkrade är skyldig att inom två veckor anmäla sådan ändring i sina inkomstförhållanden som kan påverka rätten till sjukpenning eller sjukpenningens storlek. Försäkringskassan skall också i skäligen utsträckning på eget initiativ inhämta uppgifter om inkomstförhållanden m. m. från den försäkrade eller på annat lämpligt sätt. Om prövningen leder till att den sjukpenninggrundande inkomsten skall ändras sker ändringen 30 dagar efter det att kassan har fått kännedom om inkomständringen.

2.2 Beräkning av sjukpenning

Sjukpenningen är en dagersättning som utges vid sjukdom vilken sätter ned arbetsförmågan med minst hälften. Vid fullständig nedsättning av arbetsförmågan utges hel sjukpenning. I annat fall utges halv sjukpenning. Försäkringskassan kan fordra att nedsättningen av arbetsförmågan styrks med läkarintyg. Hel sjukpenning utgör för dag räknat 90 % av den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst delad med 365. Sjukpenningen avrundas till närmaste hela kronor.

Om den försäkrade vårdas på sjukhus skall sjukpenningen minskas med 55 kr. om dagen, dock högst med en tredjedel av sjukpenningens belopp.

2.3 Insjuknandedag

För den dag då sjukdomsfallet inträffar, insjuknandedagen, utges i regel ingen sjukpenning. Som insjuknandedag räknas normalt den dag då anmälan om sjukdomsfallet görs hos försäkringskassan. I undantagsfall kan sjukpenning utges för tid före sjuknämnan, nämligen om det har förelegat hinder för anmälan eller om annars särskilda skäl talar för att sjukpenning ändå bör utges. Från regeln att sjukpenning inte utges för insjuknandedag gäller två undantag. För det första kan sjukpenning utges för insjuknandedagen om den försäkrade denna dag på grund av sjukdom går miste om dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd. För det andra kan sjukpenning utges om sjukperioden börjar inom 20 dagar efter den föregående sjukperiodens slut. Med sjukperiod avses tid då den försäkrade i oavbruten följd har en sjukdom som sätter ned hans arbetsförmåga med minst hälften.

2.4 Fridagsregel

Vid sjukperiod som utöver insjuknandedagen varar högst sex dagar gäller en s. k. fridagsregel. Den innebär att sjukpenning inte utges för dag då den försäkrade ändå inte skulle ha arbetat i sin huvudsakliga sysselsättning om inte antalet sådana dagar överstiger två. Från fridagsregeln finns följande undantag. Semesterdag räknas inte som arbetsfri dag och sjukpenning skall alltså utges för semesterdag under sjukdomstid. Fridagsregeln skall inte heller tillämpas på en försäkrad som vid sjukperiodens början har rätt till dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd.

Den som är försäkrad för sjukpenning som svarar mot inkomst av annat förvärvsarbete än anställning kan – om han vill det – välja karenstid för sådan sjukpenning. Karenstiden kan efter den försäkrades val bestämmas till 3 eller 30 dagar. Detta innebär att sjukpenning som grundas på annat förvärvsarbete än anställning i dessa fall inte utges för de första 3 eller 30 dagarna av en sjukperiod, insjuknandedagen inräknad. Om en ny sjukperiod börjar inom 20 dagar efter den föregående sjukperiodens slut skall de båda perioderna vid karenstidsberäkningen anses som en sjukperiod. Bestämmelserna som rör insjuknandedagen och fridagsregeln gäller inte i fråga om sjukpenning med karenstid. Den som vill ha karenstid för sin sjukpenning måste anmäla detta till försäkringskassan.

2.6 Sjukpenning till studerande

Den obligatoriska sjuk- och föräldraförsäkringen omfattar även studerande om de är inskrivna hos försäkringskassa. Under studietiden gäller dock särskilda regler för rätten till ersättning. Dessa regler trädde i kraft den 1 januari 1985.

Huvudprincipen är att de studerande får behålla sitt studiestöd i form av studiehjälp, studjemedel, särskilt vuxenstudiestöd eller utbildningsbidrag för doktorander för all styrkt sjukdom under studietiden. Det innebär att en studerande har sin försörjning tryggad under den tid han normalt skulle ha finansierat sitt uppehälle med någon form av studiestöd, även om han råkar bli sjuk under denna tid.

Om dessa studerande har en SGI när studierna påbörjas får denna inkomst inte sänkas under studietiden. Detta gäller oavsett utbildningstidens längd.

Sjukpenning eller tillfällig föräldrapenning under studietiden får inte utges på grundval av denna SGI. Den hålls i stället vilande för att åter bli gällande, aktiveras, när studietiden är avslutad eller när ett definitivt studieavbrott görs.

Den studerande kan dock uppbära en särskild studietidssjukpenning vid sjukdom under studietiden. Denna sjukpenning beräknas på grundval av den förvärvsinkomst den studerande kan antas få vid sidan av studierna eller under ferietid, s. k. studietids-SGI. Motsvarande gäller för tillfällig föräldrapenning.

Sedan den 1 juni 1986 kan den vilande SGI:n aktiveras även under sommarferier. För en studerande som blir sjuk eller behöver avstå från förvärvsarbete på grund av barns sjukdom under sommarferierna skall – om han inte uppbär studiestöd under dessa ferier – sjukpenningen och den tillfälliga föräldrapenningen beräknas på grundval av den vilande SGI:n om denna SGI är högre än studietids-SGI:n.

I övrigt gäller att så länge en SGI vilar betalas ingen sjukpenning eller tillfällig föräldrapenning på grundval av den. Systemet med vilande SGI och studietids-SGI omfattar inte föräldrapenning som utges med anledning av ett barns födelse.

Förälder som behöver avstå från förvärvsarbete i samband med sjukdom eller smitta hos barnet eller dess ordinarie vårdare eller vid besök i samhällets förebyggande barnhälsovård har rätt till tillfällig föräldrapenning. Sådan rätt föreligger också i samband med vårdbehov som uppkommer till följd av att barnets andra förälder besöker läkare med ett annat barn till någon av föräldrarna. Tillfällig föräldrapenning utges för högst 60 dagar per barn och år om barnet inte har fyllt 12 år och i vissa fall även för barn som är mellan 12 och 16 år. Förälder som har barn mellan 4 och 12 år har därutöver rätt till tillfällig föräldrapenning för två s. k. kontaktdagar per barn och år i samband med föräldrautbildning, besök i barnets skola eller besök i förskole- eller fritidshemsverksamhet inom samhällets barnomsorg där barnet deltar. En fader som avstår från förvärvsarbete i samband med barns födelse eller adoption har en särskild rätt till tillfällig föräldrapenning under högst tio dagar per barn.

Den tillfälliga föräldrapenningen är en dagersättning som beräknas på samma sätt som sjukpenningen. Ersättningen kan utges för hel, halv eller fjärdedels dag. Tillfällig föräldrapenning utges för de dagar föräldern behöver avstå från förvärvsarbete för att vårda barnet. När det gäller tillfällig föräldrapenning för kontaktdagar och för de dagar som en fader tar ut i samband med barns födelse ställs dock inte krav på att det skall ha förelegat ett behov att avstå från förvärvsarbete. Här räcker det med att föräldern faktiskt avstår från förvärvsarbete.

3 Behovet av ett nytt system för beräkning av sjukpenning vid kortare sjukperioder och av tillfällig föräldrapenning

Nuvarande regler för beräkning av sjukpenning ger ogynnsamma konsekvenser för vissa kategorier försäkrade om de är sjuka enstaka dagar eller kortare perioder. En grundläggande orsak till detta är att den sjukpenninggrundande inkomsten vid beräkning av sjukpenning delas med 365 oberoende av hur arbetsinkomsten faktiskt fördelar sig över arbetsåret eller arbetsdagen. För t. ex. en delårsarbetande leder detta till att han blir underkompenserad vid sjukdom under den tid han skulle ha förvärvsarbetat medan han vid sjukdom under arbetsfri tid blir påtagligt överkompenserad. Även reglerna i det nuvarande systemet om att sjukpenning inte utges för insjuknandedagen eller vissa fridagar bidrar till att kompensationen i många fall avsevärt understiger 90 % av inkomstbortfallet. För t. ex. en heltidsanställd timavlönad person som arbetar måndag – fredag 8 tim./dag kan det inträffa ersättningen från sjukförsäkringen vid en veckas sjukdom blir ca 50 % av den uteblivna inkomsten.

Även ersättning i form av tillfällig föräldrapenning kan i många fall bli lägre än den avsedda eftersom den beräknas på samma sätt som sjukpenningen och utges endast för dagar då föräldern skulle ha förvärvsarbetat.

Vid längre sjukperioder ger det nuvarande systemet för beräkning av

sjukpenning i stort sett avsedd kompensation. För den tillfälliga föräldrapenningen sker ingen motsvarande utjämning vid längre ersättningsperioder.

Arbetsgruppens förslag innebär att ett nytt system utformas för beräkning av sjukpenning vid sjukfall som varar högst 14 dagar och för de första 14 dagarna av sjukfall som varar längre tid. För tillfällig föräldrapenning föreslås det nya beräkningssättet bli tillämpat utan begränsning till en 14-dagarsperiod.

Förslaget från arbetsgruppen bygger på att ersättning vid sjukdom skall utges för den tid den försäkrade måste avstå från förvärvsarbete på grund av sjukdomen. För den tid då den försäkrade inte skulle ha utfört något förvärvsarbete skall ingen ersättning utges. Detta är i princip vad som redan nu gäller för den tillfälliga föräldrapenningen, där ersättning endast utges för dagar då föräldern skulle ha förvärvsarbetat.

I ett tidigare förslag, som förts fram av sjukpenningkommittén i betänkandet (SOU 1981: 22) Sjukersättningsfrågor har prövats att komma tillrätta med den alltför låga kompensationen i vissa fall bl. a. genom att använda ett lägre delningstal än 365. Detta lägre delningstal skulle kunna utgöras av det beräknade antalet arbetsdagar per år. Ersättningen skulle sedan utges enbart för de dagar då den försäkrade skulle ha arbetat om han inte varit sjuk. Emellertid ger inte heller en sådan metod möjlighet till en tillräcklig följsamhet i ersättningsnivån för anställda som har en oregelbunden förläggning av arbetstiden.

För att en bättre ersättningsnivå skall kunna erhållas även i fall där arbetstiden är oregelbundet utlagd föreslår arbetsgruppen att ersättningen inom bl. a. sjukförsäkringen beräknas per timme. Genom den förordade metoden, där ersättningen beräknas och utges i förhållande till den tid då förvärvsarbete skulle ha utförts, når man den avsedda kompensationsnivån under förutsättning att fridagsregeln tas bort och att ersättning kan ges för insjuknandedagen. Arbetsgruppen föreslår därför att fridagsregeln slopas och att rätt till sjukpenning införs för insjuknandedagen.

De flesta remissinstanserna är positiva till förslagets principiella innebörd. Således anför LO att förslaget sammantaget innebär en stor rättvisereform. SAF tillstyrker att det framlagda förslaget genomförs och anser att det bör omfatta alla anställda. Riksförsäkringsverket tillstyrker förslagets åsyftade materiella innehåll men föreslår en förenklad sjukpenningberäkning genom schabloniseringar för vissa grupper. Även TCO tillstyrker huvudförslaget, men lämnar samtidigt förslag till schablonisering av årsarbetstiden för merparten av TCO:s medlemmar. Svenska kommunförbundet är positivt till förslagets principiella innebörd, men anser att förslaget behöver omarbetas i olika avseenden. Försäkringskasseförbundet anser det vara positivt att ändringar görs så att de försäkrade får en kompensation som bättre än idag stämmer överens med den verkliga inkomstförlusten. Förbundet anser dock att det hade varit en fördel om förslaget mera hade inriktats på att ersätta den faktiska inkomstförlusten under sjukfallet. SACO/SR och försäkringsrätten för Norra Sverige framför liknande synpunkter. Landstingsförbundet instämmer i behovet av att komma tillrätta med kompensationsproblemen för vissa anställda, men ifrågasätter om en

generell lösning inom ramen för den allmänna försäkringen är nödvändig. Statens arbetsgivarverk avstyrker på liknande grunder förslaget.

Frågan om den bristande kompensationen för inkomstbortfall vid kortare sjukfall har diskuterats under mycket lång tid. Problemets omfattning har vuxit i och med att det inom arbetslivet blivit vanligare med arbetstider som varierar mellan olika arbetsdagar eller koncentreras till vissa dagar i veckan. Antalet deltid arbetande har också stigit.

Jag anser för egen del att det är en väsentlig rättvisefråga att reglerna i sjukpenningförsäkringen och föräldraförsäkringen förändras så att de försäkrade som avsikten är kan erhålla en ersättning på 90 % av inkomstbortfallet.

Jag anser att det nya system för beräkning av sjukpenning vid kortare sjukfall och för beräkning av tillfällig föräldrapenning som arbetsgruppen har redovisat kan läggas till grund för en sådan reformering.

Arbetsgruppens förslag innebär att ersättningen beräknas per timme och utges endast när sjukdomen medför att den försäkrade behöver avstå från förvärvsarbete. Därigenom blir det möjligt att anpassa ersättningen på ett bättre sätt även i de fall där arbetstiden inte är densamma under olika arbetsdagar. Man undviker således att kompensationen för inkomstförlust blir beroende av under vilka dagar sjukdomen inträffar.

Enligt arbetsgruppen bör ersättningen i likhet med nuvarande sjukpenning fastställas med den sjukpenninggrundande inkomsten som utgångspunkt. Ersättningen per timme bör beräknas som 90 % av kvoten av den sjukpenninggrundande inkomsten och den försäkrades normala arbetstid under ett år. Den årliga arbetstiden bör vara den tid som den försäkrade beräknas utföra förvärvsarbete mätt i timmar per år. En på detta sätt fastställd ersättning bör utges för den tid mätt i timmar som den försäkrade på grund av sjukdom avstått från förvärvsarbete.

Arbetsgruppen har framhållit att det för vissa grupper försäkrade, på grund av förhållanden som arbetstidens förläggning och omfattning m. m., bör vara möjligt att använda ett mera schabloniserat beräkningsförfarande utan att principen om 90-procentig ersättning eftersätts. I detta instämmer också många remissinstanser, bl. a. riksförsäkringsverket, riksskatteverket, riksrevisionsverket, försäkringskasseförbundet, TCO och SACO/SR.

Jag vill framhålla det väsentliga i att man genom arbetsgruppens förslag till ett nytt beräkningssystem behåller en grundläggande princip inom den allmänna försäkringen, nämligen att lagstiftningen skall vara generell och omfatta i princip alla försäkrade. Jag är inte beredd att, som några remissinstanser föreslår, förordna en reformering av nuvarande system som enbart skulle omfatta vissa grupper av anställda. Jag vill dock samtidigt instämma i arbetsgruppens uppfattning att möjligheterna till ett förenklat beräkningsförfarande inom ramen för den föreslagna reformen bör utnyttjas där detta kan ske utan att den avsedda förbättringen av ersättningen påverkas. Härigenom undviks ett onödigt merarbete både för de försäkrade och för försäkringsadministrationen. Vidare kan många av de problem som vissa remissinstanser pekat på undvikas.

Jag föreslår att ett nytt system införs för beräkning av ersättning vid kortare sjukfall och under inledningen av längre sjukfall samt vid vårdtill-

fällen med tillfällig föräldrapenning. För längre sjukfall ger beräkningsreglerna i sin nuvarande utformning en i princip rättvis ersättning. Eftersom dessa regler är enkla att tillämpa anser jag, liksom arbetsgruppen, att de fördelar som ligger i detta bör bevaras. Inte heller bör reglerna för beräkning av den sjukpenninggrundande inkomsten förändras.

Några remissinstanser har förordat ett system där det konstaterade inkomstbortfallet ersätts. Ett sådant system innebär metodmässigt en betydligt större avvikelse från dagens system än det som arbetsgruppen föreslår. Framför allt gäller detta frågor om hur uppgifter om inkomstbortfallet skall inhämtas och kontrolleras. För att klarlägga förutsättningarna för ett sådant system fordras ett omfattande utredningsarbete. Arbetsgruppen har inte haft möjlighet att pröva förutsättningarna för ett system med en ersättning direkt relaterad till inkomstbortfallet. Mot bakgrund av det angelägna i att ett system med rättvis ersättning från sjukförsäkringen till alla anställda snarast införs anser jag att förslag om sådan förbättrad ersättning bör läggas fram i huvudsaklig överensstämmelse med vad arbetsgruppen förordar.

De nya beräkningsreglerna bör tillämpas på dem som har SGJ av anställning. För bl. a. egenföretagare bör nuvarande regler fortsätta att gälla. Även för dessa bör dock gälla att fridagsregeln i dess nuvarande utformning tas bort och att regeln om att ersättning inte utges för insjuknandedagen avskaffas.

Jag utgår ifrån att, så som LO framhåller i sitt remissyttrande, en fortlöpande utvärdering kommer att ske av de praktiska erfarenheterna av det nya systemet. Det får i första hand ankomma på riksförsäkringsverket att ansvara för en sådan utvärdering.

I det följande kommer jag att redogöra närmare för det avsedda beräkningssystemet. Därvid behandlar jag först hur sjukpenningberäkningen föreslås ske (avsnitt 4). Därefter anges hur det nya beräkningssättet avses få genomslag för olika grupper av försäkrade (avsnitt 5). Vidare tar jag upp återverkningarna på olika förmåner inom socialförsäkringen som i beräkningshänseende är nära kopplade till sjukpenningen (avsnitt 6). Jag kommer också in på frågan hur avdrag från ersättningarna skall göras för bl. a. preliminär skatt (avsnitt 7).

Jag avser också att behandla vissa frågor som gäller all sjukpenning oavsett beräkningssättet för denna. Det gäller rätten till sjukpenning för frånvaro under del av dag och för insjuknandedagen och vissa fridagar (avsnitt 8). Avslutningsvis tar jag upp reformens ikraftträdande samt kostnadsfrågor (avsnitten 9 och 10).

4 Ny metod för beräkning av sjukpenning vid kortare sjukfall

Prop. 1986/87: 69

4.1 Timberäkning av sjukpenning

Mitt förslag: Sjukpenningen per timme framräknas genom att 90 % av den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst delas med hans årsarbetstid uttryckt i timmar. För vissa försäkrade skall ett förenklat beräkningssätt kunna tillämpas.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med mitt förslag. Arbetsgruppen nämner behovet av en schablon men har inte utvecklat hur en sådan skulle kunna utformas och tillämpas.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser är positiva till förslaget. Riksförsäkringsverket, riksrevisionsverket och TCO förordar förenklad sjukpenningberäkning i form av en schablon för vissa grupper försäkrade. Försäkringskassaförbundet och Försäkringsanställdas förbund föreslår en 100-procentig kompensationsnivå. Landstingsförbundet, Svenska kommunförbundet och statens arbetsgivarverk befarar att förslaget kommer att innebära stora administrativa och kostnadsmässiga problem för de offentliga arbetsgivarna.

Skälen för mitt förslag: Som framgår av vad jag tidigare anfört bör beräkningen av sjukpenning ändras för att komma till rätta med den nuvarande låga kompensationsnivån i korta ersättningsfall. Den låga ersättning- en gäller de flesta korta sjukfall men effekterna av gällande beräkningssätt är mest påtagliga för dem som inte har regelbundet dagtidsarbete. För att de försäkrade mer generellt skall kunna få avsedd kompensation vid kortare sjukperioder bör sjukpenningen beräknas på grundval av det antal timmar den försäkrade skulle ha utfört förvärsarbete om han inte blivit sjuk (se vidare härom under avsnitt 4.3).

För att åstadkomma den avsedda kompensationen tas en sjukpenning per timme fram. Denna framräkning bör ske utifrån den försäkrades SGI och den årliga arbetstid som han tills vidare kan antas komma att ha. 90 % av SGI:n divideras därvid med årsarbetstiden angiven i timmar. På detta sätt erhåller man den genomsnittliga sjukpenningen per timme. Denna sjukpenning multipliceras med det antal timmar per dag som den försäkrade skulle ha förvärsarbetat om han inte hade blivit sjuk.

För att kunna beräkna sjukpenningen enligt det nya systemet behöver försäkringskassan – utöver nuvarande inkomstuppgift för fastställande av SGI – även uppgift om den försäkrades årliga arbetstid. Denna uppgift skall den försäkrade kunna lämna på motsvarande sätt som för närvarande gäller för inkomstuppgiften. Kassan bör fatta beslut om årsarbetstid och SGI samtidigt. Om enbart inkomsten eller enbart arbetstiden ändras bör beslutet likväl alltid omfatta både SGI och årsarbetstid.

Flertalet anställda har endast en anställning och en fastställd ordinarie arbetstid och inkomsten de får för denna arbetstid utgör deras SGI. Det bör inte medföra några större svårigheter att timberäkna sjukpenningen för

denna grupp försäkrade. För de personer som har en oregelbunden förläggning av arbetstiden eller flera anställningar kan fastställandet av den årliga arbetstiden ibland bli mer komplicerat. Principen bör även i dessa fall vara att den ordinarie arbetstid som beaktas vid bestämmande av SGI utgör årsarbetstiden.

Det finns stora grupper anställda som arbetar lika många timmar varje arbetsdag eller som har avtalade löneförmåner som bl. a. innebär enhetliga inkomstavdrag vid sjukfrånvaro oberoende av arbetstidsförläggningen. För dessa anställda är det inte nödvändigt att använda den föreslagna beräkningstekniken i detalj för att ersättningen från den allmänna försäkringen skall bli i princip 90 % av inkomstbortfallet även vid kortare sjukfall. Schablonberäkningar bör i stället kunna användas. En schabloniserad dagersättning räknas därvid fram med hjälp av den försäkrades SGI och årsarbetstid. Den schabloniserade dagersättningen utges med lika stort belopp varje dag som den försäkrade avstår från förvärvsarbete på grund av sjukdom.

Schablonberäkning bör tillämpas för alla försäkrade som har lika stort inkomstbortfall varje dag. Det innebär att alla som har lika lång arbetstid varje dag bör ingå i schablongruppen oavsett tjänstgöringsgrad. Schablonberäkning bör också kunna tillämpas för försäkrade som har ett inkomstbortfall vid sjukdom som är lika stort varje arbetsdag i månaden oberoende av arbetstidens förläggning, dvs. lika stort löneavdrag görs för varje dag. Även här bör schablon tillämpas på såväl heltids- som deltidsarbetande.

Schablonberäkningen kan i vissa fall leda till att en försäkrad för en arbetsdag med ett litet antal arbetstimmar kan få ett högre ersättningsbelopp för den dagen än som skulle ha utgetts utan schablonberäkning. För en arbetsdag med ett större antal arbetstimmar kan det motsatta uppstå, dvs. den schabloniserade dagersättningen blir lägre än den ersättning som skulle ha utgetts utan schablonberäkning. Den avsedda effekten – att den försäkrade skall få en ersättning per dag som motsvarar i princip 90 % av inkomstbortfallet för den dagen – uppnås dock.

För de arbetstagare med statligt reglerade anställningar som omfattas av arbetsgivarinträde utges sjukpenningen till arbetsgivaren. I de fall där staten är arbetsgivare utges redan idag en schabloniserad ersättning. Ersättningen till övriga arbetsgivare med arbetstagare som har statligt reglerade anställningar bör också schabloniseras.

Det nya beräkningssättet innebär att ersättningen från sjukförsäkringen skall uppgå till i princip 90 %. Beräkningssättet skall inte leda till någon ytterligare kompensation från sjukförsäkringen.

För att detta syfte skall kunna uppnås erfordras vissa ändringar av de regler för avdrag som enligt avtal görs från lönen vid sjukdom. Det nu föreslagna systemet förutsätter att dessa ändringar görs. Av administrativa skäl måste ändringarna vara genomförda före den 1 juli 1987.

Det bör ankomma på regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, riksförsäkringsverket att ge de närmare föreskrifter om förenklat beräkningssätt som kommer att behövas.

Jag återkommer i specialmotiveringen (avsnitt 12) med närmare beskrivning av hur beräkningssättet bör utformas för olika grupper av försäkrade.

Mitt förslag: Årsarbetstiden fastställs av försäkringskassan på grundval av det årliga antal arbetstimmar i ordinarie arbetstid eller motsvarande normala arbetstid som den försäkrade kan antas komma att ha tills vidare.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med mitt förslag. Arbetsgruppen anser att den årsarbetstid som skall användas för att fastställa den timberäknade sjukpenningen bör vara den som den försäkrade kan antas komma att tills vidare ha under minst sex månader i följd.

Remissinstanserna: LO, SAF, riksförsäkringsverket, försäkringskassaförbundet och Försäkringsanställdas förbund är positiva till eller har inte något att erinra mot förslaget. Flera remissinstanser befarar emellertid att det kan uppstå tillämpningsproblem när årsarbetstiden skall fastställas. Försäkringsrätten för Mellansverige ansluter sig till förslaget att övertid, mertid, tid i jour och beredskap inte skall tas med i årsarbetstiden. Rätten anser att den valda lösningen att så långt som möjligt endast ta med ordinarie arbetstid i beräkningen är att föredra. Riksförsäkringsverket anser sig ha skäl att anta att fastställande av årsarbetstid kommer att medföra stora problem för ett flertal kategorier av anställda. Verket avser därför att ta initiativ till att i en arbetsgrupp med representanter för arbetsmarknadens parter analysera och lösa dessa problem. Försäkringsanställdas förbund, LO och TCO tar i detta sammanhang också upp frågan om att slopa den regel, som innebär att SGI ändras i samband med ändrade inkomstförhållanden först då den nya inkomsten beräknas vara minst sex månader.

Skälen för mitt förslag: Enligt arbetstidslagen (1982:673) får ordinarie arbetstid uppgå till högst 40 timmar per vecka. Arbetstidslagen kompletteras genom ett stort antal, ofta mycket ingående överenskommelser mellan arbetsmarknadens centrala organisationer. Eftersom lagen är dispositiv kan överenskommelserna också innehålla avvikelser från lagen. På arbetsplatserna styrs hanteringen av arbetstidsfrågorna i stor utsträckning av dessa överenskommelser.

Jag anser att den ordinarie arbetstid som anges i respektive överenskommelse skall kunna tjäna till ledning vid beräkningen av årsarbetstid för bestämmande av sjukpenning. Vidare finns i regel i anställningsavtal eller arbetstidsschema uppgift om den ordinarie arbetstid som gäller för den enskilde försäkrade. När uppgift om ordinarie arbetstid inte finns att tillgå bör vad som i övrigt gäller som normal arbetstid för den försäkrade kunna beaktas när årsarbetstid skall fastställas. Som villkor bör gälla att den försäkrade kan antas komma att ha arbetstiden tills vidare och att inkomsten från arbetet beaktas vid beräkning av SGI.

Ersättning för regelbundet återkommande övertid och mertid, tid i jour och beredskap och liknande räknas enligt gällande regler med vid fastställande av SGI. Sådan tid bör dock i princip inte räknas in i årsarbetstiden vid timberäkning av sjukpenning. Ersättningen för jour och beredskap är

ofta väsentligt lägre än genomsnittlig timersättning för ordinarie arbetstid. Beträffande övertid och mertid kan det vara svårt att fastställa när och i vilken utsträckning denna arbetsinsats skulle ha utförts. I vissa fall kan mertiden vara så regelbundet utlagd att den mer liknar ordinarie arbetstid t. ex. inom handelsanställdas arbetsområde. Den arbetsgrupp, som jag närmare redogör för senare i detta avsnitt, bör mera ingående se över denna fråga. Årsarbetstiden bör så långt som möjligt beräknas med ledning av den ordinarie arbetstiden. Tid för semesterledighet bör räknas in i årsarbetstiden.

Årsarbetstiden kommer ofta att svara mot den enligt kollektivavtal inom respektive bransch gällande ordinarie arbetstiden, vartill skall läggas tid för semesterledighet om sådan inte ingår i vad som anses vara ordinarie arbetstid. Detta innebär att årsarbetstiden blir $(40 \times 52) = 2080$ timmar inklusive semester för den som arbetar heltid i genomsnitt 40 timmar per vecka. Den vars ordinarie arbetstid t. ex. är i genomsnitt 35 timmar per vecka får i motsvarande grad lägre årsarbetstid. För den som arbetar enbart del av året multipliceras den genomsnittliga veckoarbetstiden med antalet arbetsveckor. För de grupper som omfattas av ett förenklat beräkningssätt tillämpas en schabloniserad årsarbetstid.

För den som har två eller flera anställningar bör årsarbetstiden fastställas på grundval av den sammanlagda ordinarie arbetstiden.

När årsarbetstiden på detta sätt i första hand fastställs med stöd av den ordinarie arbetstiden fås en för flertalet försäkrade lättkontrollerad och tämligen otvistig beräkning av årsarbetstiden. Vissa inkomster som får räknas in i SGI saknar dock motsvarande arbetstimmar. Detta leder för den som har extra ersättning för obekvämt arbetstid, helgersättning e. d. inräknad i underlaget för SGI till att den timberäknade sjukpenningen vid sjukdom på en arbetstimme utan tillägg blir något högre än 90% av den timberäknade lönen för den arbetstimmen. Den timberäknade sjukpenningen blir i stället något lägre än 90% av arbetsersättningen vid sjukdom under tid då särskilda avlöningsförmåner annars skulle ha utgått, t. ex. vid en storhelg såsom påsk eller pingst. Fullständig anpassning till olika arbetstimmars varierande ersättning uppnås således inte. Den föreslagna timberäkningen ger dock i de allra flesta fall det underlag som behövs för att uppnå en mera rättvis kompensation än nuvarande regler. Med detta beräkningssätt som grund kan sjukpenningen ge avsedd ersättning vid de flesta kortare sjukfall.

För att timberäkningen skall bli så rättvisande som möjligt bör någon högsta gräns inte sättas för den årsarbetstid som får beaktas. Detta sammanhänger med att det antal arbetstimmar som krävs för att nå en viss årsinkomst kan variera betydligt mellan olika arbeten.

Inkomst av olika former av bisysslor och uppdrag räknas i regel som inkomst av anställning vid beräkning av SGI. Den årsarbetstid i dessa arbeten som kan anses motsvara ordinarie arbetstid bör räknas med när årsarbetstiden fastställs. I de fall då ersättning utges i form av såväl årsarvoden för olika slag av förberedelsearbeten som sammanträdesarvoden bör endast tiden för sammanträden räknas in i årsarbetstiden. Jag återkommer till detta (avsnitt 5.4).

För vissa grupper som förvärvsarbetar som anställda kan det vara svårt att fastställa vad som skall anses utgöra den ordinarie arbetstiden. Det gäller bl. a. den som har olika former av säsongarbete, den som arbetar som vikarie mer eller mindre regelbundet eller den som kallas in för att arbeta under perioder med stor arbetsbelastning. För dessa försäkrade fastställs idag SGI på samma sätt som för mer regelbundet arbetande försäkrade. Försäkringskassan fastställer SGI med stöd av den försäkrades uppgifter och uppskattningar utifrån tidigare och nuvarande inkomster.

Den årsarbetstid som skall fastställas för försäkrade med arbetsförhållanden av nyss nämnda slag bör enligt min mening på motsvarande sätt kunna beräknas med hjälp av vissa uppskattningar. Arbetstiden per vecka kan t. ex. multipliceras med beräknat antal arbetsveckor. Alternativt kan den beräknade årsinkomsten delas med timersättningen där den är känd. Den på detta sätt fastställda årsarbetstiden bör därvid i regel motsvara den ordinarie arbetstid som beaktas i samband med bestämmande av SGI. I vissa fall får försäkrad som del av året är arbetslös, räkna om sin inkomst till helårslönen. Vid beräkning av årsarbetstid bör i så fall motsvarande omräkning ske.

Av AFL framgår att SGI är den årliga inkomst som den försäkrade kan antas komma att tills vidare få för eget arbete. Riksförsäkringsverket har i en kungörelse (RFFS 1981: 5) om sjukpenninggrundande inkomst angett att endast sådan inkomst skall beaktas som en försäkrad kan antas komma att tills vidare åtnjuta av eget arbete under minst sex månader i följd eller av eget årligen återkommande arbete. Regeln i kungörelsen tar fasta på behovet av att inte behöva göra alltför täta SGI-ändringar med anledning av förhållandevis små förändringar i förvärvsinkomsten. Vid bedömningen av om en inkomst kommer att bestå tillräckligt länge har tillämpande myndigheter utnyttjat sexmånadersregeln som ett kriterium av flera som skall läggas till grund för avgörandet. SGI kan fastställas för den som t. ex. efter avslutad utbildning påbörjar en anställning, även om det står klart att anställningen inte kommer att bestå sex månader. Detta förutsätter dock att den försäkrades avsikt är att fortsätta förvärvsarbete i motsvarande omfattning. SGI baseras alltså på den inkomst som den försäkrade kan antas få under minst sex månader i följd.

På motsvarande sätt som nu nämnts för inkomstens varaktighet bör bedömningen ske när det gäller varaktigheten av arbetstid. En årsarbetstid som den försäkrade räknar med att ha minst sex månader i följd bör anses vara tills vidare. Enbart det faktum att tiden för det vid anmälningstillfället aktuella arbetet inte uppgår till sex månader bör däremot inte innebära att årsarbetstid inte skall kunna fastställas eller ändras. Det är den försäkrades avsikt som bör vara avgörande. Det är av betydelse att reglerna tillämpas på samma sätt vid fastställande av årsarbetstid som vid fastställande av SGI. SGI och årsarbetstid bör, som jag tidigare framhållit, alltid fastställas samtidigt för att säkerställa att den försäkrade skall få avsedd kompensation.

Enligt gällande bestämmelser är den försäkrade skyldig att inom två veckor anmäla sådan ändring i sina inkomstförhållanden som kan påverka

sjukpenningens storlek. Denna skyldighet bör utvidgas till att också avse anmälan om ändring i arbetstid eller annat förhållande som kan påverka rätten till eller beräkningen av sjukpenningen.

Flera remissinstanser befarar att det kan uppstå tillämpningsproblem när årsarbetstiden skall fastställas. För att utröna omfattningen av bl. a. sådana problem genomförde riks försäkringsverket en försöksverksamhet i september 1986 hos några försäkringskassor. Försöket genomfördes vid fyra lokalkontor och omfattade ca 2 000 försäkrade. Dessa fick bl. a. uppge vilken årsarbetstid de hade och hur de tagit fram den uppgiften. Enkäten visade att flertalet av de tillfrågade själva kände till sin årsarbetstid.

Riksförsäkringsverket har i sitt remissyttrande framhållit att verket avser att ta initiativ till att i en arbetsgrupp med representanter för arbetsmarknadens parter analysera och lösa problem som uppstår i samband med beräkning och fastställande av årsarbetstid. Behovet av ett nära samarbete mellan försäkringsadministrationen och de fackliga organisationerna när det gäller fastställande av årsarbetstid har också påtalats av LO och TCO.

Det är angeläget att det föreslagna beräkningssättet för sjukpenning får genomslag så snart som möjligt. Jag välkomnar därför riks försäkringsverkets initiativ som jag ser som ett led i detta arbete.

Mot bakgrund av det anförda bedömer jag att fastställandet av årsarbetstid inte skall leda till större tillämpningsproblem än att den nu avsedda reformen skall kunna genomföras och den nya beräkningsmetoden tillämpas på ett tillfredsställande sätt.

4.3 Ersättningsbar arbetstid och sjukpenningens storlek

Mitt förslag: Timberäknad sjukpenning bestäms med hänsyn till den ordinarie arbetstid eller motsvarande normala arbetstid per dag då den försäkrade skulle ha utfört förvärvsarbete om han inte varit sjuk. Sjukpenningen per timme multipliceras med det antal timmar per dag som den försäkrade skulle ha förvärvsarbetat om han inte hade blivit sjuk.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer huvudsakligen med mitt förslag.

Remissinstanserna: SAF och Försäkringsanställdas förbund är positiva till förslaget. Flera remissinstanser befarar svårigheter när det gäller fastställandet av ersättningsbar tid. Försäkringsrätten för Norra Sverige anser att det i vissa fall kan vara svårt att skilja ordinarie tid från övertid, mertid och liknande. Försäkringsrätten för Södra Sverige tar upp frågan om beviskravet beträffande avsett förvärvsarbete under frånvarotiden.

Skälen för mitt förslag: En förutsättning för att få sjukpenning enligt de nya reglerna bör vara att den försäkrade faktiskt avstått från förvärvsarbete. Skulle han inte ha utfört förvärvsarbete om han inte blivit sjuk bör inte heller någon sjukpenning utges.

Den arbetstid som skall tas med vid beräkning av årsarbetstid bör också vara den tid som kan beaktas när sjukpenningbeloppet räknas fram. När det gäller ersättningsbar arbetstid bör alltså endast ordinarie arbetstid eller motsvarande kunna beaktas. Skälen för att tid i jour och beredskap samt övertid och mertid inte beaktas är desamma som jag anförde i samband med årsarbetstidens beräkning. Jag erinrar om att vissa frågor om avgränsning av ersättningsbar arbetstid kommer att behandlas i en särskild arbetsgrupp på riksförsäkringsverket initiativ (avsnitt 4.2).

Storleken av sjukpenningen per dag blir med det föreslagna beräknings-sättet beroende av det antal timmar i ordinarie arbetstid som den försäkrade skulle ha arbetat om han inte hade varit sjuk. Hel sjukpenning för en viss dag blir då sjukpenningens timbelopp multiplicerat med antalet ordinarie arbetstimmar under dagen. Halv sjukpenning blir hälften därav. Storleken av den hela resp. halva sjukpenningen för den enskilde försäkrade blir alltså beroende av hur många timmar hans ordinarie arbetspass omfattar.

När sjukpenning för mer än en dag skall beräknas multipliceras det sammanlagda antalet ordinarie arbetstimmar med sjukpenningen per timme. Sjukpenningen per dag erhålls genom att antalet timmar delas med antalet ersättningsdagar.

För de flesta anställda bör det vara möjligt att utan större svårigheter överblicka den ordinarie arbetstiden för en kortare period om exempelvis 14 dagar. För anställda som arbetar oregelbundet, t. ex. i olika slag av vikariatsanställningar, kan det däremot vara svårt att ange hur arbetet skulle ha utförts under en sjukperiod. I dessa fall bör en jämförelse kunna göras med hur den försäkrade arbetat under en tidigare jämförbar period. I undantagsfall bör även en jämförelse kunna göras med hur en annan arbetstagare med samma arbetsuppgifter har sin arbetstid förlagd.

4.4 Avgränsning av timberäkningsperioden

Mitt förslag: Timberäkning av sjukpenning skall ske vid sjukperiod som varar högst 14 dagar samt för de första 14 dagarna av sjukperiod som varar längre tid.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med mitt förslag. I situationer då den försäkrade inte förvärvat arbetat mellan två sjukfall bör det enligt arbetsgruppen ankomma på försäkringskassan att med ledning av omständigheterna i resp. ärende bedöma huruvida ett senare sjukfall skall anses vara att hänföra till föregående timsjukpenningperiod eller om två sjukpenningar skall anses föreligga.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som kommenterat förslaget är positiva eller har inte något att erinra mot det. Centrala studiestödsnämnden och Sveriges förenade studentkårer önskar längre timberäkningsperiod än 14 dagar. Riksförsäkringsverket anser att det bör krävas att den försäkrade förvärvat arbetat minst en dag mellan två sjukperioder för att en ny timberäkningsperiod skall anses föreligga. Om den försäkrade av

annan anledning än sjukdom inte återgått i förvärvsarbete mellan två sjukperioder bör dock, enligt verket, timberäknad sjukpenning kunna utges om det inte föreligger ett uppenbart samband mellan de båda sjukdomsfallen.

Skälen för mitt förslag: Systemet med timberäknad sjukpenning för tid då den försäkrade har avstått från förvärvsarbete på grund av sjukdom ger i princip 90-procentig kompensation från försäkringen för såväl yrkesgrupper som har inkomstbortfall timme för timme som för dem som har inkomstbortfall dag för dag.

En ordning med timberäknad sjukpenning har alltså stora fördelar genom att kompensationsnivån förbättras särskilt påtagligt vid sjukfall som varar kortare tid. Det skulle dock medföra svårigheter både för de försäkrade och för försäkringskassan om man helt ersatte nuvarande beräkningsregler med ett system där sjukpenningen utges för de timmar den försäkrade skulle ha arbetat om han inte hade blivit sjuk. När ett sjukfall sträcker sig över en längre tidsperiod kan anknytningen till den tjänstgöring som gällde före sjukskrivningen gå förlorad. Det kan då bli mycket svårt att fastställa vilka dagar den försäkrade skulle ha arbetat om sjukfallet inte inträffat. Den period för vilken timberäknad sjukpenning utges bör därför avgränsas.

Timberäkningsperioden bör enligt min mening vara tillräckligt lång för att motverka ojämnheter i kompensationen vid övergången i samband med att sjukpenningen efter viss tid skall beräknas efter nuvarande regler. Den bör däremot inte vara så lång att det, inför varje sjukpenningutbetalning, fordras stora utredningsinsatser för att fastställa hur den försäkrade skulle ha arbetat om han inte hade blivit sjuk.

Jag instämmer i arbetsgruppens förslag som innebär att sjukpenningen timberäknas för en period av 14 dagar och beräknas enligt nuvarande regler fr. o. m. den 15:e dagen i ett sjukfall. Därmed bör fördelarna med timberäkningssystemet kunna tas till vara utan att det blir några påtagliga nackdelar vid övergången mellan de båda beräkningssätten.

Cirka 85 % av alla sjukfall avslutas inom 14 dagar. Det nya beräkningssättet kommer således att tillämpas i flertalet sjukfall. Av min fortsatta redogörelse (avsnitt 4.6) kommer att framgå vilka undantag från timberäkningen som bör göras.

Om timberäkningen tillämpas under de första 14 sjukdagarna blir kompensationsnivån jämn för deltidsanställda med arbetstiden utlagd över högst två veckor. Överkompensation kan dock uppstå för den som är fortsatt sjukskriven efter 14 dagar och har särskilt oregelbunden utläggning av arbetstiden med en eller flera friveckor i följd direkt efter timberäkningsperioden. Om den sjukpenning som i sådant fall utges enligt nuvarande regler för t. ex. den tredje och arbetsfria sjukskrivningsveckan inte motsvaras av någon inkomstförlust leder detta till överkompensation. Denna minskar dock om sjukfallet blir ännu längre. Det saknas samlade uppgifter i befintlig statistik över hur arbetstiden är utlagd i olika arbeten. Med ledning av de uppgifter som ändå finns tillgängliga kan uppskattas att mindre än 0,5 % av totala antalet anställda har sin arbetstid utlagd med två eller flera friveckor i följd. Det är alltså ett ringa antal försäkrade som, vid en ur förmånssynpunkt maximalt gynnsam förläggning av en sjukperiod,

blir överkompenserade om perioden med timberäkning begränsas till de första 14 dagarna i varje sjukfall. Enligt min mening bör man kunna bortse härifrån.

Timberäknad sjukpenning skall, som jag förut sagt, under de första 14 dagarna av ett sjukfall utges endast för de dagar den försäkrade skulle utfört förvärvsarbete om han inte blivit sjuk. Det kommer därför att krävas att den försäkrade vid varje sjukfall lämnar en försäkran om vilka av dessa dagar och hur många timmar han skulle ha arbetat. Svårigheter att lämna en sådan uppgift kan uppstå om en försäkrad har särskilt oregelbundna eller varierande arbetsförhållanden. En 14-dagarsperiod torde dock vara möjlig att överblicka.

I vissa fall skulle det kunna vara ekonomiskt fördelaktigt för den försäkrade att omvandla ett långt sjukfall till två eller flera kortare sjukfall. Det kan t. ex. gälla då förvärvsarbetet är koncentrerat till heltid under vissa delar av året. I sådana fall kommer den ersättning som utges fr. o. m. 15:e dagen ofta att innebära betydligt lägre ersättning än vad timberäknad sjukpenning ger.

Arbetsgruppen anser att det inte bör ställas något absolut krav på att den försäkrade skall ha förvärvsarbetat en eller flera dagar för att en ny period med timberäknad sjukpenning skall kunna anses föreligga. Vid sjukfall som inträffar under en arbetsperiod anser arbetsgruppen att det är rimligt att kräva att den försäkrade varit i arbete i vart fall en dag för att en ny timberäkningsperiod skall anses föreligga. När uppehållet mellan två sjukperioder infaller under arbetsfri tid ställer arbetsgruppen inte något sådant krav. I stället föreslås att försäkringskassan i dessa fall utifrån de i sjukfallen angivna diagnoserna och eventuell erforderlig ytterligare utredning skall avgöra om sådant samband finns mellan sjukfallen att de bör läggas samman till ett sjukfall.

Några remissinstanser har tagit upp de tillämpningsproblem som de befarar att förslaget i denna del kan komma att leda till. Alternativa lösningar har föreslagits. Ett alternativ är ett undantagslöst krav på att förvärvsarbete skall ha utförts för att en ny timberäkningsperiod skall kunna anses föreligga. Ett annat förslag innebär att en ny timberäkningsperiod skall anses föreligga om den försäkrade varit i förvärvsarbete minst en dag mellan två perioder. Om den försäkrade på grund av arbetsfri tid inte kunnat återgå i förvärvsarbete mellan två perioder bör enligt samma förslag en ny timberäkningsperiod anses föreligga om det inte föreligger ett uppenbart samband mellan de två sjukfallen. Ytterligare ett förslag är att bedömningen skall göras med stöd av begreppet sjukperiod.

I AFL definieras sjukperiod som den tid varunder den försäkrade i oavbruten följd lider av sjukdom som förorsakar nedsättning av arbetsförmågan med minst hälften. Såsom sjukdom anses även sådant tillstånd av nedsatt arbetsförmåga, som förorsakats av sjukdom för vilken sjukpenning utgetts och som alltjämt kvarstår efter sjukdomens upphörande. När arbetsförmågan inte längre är nedsatt med minst hälften har även sjukperioden upphört. Detta kommer vanligtvis till uttryck genom att den försäkrade friskänmler sig hos försäkringskassan men det kan i undantagsfall även ske genom beslut av kassan. Om den försäkrade insjuknar på nytt börjar en ny sjukperiod.

Oftast råder det inte någon tvekan om när en sjukperiod är avslutad och när nästa period börjar. Den försäkrade är vanligtvis arbetsför så lång tid att han återgår i förvärvsarbete mellan sjukperioderna. Det är då självklart att en ny timberäkning skall påbörjas i det senare sjukfallet. Då tiden mellan en friskanmälan och en ny sjuknämälän är kort kan tveksamhet uppstå huruvida en eller två sjukperioder skall anses föreligga och därmed också om en ny period med timberäkning skall inledas. I sådana fall skulle det naturligtvis vara av värde med en speciell reglering av det slag några remissinstanser har förordat för att ange när timberäkning skall ske. Emellertid bedömer jag att en sådan reglering riskerar att bli alltför stel och knappast kan på ett enkelt sätt fånga upp skilda situationer där behov av att förhindra missbruk av försäkringen kan tänkas uppstå. Jag är inte beredd att nu föreslå särskilda lagregler i ämnet.

Jag anser därför att bedömningen av huruvida i här berörda situationer en eller två timberäkningsperioder skall anses föreligga bör göras med stöd av regeln för bestämmande av sjukperiod. En sådan ordning knyter på ett naturligt sätt an till de regler i AFL som styr bedömningen av sjukpenningrätten och som inte föreslås ändrade i detta sammanhang. Om det vid tillämpningen skulle visa sig att det uppkommer påtagliga problem med att avgränsa timberäkningsmetodens användning får man senare överväga fastare regler mot bakgrund av då föreliggande erfarenheter.

4.5 Beräkning av sjukpenning vid semester

Mitt förslag: Ledighet för semester jämställs med arbetad tid. Vid sjukdom under semesterledighet skall timberäknad sjukpenning utges för de dagar den försäkrade skulle ha arbetat om han inte hade haft semester.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte särskilt kommenterat förslaget i denna del.

Skälen för mitt förslag: Enligt nuvarande regler utges sjukpenning när den försäkrade blir sjuk under sin semester.

I det nu föreslagna timberäkningsystemet skall rätten till ersättning under de första 14 dagarna i ett sjukfall knytas till de dagar då den försäkrade skulle ha utfört förvärvsarbete om han inte blivit sjuk. Jag anser att sjukpenning enligt de nya reglerna skall kunna utges också vid sjukdom under ledighet för semester.

Det innebär att timberäknad sjukpenning skall kunna utges under de första 14 dagarna i ett sjukfall, även om de infaller under semester. Sjukpenning utges då för den ordinarie arbetstid eller motsvarande normala arbetstid som den försäkrade skulle ha arbetat om han inte haft semester när han var sjuk. Fr. o. m. 15:e dagen utges, även i dessa fall, sjukpenning enligt nuvarande regler.

För vissa grupper försäkrade med avtalsreglerade sjuklöneförmåner har rätten till sjuklön under semester kopplats till att den försäkrade begär att

få semestern utbytt mot sjukledighet. Jag förutsätter att motsvarande utbyte vanligtvis sker även när det gäller andra anställda som blir sjuka under semestertid.

För det fall den försäkrade har arbetstider som inte är bestämda på förhand eller arbetar i ett företag som stänger under semesterperioden kan det vara svårt att fastställa hur han skulle ha arbetat om han inte hade haft semester då han blev sjuk. Bedömningen av hur den försäkrade skulle ha arbetat får då göras utifrån den försäkrades uppgifter om hur han vanligen arbetar. En uppskattning kan också göras med stöd av de uppgifter som kan erhållas om de vanliga arbetstidsförhållandena vid den aktuella arbetsplatsen eller inom den försäkrades yrkesområde.

4.6 Beräkning av sjukpenning vid viss annan arbetsfri tid

Mitt förslag: Skall sjukpenning utges för tid då annars rätt till havandeskapspenning eller föräldrapenning skulle ha förelegat, beräknas sjukpenningen i samma utsträckning på nuvarande sätt. För den som är arbetslös skall sjukpenning utges enligt nuvarande regler. Detsamma skall gälla försäkrad som genomgår rehabilitering enligt 2 kap. 11 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer i princip med mitt förslag. Arbetsgruppen tar emellertid inte upp vilka regler som skall gälla när en försäkrad uppbär halv havandeskapspenning, halv eller en fjärdedels föräldrapenning eller är arbetslös och förvärvsarbetar till viss del.

Remissinstanserna: Riksförsäkringsverket anser att den försäkrade alltid bör ha rätt att om arbetsgivaren så tillåter byta ut kompensations- eller vederlagsledighet mot sjukledighet och på så sätt få rätt till sjukpenning under sjukledigheten.

Skälen för mitt förslag: Enligt nuvarande regler krävs för rätt till sjukpenning inte att den försäkrade skulle ha arbetat om han inte blivit sjuk. Att arbetsförmågan är nedsatt med minst hälften på grund av sjukdom är tillräckligt för att rätt till sjukpenning skall föreligga.

Enligt den sjukpenningreform som jag nu föreslår skall det vara en förutsättning för rätt till sjukpenning under de första 14 dagarna i ett sjukfall att den försäkrade avstått från förvärvsarbete på grund av sjukdomen. Det får till följd att sjukpenning inte utges vid sjukdom under dagar då den försäkrade inte skulle ha arbetat eller då han är kompensationsledig eller tjänstledig av annan orsak. I vissa fall finns det dock skäl att utge sjukpenning även för dagar då den försäkrade inte skulle ha arbetat. Detta gäller tid då den försäkrade uppbär havandeskapspenning, föräldrapenning eller är arbetslös och anmäld som arbets sökande på arbetsförmedling. Den ersättning som uppbärs i dessa situationer träder i stället för arbetsinkomst och detta motiverar att sjukpenning utges vid sjukdom. Det kan emellertid i sådana fall vara svårt för den försäkrade att avgöra hur han skulle ha arbetat om han inte hade varit sjuk eftersom han inte var i arbete när sjukdomen inträffade. Den sjukpenning som skall utges i dessa fall bör

enligt min mening beräknas enligt nuvarande regler. Eftersom gällande regler om begränsning i ersättningen för insjuknandedag föreslås slopade kan sjukpenning i dessa fall utges redan från första sjukdagen.

Havandeskapspenning kan också utges som halv förmån medan föräldrapenning kan utges som halv eller fjärdedels förmån och kan tas i anspråk samtidigt som den försäkrade förvärvsarbetar. Det finns även tillfällen då den försäkrade förvärvsarbetar deltid och är arbetslös till en del. Under sådana omständigheter finns en anknytning till förvärvsarbete som inte föreligger när den försäkrade uppbär hel förmån eller är helt arbetslös. Det finns därför anledning att särskilt överväga vilka beräkningsregler som skall tillämpas i fall där den försäkrade till någon del utför förvärvsarbete när han blir sjuk.

När en försäkrad förvärvsarbetar till en del och dessutom uppbär halv havandeskapspenning eller halv eller en fjärdedels föräldrapenning anser jag att anknytningen till förvärvsarbete är sådan att timberäknad sjukpenning skall kunna utges för vad som motsvarar arbetstiden i förvärvsarbetet. Om den försäkrade i sådant fall blir helt sjukskriven bör sjukpenningen beräknas enligt timberäkningsmetoden i den utsträckning som svarar mot förvärvsarbetet och enligt nuvarande regler för resterande del.

När det gäller den som förvärvsarbetar deltid och är arbetslös till en del är det svårare att avgöra den sammantagna arbetsituationen. Den naturliga anknytning till visst förvärvsarbete, som finns när det gäller försäkrade med halv havandeskapspenning eller halv föräldrapenning, saknas ofta för försäkrade som är delvis arbetslösa. Jag anser därför att sjukpenning skall utges enligt nuvarande beräkningsregler till den som är helt eller delvis arbetslös. Av samma skäl bör sjukpenning som utges med tillämpning av 3 kap. 8 § andra stycket AFL under rehabilitering beräknas enligt hittillsvarande regler.

I sitt remissvar framhåller riksförsäkringsverket att den försäkrade alltid bör ha rätt att om arbetsgivaren så tillåter byta ut kompensations- eller vederlagsledighet mot sjukledighet och på så sätt få rätt till sjukpenning under sjukledigheten. Verket går därmed längre än arbetsgruppen, vars förslag innebär att sjukpenning vid arbetsfri tid utges endast i de fall jag nyss behandlat. Jag godtar riksförsäkringsverkets förslag att timberäknad sjukpenning skall kunna utges till den som hos sin arbetsgivare fått sin kompensations- eller vederlagsledighet utbytt mot sjukledighet. En sådan tillämpning bör kunna ske utan särskild lagregel härom.

5 Det nya beräkningssystemets tillämpning på olika försäkrade

Prop. 1986/87: 69

5.1 Allmänt

Mitt förslag: Det nya beräkningssystemet skall omfatta försäkrade vars sjukpenninggrundande inkomst helt eller delvis utgörs av inkomst av anställning. För dem som har en sjukpenninggrundande inkomst som grundas enbart på inkomst av annat förvärvsarbete än anställning skall sjukpenningen beräknas enligt nuvarande regler.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: De flesta av de remissinstanser som är positiva till förslaget i stort har inte särskilt kommenterat förslaget i denna del. SAF anser att en lämplig avvägning gjorts beträffande förslagets tillämpning på olika försäkrade. Några remissinstanser anser att reformen bör begränsas till att omfatta dem som har störst fördel av förslaget medan det stora kollektivet försäkrade skulle stå kvar i den ordning som nu gäller.

Skälen för mitt förslag: Bristerna i det nuvarande sjukpenningssystemet drabbar främst dem som förvärvsarbetar som anställda. De har oftast på förhand fastställda arbetstider och inkomster som är beroende av arbetstiderna. Jag anser därför att det nya beräkningssättet skall omfatta alla vars sjukpenninggrundande inkomst helt eller delvis utgörs av inkomst av anställning.

Egenföretagarna är i likhet med anställda obligatoriskt försäkrade för förlorad förvärvsinkomst vid sjukdom, föräldraledighet m. m. Fr. o. m. år 1985 gäller delvis nya regler för egenföretagares sjukpenningförsäkring. En försäkrad med inkomst av annat förvärvsarbete än anställning får välja en sjukpenning utan karenstid eller med en karenstid av 3 eller 30 dagar.

Den som arbetar som egen företagare omfattas inte av arbetstidslagen. Han har själv möjlighet att förlägga sina arbetstider på ett för honom lämpligt sätt. Det är därför, enligt min mening, inte möjligt att utge ersättning för det antal timmar per dag som en egenföretagare skulle ha förvärvsarbetat om han inte hade blivit sjuk. För egna företagare bör därför även i fortsättningen sjukpenning utges enligt nuvarande beräkningsregler.

Egenföretagarna omfattas dock av reformen genom att gällande regler som hindrar att sjukpenning utges för insjuknandedag och fridagar tas bort. Detta får betydelse för de egenföretagare som inte har karenstid i sin sjukpenningförsäkring.

5.2 Försäkrade med inkomst av såväl anställning som annat förvärvsarbete än anställning

Mitt förslag: För den som har sjukpenninggrundande inkomst av såväl anställning som annat förvärvsarbete än anställning skall sjukpenning bestämmas till en del med timberäkningsmetoden och till den andra delen på nuvarande sätt, varefter delarna läggs samman.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag.

Remissinstanserna: Riksförsäkringsverket har pekat på vissa effekter av tillämpningen av de föreslagna reglerna på personer med blandad inkomst.

Skälen för mitt förslag: Det finns ca 65 000 försäkrade som har inkomst av såväl anställning som annat förvärvsarbete. Det kan t. ex. förekomma att en lantbrukare har delårs- eller deltidsanställning vid sidan av jordbruket. Det finns också heltidsanställda med en mindre del inkomst av annat förvärvsarbete. För sådana försäkrade skall enligt arbetsgruppens förslag två beräkningssätt tillämpas. Detta förslag innebär att för försäkrade med blandad inkomst skall en timberäknad sjukpenning tas fram för den inkomstdel som ligger till grund för den sjukpenninggrundande inkomsten av anställning, medan nuvarande sjukpenningregler tillämpas för den del av inkomsten som har sitt ursprung i annat förvärvsarbete än anställning.

Jag ansluter mig i huvudsak till arbetsgruppens förslag. Jag vill emellertid framhålla att det alltså måste vara den sammanlagda förvärvsinkomsten som skall läggas till grund för sjukpenningberäkningen. Det får till följd att sjukpenning per dag för en person med blandad inkomst kommer att bestå av en timberäknad sjukpenningdel som framräknats enligt timberäkningssystemet och en sjukpenningdel som beräknats enligt nuvarande regler. Dessa delar läggs samman. Hel sjukpenning för en viss dag utgörs av den timberäknade sjukpenningdelen för den dagen plus sjukpenningdelen enligt nuvarande regler. Halv sjukpenning utgörs av hälften av den för dagen framräknade hela sjukpenningen.

Det nu föreslagna sättet att beräkna ersättningen för personer med blandad inkomst kan i enstaka fall leda till att ersättningen till försäkrade vars sammanlagda SGI helt eller delvis överstiger sju och en halv gånger basbeloppet blir låg eller uteblir helt. Detta kan inträffa när en försäkrad med förhållandevis hög inkomst av anställning på grund av sjukdom måste avstå från förvärvsarbete under en dag då han inte skulle ha utfört förvärvsarbete i anställningen men väl i sin andra sysselsättning.

Att ha regler som i sådana situationer garanterar en viss ersättning skulle komplicera administrationen betydligt. Dessutom är det svårt att skapa sådana regler utan att olyckliga tröskeffekter uppkommer eller utan att fall med betydande överkompensation inträffar. Jag är därför inte beredd att nu föreslå några särskilda regler som alltid garanterar dessa försäkrade en viss lägsta ersättning.

De förändringar som jag föreslår är även när det gäller blandad inkomst enbart förändringar i beräkningstekniken. Det innebär att bedömning av

rätten till sjukpenning och av huruvida hel eller halv sjukpenning skall utges i grunden skall göras på samma sätt som för närvarande.

Prop. 1986/87: 69

5.3 Studerande

Mitt förslag: Det nya systemet för att beräkna sjukpenning skall i samma utsträckning som för andra försäkrade omfatta studerande vars sjukpenninggrundande inkomst helt eller delvis utgörs av inkomst av anställning. Timberäknad sjukpenning skall utges på grundval av studietids-SGI. Vid sjukdom under sommarferier utges sjukpenning på grundval av den aktiverade vilande SGI:n fr. o. m. den 15:e sjukdagen.

Studerande som uppbär oavkortad lön under studietid och som på grund av sjukdom går miste om sin inkomst jämställs med förvärvsarbetande.

Studerande med sjukpenninggrundande inkomst av anställning, som genomgår grundutbildning för vuxna (grundvux) eller grundläggande svenskundervisning för invandrare, och studerande med dag- eller timstudiestöd skall vid sjukdom uppbära timberäknad sjukpenning, varvid beräkningen görs efter den tid den studerande annars skulle ha förvärvsarbetat.

För försäkrade som är inskrivna vid arbetsmarknadsinstitut eller genomgår yrkesutbildning efter förmedling av en arbetsmarknadsmyndighet skall sjukpenningen beräknas enligt nuvarande regler.

Arbetsgruppens förslag: Arbetsgruppen anser att timberäknad sjukpenning bör utges till studerande efter den SGI som gäller vid sjukfallet oberoende av om det är en studietids-SGI eller en aktiverad vilande SGI.

Remissinstanserna: De remissinstanser som kommenterat förslaget är positiva till detta. Riksförsäkringsverket föreslår att en försäkrad som studerar med tim- eller dagstudiestöd blir berättigad till ersättning enligt timberäkningstekniken vid sjukdom eller tillfällig vård av barn. Vid sjukdom under arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering anser verket att sjukpenning bör utges enligt nuvarande beräkningsregler.

Skälen för mitt förslag: Som jag tidigare redovisat (avsnitt 2.6) gäller särskilda sjukpenningregler för de studerande som uppbär olika former av studiestöd under utbildningstiden. För studerande som hade en SGI innan studierna påbörjades blir denna SGI gällande, aktiverad, under sommarferierna enligt de regler som infördes fr. o. m. den 1 juni 1986. Dessa studerande har därigenom fått förbättrad kompensation vid sjukdom och föräldraledighet med tillfällig föräldrapenning under sommarlovet. Den aktiverade SGI:n blir åter vilande fr. o. m. den första dag på vilken studiestödet för höstterminen belöper eller beräknas komma att belöpa. Vid sjukdom eller föräldraledighet med tillfällig föräldrapenning därefter under studietid beräknas ersättningen på grundval av eventuell studietids-SGI.

För en studerande som förvärvsarbetar enbart under sommarferierna och inte har någon vilande SGI att aktivera under sommarferier innebär nuvarande regler att ersättningen vid sjukdom eller ledighet för tillfällig vård av barn under sommarloven blir betydligt lägre än det aktuella inkomstbortfallet. Denna låga kompensation berör i varierande utsträckning också dem som förvärvsarbetar parallellt med studierna.

Timberräknad sjukpenning bör därför utges till studerande, vars sjukpenninggrundande inkomst helt eller delvis utgörs av inkomst av anställning, i samma utsträckning som till andra försäkrade.

Det innebär att timberräknad sjukpenning utges vid sjukfall som varar högst 14 dagar samt för de första 14 dagarna av sjukfall som varar längre tid. Den timberräknade sjukpenningen ger en i princip 90-procentig kompensation för inkomstförlust även för den som arbetar under enbart vissa delar av året. Den ger alltså avsedd kompensation för det faktiska inkomstbortfallet även när sjukpenningen beräknas på studietids-SGI. Aktivering av vilande SGI behövs alltså inte vid kortare sjukfall. Mot denna bakgrund anser jag att timberräknad sjukpenning bör utges enbart på grundval av studietids-SGI.

I de fall då en försäkrad som har rätt att aktivera sin vilande SGI under sommarferierna är sjuk längre tid än 14 dagar bör sjukpenning grundad på den aktiverade vilande SGI:n kunna utges fr. o. m. den 15:e dagen. Rätten att aktivera den vilande SGI:n bör således finnas kvar så att den kan tas i anspråk vid sjukfall som varar längre än 14 dagar.

Det föreslagna beräkningssättet innebär en väsentlig förbättring av sjukpenningsskyddet för de studerande som förvärvsarbetar under ferier eller jämstides med studierna. Detta är av stor betydelse framför allt för de studerande som enbart har en SGI fastställd på de vanliga reglerna, dvs. som inte omfattas av systemet med studietids-SGI och vilande SGI. Vid kortare sjukfall får även dessa studerande en betydligt förbättrad ersättning som är anpassad till deras verkliga arbetstids- och inkomstbortfall.

Vissa studerande har lön även under studietiden. Det kan vara anställda som deltar i utbildning, kurser e. d. i arbetsgivarens regi, och erhåller full lön under utbildning med hänsyn till att utbildningen har ett starkt samband med det normala arbetet. Utbildningen ses som ett led i arbetet och den anställde får löneavdrag om han är frånvarande från utbildningen t. ex. på grund av sjukdom. Vid vissa längre utbildningar, där den studerande är tjänstledig för att vidareutbilda sig inom sitt yrkesområde, utges även full lön.

Om den studerande blir sjuk under utbildningstiden görs i regel löneavdrag. Enligt huvudregeln för timberräknad ersättning skulle inte sjukpenning utges eftersom den studerande inte anses ha behövt avstå från förvärvsarbete. Om den studerande under tjänstledigheten går miste om sin lön vid frånvaro från utbildningen föreligger emellertid ett starkt samband mellan utbildningen och arbetet. Det är därför enligt min mening rimligt att i sådant fall jämställa utbildningen med förvärvsarbete när man avgör om reglerna om timberräknad sjukpenning skall bli tillämpliga.

När det gäller studerande med SGI av anställning som genomgår grundutbildning för vuxna (grundvux), studerande som genomgår grundläggande

svenskundervisning för invandrare och studerande med dag- eller timstudiestöd anser jag att timberäknad sjukpenning skall utges för den tid de skulle ha förvärvsarbetat om de inte hade studerat. Dessa studier bedrivs ofta under en del av dagen eller veckan av försäkrade som i övrigt förvärvsarbetar. I de fall då den försäkrade är arbetslös och studerar på detta sätt skall vid sjukdom sjukpenning enligt nuvarande regler utges till honom enligt vad som avses gälla för arbetslösa (avsnitt 5.5).

Jag vill här nämna att chefen för utbildningsdepartementet senare idag kommer att föreslå att dag- och timstudiestödet fr. o. m. den 1 juli 1987 skall ersättas av ett nytt stöd som kallas korttidsstudiestöd.

Försäkrade som är inskrivna vid arbetsmarknadsinstitut eller genomgår utbildning efter förmedling av en arbetsmarknadsmyndighet bör enligt min mening få sjukpenning enligt nuvarande regler om de blir sjuka under utbildningen eller motsvarande. Anknytningen till direkt förvärvsarbete är i dessa fall ofta svagare än när det gäller studerande med olika tim- eller dagstudiestöd. Den ersättning de erhåller under utbildning eller motsvarande är också sådan att timberäknad sjukpenning inte behövs för att förbättra kompensationsnivån för dem som blir sjuka.

5.4 Uppdragstagare

Mitt förslag: Uppdragstagare med sjukpenninggrundande inkomst av anställning skall omfattas av reglerna om timberäknad sjukpenning.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: SAF och Försäkringsanställdas förbund är positiva till förslaget. Landstingsförbundet pekar på att samma regler inte gäller för alla landsting när det gäller ersättning till förtroendevalda. Försäkringsrätten för Södra Sverige befarar så stora tillämpningsproblem att rätten ifrågasätter förslaget att uppdragstagare med sjukpenninggrundande inkomst av anställning skall omfattas.

Skälen för mitt förslag: Med uppdragstagare förstås den som utför arbete för annans räkning utan att anställningsförhållande föreligger. Vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst skall ersättning för uppdrag i regel anses som inkomst av anställning. En förutsättning är att ersättningen uppgår till minst 1 000 kr. per år.

Som uppdragstagare räknas bl. a. de som har förtroendeuppdrag av olika slag, t. ex. som ledamot i privata eller offentliga styrelser, förmyndare eller övervakare, eller som har tillfälligt uppdrag att förrätta bouppteckning, verkställa besiktning och värdering eller att utföra uppgifter såsom föredragshållare, översättare, tolk m. fl.

Antalet uppdragstagare är svårt att uppskatta. Den dominerande gruppen torde vara de som har politiska eller fackliga förtroendeuppdrag. Dessa har i regel uppdraget vid sidan av sin huvudverksamhet som vanligtvis är en anställning. I riksförsäkringsverkets rapport 1984 "Delpension

och rörlig pensionsålder'' uppskattades antalet förtroendevalda inom kommun och landsting till ca 33 000 år 1980.

Den ersättning de förtroendevalda får för sina uppdrag består ofta av dels årsarvoden för olika slag av förberedelsearbeten, dels sammanträdesarvoden. Årsarvodet kan förbli oförändrat även om den förtroendevalde är sjuk under kortare perioder. Sammanträdesarvoden förutsätter däremot att den förtroendevalde deltar i sammanträden. Den tid en förtroendevald förväntas delta i sammanträden är förhållandevis lätt att tidsmässigt uppskatta. Det bör inte heller medföra några större svårigheter att fastställa hur lång tid den förtroendevalde skulle ha deltagit i ett sammanträde om han inte blivit sjuk. Det har alltså stora administrativa fördelar att enbart ta med sammanträdestid när årsarbetstid och ersättningsbar arbetstid fastställs för förtroendevalda. Huruvida denna beräkning leder till att den timberäknade sjukpenningen kompenserar 90% av inkomstbortfallet är avhängigt av hur stort sammanträdesarvodet per timme är i förhållande till den försäkrades ersättning för övriga arbetstimmar, eftersom det är en genomsnittlig timersättning som läggs till grund för den timberäknade sjukpenningen.

Vid fastställande av den årsarbetstid som skall ligga till grund för timberäkning av sjukpenning skall enligt min mening av de förtroendevaldas uppdragstid endast sammanträdestiden anses som jämförbar med ordinarie arbetstid vid anställning. Också vid beräkningen av sjukpenningen per dag skall endast sammanträdestid beaktas.

De förtroendevalda har i detta sammanhang fått tjäna som exempel på en typ av uppdragstagare som skall omfattas av reglerna om timberäknad sjukpenning. Andra uppdragstagare med liknande arbetstidsförhållanden bör behandlas på motsvarande sätt vid beräkning av årsarbetstid och ersättningsbar arbetstid.

Det finns också uppdragstagare som har arbetstidsförhållanden som är mera lika dem som gäller för anställda. Vid bedömningen av hur årsarbetstid och ersättningsbar arbetstid skall fastställas för dessa uppdragstagare kan jämförelser göras med de grupper av anställda som har liknande arbetsförhållanden.

Som nämnts förut kommer behov att finnas av kompletterande föreskrifter från regeringen eller riksförsäkringsverket om schablonberäkning av årsarbetstid och ersättningsbar arbetstid.

5.5 Arbetslösa

Mitt förslag: Sjukpenning enligt nuvarande regler skall utges till den som är arbetslös och anmäld som arbetssökande på arbetsförmedling och är beredd att anta erbjudet arbete i en omfattning som svarar mot den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer i princip med mitt förslag. Arbetsgruppen har dock en något snävare definition av vem som skall betraktas som arbetslös. Arbetsgruppen anser att den som uppbär arbets-

löshetsersättning eller kontant arbetsmarknadsstöd samt den som är anmäld som arbetssökande på arbetsförmedling men som inte uppbär ersättning på grund av karenstidsregel eller s. k. utförsäkring bör få sjukpenning enligt nuvarande regler från första dagen.

Remissinstanserna: Riksförsäkringsverket och arbetsmarknadsstyrelsen tillstyrker förslaget men vill ha en något annorlunda definition av vilka som skall anses som arbetslösa.

Skälen för mitt förslag: Som jag tidigare nämnt är möjligheten att få sjukpenning vid tillämpning av det nya beräkningssättet knuten till förut-sättningen att förvärvsarbete skulle ha utförts om sjukdom inte hindrat detta. Arbetslösa skulle därmed inte vara berättigade till timberäknad sjukpenning. Enligt nuvarande praxis jämställs emellertid dagar då dagpenning utges enligt arbetslöshetsförsäkringen eller det kontanta stödet vid arbetslöshet med dagar då förvärvsarbete skulle ha utförts. Sjukpenning utges för närvarande med bortseende från reglerna om insjuknandedag och fridagar till arbetslösa som skulle ha haft rätt till arbetslöshetsersättning om de inte blivit sjuka. Redan nuvarande regler ger därmed ca 90% i kompensation i förhållande till den arbetslöses SGI. Ändrade regler behövs inte för att förbättra kompensationsnivån för dem som blir sjuka när de uppbär arbetslöshetsersättning. För den som har uppburit arbetslöshetsersättning under en längre period kan det också vara svårt att uppge hur han skulle ha arbetat om han inte hade varit arbetslös när han blev sjuk.

En försäkrad som är arbetslös får behålla och höja sin SGI om han är anmäld som arbetssökande på arbetsförmedling samt är beredd att anta erbjudet arbete i en omfattning som svarar mot fastställd SGI. Jag anser i likhet med riksförsäkringsverket att det är denna kategori arbetslösa som skall få sjukpenning enligt nuvarande regler från första dagen vid sjukdom. Härigenom undviks att vissa arbetslösa – som inte innefattas i arbetsgrup-pens något snävare definition men som ändå är att anse som arbetslösa när det gäller rätten att behålla SGI – blir helt utan sjukersättning under de första 14 dagarna av en sjukperiod.

Jag har i det föregående (avsnitt 4.6) berört vilka regler som bör gälla för den som är delvis arbetslös.

5.6 Försäkrade med ersättning för vård av barn i familjehem m. m.

Mitt förslag: När timberäknad sjukpenning fastställs skall det göras med bortseende från den del av den sjukpenninggrundande inkomsten som avser ersättning för vård av fosterbarn. När sjukpenning utges även för denna del av inkomsten skall sjukpenningen i denna del beräknas enligt nuvarande regler.

Arbetsgruppens förslag: Arbetsgruppen tar inte upp denna fråga.

Remissinstanserna: Riksförsäkringsverket har pekat på svårigheten att fastställa årsarbetstid och ersättningsbar tid för den som har ersättning för vård av fosterbarn.

Skälen för mitt förslag: I likhet med riksförsäkringsverket bedömer jag att det inte är möjligt att fastställa årsarbetstid eller ersättningsbar arbetstid när det gäller fosterbarnsvården. Jag anser därför att timberäknad sjukpenning skall fastställas med bortseende från den del av SGI:n som avser ersättning för vård av fosterbarn. Om anställningsinkomsten i ett sådant fall endast består av ersättning för vård av fosterbarn får det till följd att timberäknad sjukpenning inte utges. I de fall då den försäkrade också har annan inkomst av anställning anser jag emellertid att timberäkning skall kunna ske på denna del av SGI:n. När den försäkrade vid sjukdom avstår också från vård av fosterbarnet bör sjukpenningdelen som svarar mot ersättningen beräknas enligt nuvarande regler och läggas samman med den sjukpenningdel för resp. sjukdag som i övrigt skall fastställas.

6 Andra förmåner som berörs av det nya beräkningssystemet

6.1 Allmänt

Inom socialförsäkringsområdet finns det ett antal förmåner som på olika sätt är relaterade till nuvarande sjukpenningberäkning. Den tillfälliga föräldrapenningen är en sådan förmån som bör omfattas av det föreslagna förändrade beräkningssystemet. Beräkningsreglerna för föräldrapenning och havandeskapspenning förändras däremot inte. Andra förmåner påverkas direkt av den nya sjukpenningberäkningen och kräver en anpassning till det föreslagna systemet. Exempel härpå är sjukpenning enligt den frivilliga sjukpenningförsäkringen och enligt arbetsskadeförsäkringen. Det finns också förmåner som inte behöver påverkas av förslaget utan kan beräknas på samma sätt som tidigare. Ett exempel på detta är dagpenning enligt värnpliktsförmånsförordningen.

6.2 Tillfällig föräldrapenning

Mitt förslag: För den som har en sjukpenninggrundande inkomst av anställning skall tillfällig föräldrapenning som svarar mot anställningsinkomsten bestämmas med tillämpning av timberäkningsmetoden. Timberäkningen skall omfatta all tid för vilken tillfällig föräldrapenning utges.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har kommenterat förslaget är positiva till detta.

Skälen för mitt förslag: Den tillfälliga föräldrapenningen beräknas på samma sätt som sjukpenningen. De ogynnsamma effekter som den nuvarande beräkningen av sjukpenningen leder till accentueras än mer när det gäller den tillfälliga föräldrapenningen eftersom denna utges endast för

dagar då föräldern skulle ha förvärvsarbetat. Detta gäller oavsett ersättningsperiodens längd. Den tillfälliga föräldrapenningen ger alltså inte heller förbättrad kompensation vid längre ersättningsperioder.

Problemen i kompensationshänseende med den tillfälliga föräldrapenningen bör enligt min mening lösas genom att denna beräknas enligt timberäkningsmetoden. Genom att beräkningen knyts till den försäkrades ordinarie arbetstid för dag, uppgår ersättningen i princip till 90% av inkomstförlusten.

Jag anser det vara av stort värde att timberäkningsreformen på detta sätt leder till större överensstämmelse mellan fall då den försäkrade inte förvärvsarbetar på grund av tillfällig vård av barn resp. på grund av egen sjukdom. Ett krav på att den försäkrade behöver avstå från förvärvsarbete kommer vanligen att gälla i båda fallen. När samma beräkningsregler skall tillämpas uppnås att den allmänna försäkringen kompenserar inkomstförlust i lika hög grad antingen ersättning utges i form av tillfällig föräldrapenning eller i form av sjukpenning.

Det är för närvarande i ytterst få fall som någon förälder uppbär tillfällig föräldrapenning för sammanhängande perioder som varar längre än 14 dagar. Antalet dagar med tillfällig föräldrapenning är begränsat till 60 dagar per barn och år. De annorlunda förutsättningar som alltså finns när det gäller tillfällig föräldrapenning innebär, enligt min mening, att det bör vara möjligt att låta all sådan ersättning vara beräknad enligt det nya systemet utan att sådana svårigheter uppstår som skulle bli fallet vid längre sjukskrivningsperioder. Jag anser således att det nya beräkningssättet för tillfällig föräldrapenning skall gälla utan begränsning till kortare vårdperioder.

När det gäller sjukpenningen har jag i det föregående redogjort för vilket beräkningssätt som jag anser bör tillämpas i vissa fall då den försäkrade blir sjuk under tid då han uppbär andra förmåner, t. ex. havandeskapspenning eller föräldrapenning, eller då han är arbetslös eller studerar. Motsvarande beräkningssätt bör enligt min mening gälla då den försäkrade behöver utnyttja den tillfälliga föräldrapenningen. Det är alltså samma principer som avses gälla för sjukpenning och tillfällig föräldrapenning i likartade situationer.

Försäkrade som studerar har i vissa fall rätt till tillfällig föräldrapenning. Rätten därtill är bl. a. beroende av i vilken form studierna bedrivs. I de fall den försäkrade har rätt till tillfällig föräldrapenning under studierna bör denna utges efter det beräkningssätt som gäller om den försäkrade blir sjuk under samma tid, men utan begränsning till 14 dagar. Studerande som omfattas av systemet med studietids-SGI och vilande SGI kan också uppbära tillfällig föräldrapenning under sommarferier. I sådana fall bör den timberäknade tillfälliga föräldrapenningen utges på grundval av studietids-SGI även när ersättningsperioden varar längre än 14 dagar. Skälen härför framgår av avsnitt 5.3.

Min bedömning: Föräldrapenning och havandeskapspenning bör utges enligt nuvarande beräkningsregler.

Arbetsgruppens bedömning: Överensstämmer med min bedömning.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte något att invända mot bedömningen. Försäkringsrätten för Södra Sverige anser dock att frågan om timberäkning av havandeskapspenning bör övervägas på nytt.

Skälen för min bedömning: Föräldrapenning utges under högst 360 dagar sammanlagt för föräldrarna. Ersättningen betalas till den förälder som vårdar barnet. Till skillnad från den tillfälliga föräldrapenningen, som utnyttjas vid särskilda tillfällen, är föräldrapenningen en ersättning som i regel tas i anspråk för längre planerade perioder.

För 270 av de 360 dagarna är hel föräldrapenning lika stor som sjukpenningen. Den är aldrig lägre än garantinivån (fr. o. m. år 1987 60 kr./dag) och utges även för arbetsfria dagar. För återstående 90 dagar utges föräldrapenning med garantinivån lika för alla.

Havandeskapspenning utges under högst 50 dagar till kvinna, vars havandeskap har satt ned hennes förmåga att utföra sina arbetsuppgifter med minst hälften, under förutsättning att kvinnan inte kan omplaceras till mindre ansträngande arbete. Havandeskapspenningen utges med samma belopp som sjukpenningen.

Havandeskapspenning utges, liksom föräldrapenningen, för såväl arbetade som arbetsfria dagar när försäkringskassan funnit att kvinnans förmåga att utföra uppgifterna i sitt förvärvsarbete är nedsatt med minst hälften. Havandeskapspenningen utges oftast för längre perioder än 14 dagar. Den tid som den försäkrade kvinnan uppbär havandeskapspenning övergår i regel direkt i tid då hon uppbär föräldrapenning. Frånvaro från arbetet under havandeskap då havandeskapspenning utges eller under föräldradledighet med föräldrapenning är inte av samma kortvariga och tillfälliga natur som frånvaro från arbetet på grund av tillfällig vård av barn eller kortare sjukdom.

De förutsättningar som motiverar att den tillfälliga föräldrapenningen skall beräknas på samma sätt som sjukpenningen vid kortare sjukfall finns därför inte enligt min mening när det gäller föräldrapenning och havandeskapspenning.

Jag anser därför att beräkningen av föräldrapenning och havandeskapspenning bör ske efter nuvarande regler.

Mitt förslag: Sjukpenning och sjukpenningtillägg enligt den frivilliga sjukpenningförsäkringen skall inte samordnas med timberäknad sjukpenning.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte kommenterat förslaget.

Skälen för mitt förslag: Den 1 januari 1986 infördes nya bestämmelser för den frivilliga sjukpenningförsäkringen och hemmamar, studerande och andra med ingen eller låg förvärvsinkomst erbjöds ett förbättrat försäkringskydd. Avsikten var att inom den allmänna försäkringens ram göra det möjligt att erbjuda en försäkring med villkor som inte kunde införas generellt i en obligatorisk försäkring under rådande statsfinansiella förhållanden.

Den frivilliga sjukpenningförsäkringen innebär att den som inte har en obligatorisk sjukpenning som uppgår till garantinivån enligt 4 kap. 6 § AFL (60 kr. per dag fr. o. m. år 1987) genom frivilliga avgifter kan försäkra sig för att få sjukpenning eller sjukpenningtillägg som tillsammans med den obligatoriska sjukpenningen får vara för dag lägst 20 kr. och högst garantinivån. Försäkringen kan tecknas utan karenstid eller med 3 eller 30 dagars karenstid.

Den obligatoriska sjukpenningen och det frivilliga sjukpenningtillägget får således enligt nuvarande regler tillsammans inte vara högre än garantinivån. I de fall den försäkrade har ett sjukpenningtillägg och en ojämnt fördelad arbetstid kan det uppstå problem om denna begränsningsregel behålls oförändrad. Det skulle då kunna inträffa att ersättningen från den obligatoriska försäkringen i form av timberäknad sjukpenning för viss dag ger högre ersättning än vad som sammanlagt får utges per dag enligt nuvarande regler.

En lösning på det nämnda problemet bör enligt min mening sökas genom att man avstår från att samordna förmånen från den frivilliga försäkringen med sjukpenning från den obligatoriska försäkringen så länge den sistnämnda beräknas enligt den nya metoden. Under den period om högst 14 dagar för vilken de nya beräkningsreglerna tillämpas bör sjukpenningtillägg kunna utges med det belopp som den frivilliga försäkringen omfattar även om ersättningen per dag från den obligatoriska försäkringen blir högre än garantinivån. Sjukpenningtillägget skall också kunna utges för sådana dagar då rätt till sjukpenning från den obligatoriska försäkringen inte föreligger på grund av att den försäkrade inte behövt avstå från förvärvsarbete med anledning av sin sjukdom.

På detta sätt blir förmånen från den frivilliga sjukpenningförsäkringen för dem som omfattas av timberäkningssystemet under de första 14 dagarna av ett sjukfall oberoende av den obligatoriska sjukpenningförsäkringen. Även för dessa försäkrade skall vid sjukfall som varar längre än 14 dagar förmån från den frivilliga försäkringen samordnas med den obligatoriska försäkringens sjukpenning fr. o. m. den 15:e dagen.

6.5.1 Allmänt

Mitt förslag: Vid tillämpning av lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring och lagen (1977: 265) om statligt personskadeskydd skall timberäkning av sjukpenning ske på motsvarande sätt som vid sjukpenning från den allmänna försäkringen.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer i princip med mitt förslag. Arbetsgruppen anser att även sjukpenning enligt lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring skall omfattas av det nya beräkningssättet.

Remissinstanserna: Riksförsäkringsverket tillstyrker förslaget. Verket har samtidigt framfört vissa synpunkter som redovisas i det följande.

Skälen för mitt förslag: Arbetsskadeförsäkringen ger i princip full ersättning för inkomstbortfall till den som drabbas av skada i sitt arbete. Med hänsyn till att de flesta arbetsskador är av sådan natur, att den skadade ganska snart är fullt återställd, har arbetsskadeförsäkringen samordnats med sjukförsäkringen enligt AFL. Samordningstiden omfattar i regel de 90 närmast följande dagarna efter det att skadan inträffade. Sjukpenning under samordningstiden utges enligt AFL till försäkrad, som är berättigad till sådan sjukpenning. Vid sjukdom som efter samordningstiden med minst hälften nedsätter den försäkrades förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete utges sjukpenning enligt lagen om arbetsskadeförsäkring (LAF). LAF-sjukpenningen skall i princip täcka den försäkrades hela inkomstbortfall. Sjukpenningunderlaget får dock inte beräknas till högre belopp än vad som motsvarar sju och en halv gånger basbeloppet. Om den beräknade årsinkomsten inte uppgår till 6 000 kr., skall den ändå beräknas till detta belopp.

LAF-sjukpenningen beräknas med samma delningstal som sjukpenningen enligt AFL och har därmed samma brister som denna i kortare sjukfall.

Jag anser att överensstämmelsen i sättet att beräkna sjukpenning mellan AFL och LAF bör behållas även när den föreslagna timberäkningsmetoden införs. Vid sjukfall som är att hänföra till arbetsskada utges som nämnts ersättning enligt AFL under samordningstiden. Därvid kommer timberäknad sjukpenning att utges för de första 14 dagarna av sjukperioden. Ersättning enligt LAF kan också utges under samordningstiden för försäkrad som inte har rätt till sjukpenning enligt AFL. I dessa fall utges ersättning med tillämpning av AFL:s bestämmelser. Samma beräkningsregler skall tillämpas vid dessa tillfällen.

Om en försäkrad på grund av arbetsskada insjuknar efter samordningstidens utgång eller om han insjuknar på nytt och sjukfallet godkänns som recidiv av tidigare godkänd arbetsskada skall LAF-sjukpenning utges. Även i dessa fall skall, om den försäkrade har ett sjukpenningunderlag som är att hänföra till anställning, sjukpenningen beräknas enligt timberäkningsmetoden under de första 14 dagarna av sjukperioden. Det innebär att timberäknad sjukpenning skall utges för den tid under 14-dagarsperioden

som den försäkrade behövt avstå från förvärvsarbete på grund av sjukdom. I de fall då den försäkrade inte avstått från förvärvsarbete på grund av sjukdomen utges inte sjukpenning. Bortsett från den skillnad som ligger i att LAF-sjukpenningen i motsats till AFL-sjukpenningen syftar till full kompensation för inkomstbortfall skall de regler som föreslås gälla för timberäknad sjukpenning enligt AFL i motsvarande mån gälla vid timberäknad sjukpenning enligt LAF.

Riksförsäkringsverket påpekar att de nya beräkningsreglerna bör gälla även när en arbetsskadad person insjuknar före samordningstidens utgång och samordningstidens sista dag infaller under de första 14 dagarna av sjukdomsfallet. Jag ansluter mig till verkets uppfattning i denna del. Timberäknad sjukpenning bör även i dessa fall utges för högst 14 dagar av sjukperioden. Det innebär att timberäknad sjukpenning enligt AFL utges för den del av 14-dagarsperioden som faller inom samordningstiden och timberäknad sjukpenning enligt LAF för den del av 14-dagarsperioden som ligger efter samordningstidens utgång.

Det som här föreslås gälla vid sjukpenning enligt LAF bör i tillämpliga delar även gälla sjukpenning enligt lagen om statligt personskadeskydd (LSP).

Arbetsgruppen har anfört att även sjukpenning enligt lagen om yrkesskadeförsäkring (YFL) borde omfattas av förslaget. YFL upphörde att gälla den 30 juni 1977 men gäller fortfarande övergångsvis för fall där yrkesskada visat sig före LAF:s ikraftträdande. Enligt uppgift från riksförsäkringsverkets yrkesskadebyrå meddelas ca tio beslut per år om sjukpenning enligt YFL där denna sjukpenning är högre än AFL-sjukpenningen. Antalet sådana beslut kommer att minska ytterligare för att så småningom upphöra helt. Mot denna bakgrund föreslår jag inte någon förändring av övergångsregleringen av YFL i förevarande sammanhang.

6.5.2 Anmälningsskyldighet

Mitt förslag: Samma krav på sjukanmälan som finns i lagen om allmän försäkring införs i arbetsskadeförsäkringen och det statliga personskadeskyddet.

Arbetsgruppens förslag: Arbetsgruppen tar inte upp denna fråga. Den har däremot behandlats av arbetsskadeutredningen (S 1984:01) i dess betänkande Översyn av arbetsskadeförsäkringen (SOU 1985: 54). Arbetsskadeutredningens förslag överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Riksförsäkringsverket anser att samma krav på sjukanmälan som finns i AFL bör införas i LAF. Vid remissbehandlingen av arbetsskadeutredningens förslag har majoriteten av remissinstanserna inte framfört några invändningar på denna punkt.

Skälen för mitt förslag: Enligt 3 kap. 10 § fjärde stycket AFL får som huvudregel sjukpenning inte utges för tid innan anmälan om sjukdomsfallet gjorts hos försäkringskassan.

För rätt till sjukpenning under samordningstiden fordras att den skadade

gör anmälan till kassan i enlighet med reglerna i AFL. I LAF föreskrivs däremot inte någon sådan anmälningsskyldighet. Det innebär att rätt till arbetsskadesjukpenning efter samordningstiden kan föreligga även om anmälan om sjukdomsfallet inte gjorts till kassan.

I likhet med arbetsskadeutredningen och riksförsäkringsverket anser jag att skyldighet att göra sjukanmälan bör införas inom arbetsskadeförsäkringen. Till stöd för detta kan anföras samma argument som motiverar regeln i sjukförsäkringen, nämligen att försäkringskassornas bevakning i sjukfallen underlättas. Som ytterligare skäl för att införa sådan anmälningsskyldighet i LAF vill jag nämna att olikheterna mellan försäkringsgrenarna beträffande anmälningsskyldighet kan medföra vissa administrativa svårigheter med det nya timberäkningssystemet. Jag anser att kravet på sjukanmälan också skall införas i det statliga personskadeskyddet.

6.6 Värnpliktsförmåner och motsvarande

Min bedömning: Den dagpenning motsvarande hel sjukpenning enligt lagen om allmän försäkring som utges till värnpliktiga och civilförsvarspliktiga m. fl. skall beräknas enligt nuvarande regler.

Arbetsgruppens bedömning: Överensstämmer med min bedömning.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som kommenterat frågan är riksförsäkringsverket och Försäkringsanställdas förbund positiva medan försäkringsrätten för Mellansverige anser att timberäkningsreformen skall gälla även dagpenning till värnpliktiga.

Skälen för min bedömning: Värnpliktig som genomgår repetitionsutbildning, som inte sker i direkt anslutning till grundutbildning, har rätt till ersättning för inkomstbortfall i form av dagpenning enligt värnpliktsförmånsförordningen (1976: 1008). Dagpenningen motsvarar hel sjukpenning enligt AFL. Om den värnpliktiges sjukpenning är lägre än 55 kr. utges alltid lägst 55 kr.

Ersättning utges för in- och utryckningsdagar samt för alla mellanliggande dagar. Repetitionsutbildning varar oftast 2-4 veckor. Sådana brister i kompensationsnivån som uppstår i korta sjukfall torde inte aktualiseras i samma utsträckning när det gäller ersättning under repetitionsutbildning.

Dagpenning enligt värnpliktsförmånsförordningen bör därför, enligt min mening, även framdeles beräknas enligt nuvarande regler. Det ankommer på regeringen att besluta om den jämkning i värnpliktsförmånsförordningen som kan behövas för att klargöra att timberäkningsmetod inte skall tillämpas på dagpenningen.

Motsvarande regler beträffande dagpenning som i värnpliktsförmånsförordningen gäller för den som är civilförsvarspliktig enligt förordningen (1976: 1011) om förmåner till civilförsvarspliktiga samt för vapenfria tjänstepliktiga enligt kungörelsen (1966: 414) med vissa bestämmelser om vapenfria tjänstepliktiga. Vad som nyss sagts beträffande beräkningen av dagpenningen för värnpliktiga gäller således också för dagpenning till civilförsvarspliktiga och vapenfria tjänstepliktiga.

I frågan om förmånerna till värnpliktiga m. fl. har jag samrått med chefen för försvarsdepartementet.

Mitt förslag: Ersättningen till tillfällig smittbärare, som har en sjukpenninggrundande inkomst som helt eller delvis är att hänföra till anställning, skall under de första 14 dagarna i ett ersättningsfall motsvara sjukpenningen i det nya beräkningssystemet.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Riksförsäkringsverket anser att s. k. smittbärrpenning enligt smittskyddskommitténs betänkande (SOU 1985: 37) skulle kunna utges under de första 14 dagarna av ett ingripande enligt smittskyddslagstiftningen. Övriga remissinstanser har inte kommenterat förslaget.

Skälen för mitt förslag: Ersättning till tillfällig smittbärare utges enligt lagen (1956: 293) om ersättning åt smittbärare under längst 90 dagar i följd. För den som omfattas av sjukförsäkring enligt AFL utges ersättningen för dag räknat med det högsta belopp som smittbäraren vid sjukdom har rätt att uppbära i form av sjukpenning och eventuellt frivilligt sjukpenningtillägg på grund av försäkring enligt AFL.

Jag anser att de tillfälliga smittbärare som har en sjukpenninggrundande inkomst som helt eller delvis är att hänföra till anställning också bör få del av en förbättrad kompensation genom att smittbärrersättningen knyts till den sjukpenning som beräknas enligt det nya systemet. Smittbärrersättningen i dessa fall bör således under de första 14 dagarna i ett ersättningsfall motsvara sjukpenningen i det nya beräkningssystemet. För tid därefter bör smittbärrersättningen motsvara sjukpenning enligt nuvarande regler. Om den försäkrade har ett sjukpenningtillägg höjs smittbärrersättningen i motsvarande mån.

I betänkandet från smittskyddskommittén föreslås att den nuvarande uppdelningen i smittskyddslagstiftningen på tillfälliga resp. kroniska smittbärare skall upphöra. Likaså föreslås att försäkringskassan skall utge s. k. smittbärrpenning till samtliga smittbärare som blir föremål för ingripande. Smittskyddskommitténs betänkande bereds för närvarande inom regeringskansliet. Ställning till förslaget om smittbärrpenning tas således inte i förevarande sammanhang.

7 Avdragsregler som påverkas av timberäkningssystemet

7.1 Allmänt

De allmänna försäkringskassorna betalar ut dagersättning högst var 14:e dag om inte ersättningsperioden tar slut dessförinnan. Från ersättningen görs vissa avdrag som är beräknade efter de belopp som utges per dag. Dessa avdrag skall göras även i det nu föreslagna systemet med timberäknad ersättning. Arbetsgruppens förslag innebär att avdragen skall göras utifrån en beräknad genomsnittersättning per ersättningsdag under timberäkningsperioden. Detta innebär att timberäkningsperioden måste vara avslutad innan utbetalning av ersättning kan ske. I det följande redovisar jag mina förslag och bedömningar i detta avseende.

Mitt förslag: När timberäknad sjukpenning utbetalas skall avdrag för sjukhusvård göras utifrån genomsnittersättningen per ersättningsdag.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Har inte något att erinra mot förslaget.

Skälen för mitt förslag: För varje dag då den försäkrade får sjukhusvård eller bereds vård i ett sådant hem för vård eller boende enligt socialtjänstlagen (1980: 620) som ger vård och behandling åt missbrukare av alkohol eller narkotika skall sjukpenningen minskas med 55 kr., dock med högst en tredjedel av sjukpenningens belopp. Därvid skall det belopp varmed minskning sker avrundas till närmast lägre hela kronotal.

För att systemet inte skall bli onödigt svåradministrerat bör avdraget för sjukhusvård göras från en beräknad genomsnittersättning per ersättningsdag. Om en sjukperiod är längre än 14 dagar bör en genomsnittsberäkning göras på ersättningsdagarna under de första 14 dagarna. Vad jag förordar uppnås som följd av det beräkningssätt som föreslagits i det föregående för fall då timberäknad sjukpenning skall utges för mer än en dag (avsnitt 4.3). För tiden efter timberäkningsperiodens slut bör nuvarande ordning för sjukhusvårdsavdrag gälla.

7.3 Skatteavdrag

För närvarande görs avdrag för preliminär skatt på utbetald dag ersättning med belopp som anges i gällande skattetabell. Avdraget fastställs av riksskatteverket efter samråd med riksförsäkringsverket.

De nuvarande skattetabellerna kan inte utan vidare användas vid utbetalning av ersättning i ett sjukfall med timberäknad sjukpenning. Arbetsgruppen föreslår därför att skatteavdraget från ersättningen skall göras utifrån en för sjukperioden beräknad genomsnittersättning per ersättningsdag. Det står emellertid klart att även om skatteavdraget görs utifrån en på sådant sätt beräknad genomsnittersättning kan dock avdragets storlek – på grund av progressiviteten i skattesystemet – i vissa fall bli helt otillfredsställande.

Beräkning av skatteavdrag bör i stället kunna göras på följande sätt. Skattetabeller upprättas där skatteavdragets storlek inte anges i belopp per ersättningsdag utan i procent, vars storlek är beroende av den sjukpenninggrundande inkomsten. Oberoende av om sjukpenningen utges enligt nuvarande regler eller i form av timberäknad ersättning görs alltid samma procentuella avdrag från ersättningen så länge den sjukpenninggrundande inkomsten inte ändras. Denna modell har klara administrativa fördelar jämfört med den av arbetsgruppen föreslagna modellen och torde dessutom ge ett mer korrekt skatteavdrag.

Frågan kräver viss ytterligare beredning. Jag avser att samråda med chefen för finansdepartementet och återkomma till frågan i annat sammanhang.

Arbetsgruppen föreslår att den genomsnittliga dagersättningen skall utgöra ersättningen per dag vid bestämmande av införsel- och förbehållsbelopp samt utmätningensbelopp och utmätningensfritt belopp per dag.

Riksskatteverket har i sitt remissvar anfört att de löneexekutiva konsekvenserna av arbetsgruppens förslag bör utredas närmare innan förslaget genomförs. Riksskatteverket och riksförsäkringsverket har under ärendets fortsatta beredning haft gemensamma överläggningar i frågan. Verken har därvid diskuterat förslag till vissa ändringar i utsökningsbalken i samband med införsel och utmätning i de fall då ersättningen från försäkringskassan är timberäknad.

För egen del vill jag framhålla att den utformning som timberäkningssystemet getts enligt mitt förslag innebär att uttryckliga regler kommer att finnas för hur timberäknad ersättning bestäms per dag även när ersättning skall utges för flera dagar. Därigenom är en grundförutsättning uppfylld när det gäller att tillämpa införsel- och utmätningensreglerna. Jag anser emellertid det angeläget att frågan om införsel och utmätning i timberäknad ersättning löses på ett sätt som underlättar en smidig administrativ hantering. Efter samråd med cheferna för justitie- och finansdepartementen finner jag att ytterligare beredning fordras i detta avseende. Jag avser att återkomma med förslag i frågan i ett senare sammanhang.

8 Övriga ändringar som föränleds av det nya beräkningssystemet

8.1 Sjukpenningrätten

Mitt förslag: Kravet på att arbetsförmågan skall vara nedsatt med minst hälften på grund av sjukdom för att rätt till sjukpenning skall föreligga skall gälla oförändrat. En kompletterande regel införs som innebär att en försäkrad som på grund av sjukdom behöver avstå från förvärvsarbete under minst hälften av sin normala arbetstid en viss dag skall få rätt till sjukpenning den dagen.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer väsentligen med mitt förslag. Arbetsgruppen anser dock att bedömningen av arbetsförmågans nedsättning inte bör göras utifrån varje enskild dag under sjuktiden utan för en längre tidsperiod än en dag.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser anser att sjukpenning bör utges för hela den tid den försäkrade faktiskt avstår från förvärvsarbete, förutsatt att hans arbetsförmåga varit nedsatt med minst hälften under sjukperioden. Riksförsäkringsverket anser t. ex. att en förutsättning för den föreslagna periodbedömningen av arbetsförmågans nedsättning är att den faktiska frånvarotiden ersätts fullt ut.

Skälen för mitt förslag: Sjukpenning utges vid sjukdom som förorsakar

nedsättning av arbetsförmågan med minst hälften. Vid fullständig nedsättning av arbetsförmågan utges hel sjukpenning. I annat fall utges halv sjukpenning.

Ersättningsnivåerna inom sjukpenningförsäkringen är för närvarande föremål för utredning. Kommittén (S 1985: 02) för översyn av sjukförsäkringens roll när det gäller förebyggande åtgärder och i samband med rehabilitering (rehabiliteringsberedningen) skall bl. a. ta ställning till frågan om fler ersättningsnivåer än för närvarande inom sjukpenningförsäkringen.

En försöksverksamhet med bl. a. flexiblare sjukpenningersättning pågår också för närvarande inom tre försäkringskassor. Två nya ersättningsnivåer prövas, nämligen en fjärdedels och tre fjärdedels sjukpenning. Erfarenheterna från försöksverksamheten skall utgöra underlag för de överväganden som rehabiliteringsberedningen har att göra.

Mot denna bakgrund anser jag att det inte bör göras några principiella förändringar i villkoren för rätt till sjukpenning med anledning av den förändring av sjukpenningberäkningen som jag nu föreslår. För rätt till sjukpenning bör alltså även vid det nya beräkningssättet krävas att arbetsförmågan på grund av sjukdom är nedsatt med minst hälften.

Vissa frågor som hänger samman med sjukpenningrätten och som har direkt anknytning till det förändrade beräkningssättet bör dock tas upp här. Det gäller främst rätten till halv sjukpenning.

För rätt till sjukpenning för en viss dag gäller enligt långvarig praxis att det tillstånd som skall kunna ge sjukpenning skall ha varat hela dagen. Enligt praxis gäller vidare att sjukpenning inte utges för en kalenderdag under vilken en försäkrad arbetat mer än hälften av sin normala arbetstid.

Från dessa principer har i tillämpningen gjorts vissa undantag. Sjukpenning kan således under vissa förutsättningar utges för dag då den försäkrade avbrutit arbetet inom en fjärdedel av arbetstiden, räknat från dess början. Vidare gäller att om en försäkrad arbetar nattskeft skall vid bedömningen av hans rätt till sjukpenning skiftarbetet anses utfört den kalenderdag då han arbetat den längsta tiden. Till följd härav kan i vissa fall sjukpenning betalas ut för kalenderdag då den försäkrade arbetat mer än hälften av sin faktiska arbetstid den dagen.

Under den senaste tiden har en förändring skett av praxis som innebär att sjukpenning även i vissa andra situationer kan utges för dagar då en försäkrad arbetat mer än hälften av sin normala arbetstid.

Denna utveckling har kommit till stånd genom två domar som försäkringsöverdomstolen meddelat den 29 november 1985 (FÖD 86: 11). I båda fallen var den försäkrade halvt sjukskriven. Det arbete som utfördes under den halva sjukskrivningen hade koncentrerats så att de försäkrade under vissa arbetsdagar arbetade mer än hälften av vad som skulle ha varit normalt om de varit friska. Försäkringsöverdomstolen uttalade i domarna att försök till rehabilitering i vissa fall kan utgöra motiv för att utge halv sjukpenning enligt 3 kap. 7 § AFL även vid sådan förläggning av arbetstiden att arbete utförs vissa dagar i en större omfattning än hälften av den försäkrades normala arbetstid. En grundläggande förutsättning härför är emellertid enligt domstolen att den sammanlagda arbetstiden under den

period som omfattas av det aktuella försöket till rehabilitering inte överstiger hälften av den försäkrades normala arbetstid och att arbetstidsförläggningen är medicinskt motiverad.

Arbetsgruppen har föreslagit att kravet på att arbetsförmågan skall vara nedsatt med minst hälften på grund av sjukdom för att rätt till sjukpenning skall föreligga bör gälla oförändrat. Bedömningen av arbetsförmågans nedsättning bör dock inte längre göras dag för dag, eftersom detta skulle leda till att de avsedda förbättringarna inte skulle kunna genomföras fullt ut för grupper med oregelbundna arbetstider. Vidare framhålls bl. a. att en beräkning dag för dag medför att ersättning i vissa fall inte heller med det föreslagna systemet skulle kunna utges för insjuknandedagen. Enligt arbetsgruppen bör bedömningen av arbetsförmågans nedsättning ta sikte på hela den period för vilken timberäknad sjukpenning skall utges.

Ett par remissinstanser har framhållit att de av arbetsgruppen i detta hänseende föreslagna reglerna får till följd att enstaka arbetsförsök, eller återgång till hälften i arbete i slutet av en sjukperiod med hel sjukskrivning leder till att endast halv sjukpenning kan utges för hela sjukperioden. Riksförsäkringsverket påpekar att när schabloniserad dag ersättning utges bör den kunna utges endast i form av hel eller halv sjukpenning. När det gäller timberäknad sjukpenning som beräknas utan schablon anser verket dock att ersättning skall utges för den tid den försäkrade faktiskt avstår från förvärvsarbete förutsatt att han varit arbetsoförmögen till minst hälften under sjukperioden.

För egen del är jag inte beredd att följa arbetsgruppens förslag i denna fråga. En periodbedömning enligt den av arbetsgruppen föreslagna modellen är svår att förena med ett bibehållande av reglerna om uppdelning i halv eller hel ersättning. En förutsättning för att införa en sådan princip skulle antagligen bli att man måste införa en steglös övergång mellan halv och hel ersättning.

Vad sedan gäller frågan om bedömningen av arbetsförmågans nedsättning i vissa situationer skall kunna ske i förhållande till en längre period än en dag konstaterar jag att försäkringsöverdomstolens förut nämnda domar innebär en betydande ändring av tidigare praxis i detta avseende. Med hänsyn härtill och i avvaktan på resultatet av rehabiliteringsberedningens arbete är jag inte beredd att nu föreslå någon ändrad reglering i detta hänseende.

Vad beträffar rätten till sjukpenning för insjuknandedagen innebär nuvarande praxis att den försäkrade inte har rätt till sjukpenning om han insjuknar på arbetet och går hem när han arbetat mer än en fjärdedel av sin arbetstid. För närvarande är det endast i begränsad omfattning som rätt till sjukpenning föreligger för insjuknandedagen. En sådan rätt föreligger när bl. a. den försäkrade insjuknar inom tjugo dagar efter föregående sjukperiods slut. Jag föreslår i detta ärende en generell vidgad rätt till sjukpenning för insjuknandedagen. Denna viktiga förändring bör naturligtvis få avsett genomslag när timberäkning av sjukpenning genomförs. Detta motiverar en ändring i principen att tillståndet som skall ge rätt till sjukpenning skall ha förelegat hela dagen.

Det nu diskuterade kravet på sjukdomstillståndets varaktighet medför

olyckliga konsekvenser i vissa andra avseenden. Medicinsk behandling som tidigare utfördes när patienten var inlagd på sjukhus kan numera utföras polikliniskt. Behandling som tidigare tog en hel dag i anspråk kan numera utföras på kortare tid. Detta har inneburit att personer som tidigare måste läggas in på sjukhus för behandling numera kan få erforderlig behandling trots att de behöver avstå från förvärvsarbete bara en del av behandlingsdagen. Det är otillfredsställande att dessa personer inte kan anses berättigade till sjukpenning om de på grund av behandlingen behöver avstå från förvärvsarbete halva dagen eller t. o. m. större andel än så.

Mot bakgrund av det som anförts bör enligt min mening en ny regel införas som innebär en generell garanti för rätt till halv sjukpenning för dag då en försäkrad på grund av sjukdom behöver avstå från förvärvsarbete under minst hälften av sin normala arbetstid den dagen.

Som tidigare nämnts gäller att om en försäkrad arbetar nattskift skall vid bedömningen av hans rätt till sjukpenning skiftarbetet anses utfört den dag då han arbetat den längsta tiden. Detta innebär t. ex. att om skiftet sträcker sig mellan kl. 20.00 på kvällen till kl. 06.00 på morgonen dagen därpå skall arbetspasset anses utfört den dag då skiftet avslutades. Om den försäkrade tillfrisknar och går på nattskiftet nästföljande kväll har han inte varit sjuk hela dagen. Den praxis som föreskriver att sjukdomstillståndet skall ha förelegat hela dagen hindrar här att sjukpenning utges. Försäkringsöverdomstolen har emellertid i en dom den 28 april 1984 (FÖD 85: 12 II) pekat på svårigheterna att bestämma till vilken dag i ett s. k. turlistearbete frånvaro för vård av barn skall hänföras. I domen har domstolen uttalat att, om löneavdrag görs för ett arbetspass, avstående från förvärvsarbete skall anses ha skett den dagen. Att för varje situation där exempelvis nattskiftarbete eller turlistearbete föreligger genom fasta regler på förhand bestämma till vilken dag ett visst arbete skall hänföras låter sig svårligen göras. Frågan bör enligt min mening få avgöras i tillämpningen från fall till fall. Lösningar av en del hithörande problem bör underlättas av förändringar som jag i övrigt föreslår i detta sammanhang.

För rätt till sjukpenning krävs för närvarande i princip läkarintyg fr. o. m. sjunde dagen efter sjukanmälningdagen. Detta regleras i riksförsäkringsverkets kungörelse (RFFS 1979: 16) om kontroll i sjukförsäkrings- och föräldraförsäkringsärenden. Den här behandlade sjukpenningreformen kan innebära att de första 14 dagarna i ett sjukfall som varar längre än 14 dagar inte ger rätt till sjukpenning på grund av att den försäkrade inte skulle ha förvärvsarbetat de första 14 dagarna om han inte hade blivit sjuk. Det kan ifrågasättas om läkarintyg skall krävas fr. o. m. sjunde dagen i dessa fall. Eventuellt skulle intyg kunna krävas fr. o. m. sjunde dagen efter första ersättningsdagen. En sådan ordning skulle dock bl. a. innebära att försäkringskassan inte på förhand kan avgöra fr. o. m. vilken dag läkarintyg skall krävas. Läkarintyget är emellertid av betydelse inte enbart för den direkta bedömningen av rätten till sjukpenning. Det är också ett hjälpmedel när det gäller bedömning av den försäkrades behov av behandling och annat stöd. Såväl medicinska som sociala och yrkesmässiga rehabiliteringsinsatser kan aktualiseras genom det läkarbesök som intygskravet ger upphov till.

Enligt vad jag har inhämtat har riksförsäkringsverket för avsikt att se över den kungörelse som bl. a. reglerar läkarintygskravet. En försöksverksamhet med förlängning av den intygsfria tiden pågår också. Jag anser att riksförsäkringsverket i samråd med socialstyrelsen bör överväga vilka förändringar när det gäller läkarintygskravet som genomförandet av en ny ordning för sjukpenningberäkning kan ge upphov till. Även här kan resultatet av rehabiliteringsberedningens arbete få betydelse.

8.2 Sjukpenning för insjuknandedag m. m.

Mitt förslag: Regeln om att ersättning inte utges för insjuknandedagen avskaffas och regeln om att inte utge ersättning för s. k. fridagar tas bort.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: De remissinstanser som kommenterat förslaget är positiva.

Skälen för mitt förslag: För den dag då sjukdomsfallet inträffar, insjuknandedagen, utges i regel ingen sjukpenning. Den s. k. fridagsregeln innebär att sjukpenning i regel inte utges för dag då den försäkrade ändå inte skulle ha arbetat i sin huvudsakliga sysselsättning om inte antalet sådana dagar överstiger två.

För att kompensationsnivån vid kortare sjukfall skall kunna uppnås föreslår arbetsgruppen att den nuvarande regeln om att inte utge sjukpenning för insjuknandedag tas bort. Eftersom timberäknad sjukpenning endast skall utges för dagar då den försäkrade skulle ha utfört förvärvsarbete om han inte blivit sjuk, innebär arbetsgruppens förslag i detta hänseende att fridagsregeln blir obehövlig. För att även grupper som inte omfattas av timberäkningssystemet skall få en bättre compensation vid kortare sjukfall föreslår arbetsgruppen att de nuvarande reglerna om insjuknandedag och fridagar avskaffas för alla. Remissinstanserna har varit positiva till förslaget och jag föreslår att arbetsgruppens förslag genomförs.

9 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Mitt förslag: Reformen skall genomföras per den 1 december 1987. Det nya beräkningssättet tillämpas på ersättningsfall som inträffar efter ikraftträdandet. Vissa övergångsregler införs också beträffande fastställande av årsarbetstid och den tidpunkt från vilken årsarbetstid och sjukpenninggrundande inkomst skall gälla.

Arbetsgruppens förslag: Arbetsgruppen anser att de nya reglerna bör kunna träda i kraft den 1 juli 1987. Detta bör ske under förutsättning att reformen till denna tidpunkt kan genomföras på ett tekniskt tillfredsställande sätt ur den försäkrades synvinkel.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som tagit upp frågan har försäkringskassaförbundet, SAF och HCK uttalat sig för ett ikraftträdande den 1 juli 1987. Riksförsäkringsverket erinrar om att möjligheterna att genomföra reformen sammanhänger med vilka arbetsförutsättningar som verket och försäkringskassorna totalt ges. Riksrevisionsverket bedömer att ett genomförande den 1 juli 1987 kan komma att medföra stora svårigheter. TCO påtalar vikten av att reformen före genomförandedatum blir väl genomarbetad, samhällsekonomiskt försvarbar och enkel att administrera.

Skälen för mitt förslag: Jag anser att det är angeläget att de nya reglerna för beräkning av sjukpenning m. m. kan träda i kraft så snart som möjligt. Jag bedömer att de av arbetsgruppen angivna förutsättningarna bör kunna uppfyllas vid ett ikraftträdande den 1 december 1987.

För såväl sjukpenning som tillfällig föräldrapenning bör gälla att det nya beräkningssättet tillämpas första gången på ersättningsfall som inträffar efter ikraftträdandet. För tidigare påbörjade sjukdomsfall eller vårdperioder bör äldre bestämmelser tillämpas.

Reformen innebär att försäkringskassorna skall fastställa årsarbetstid för ca 4 miljoner försäkrade. Inom lämplig tid före ikraftträdandet bör försäkringskassan kunna pröva den försäkrades årsarbetstid i samband med att den prövar ändringar av SGI. Sker sådan prövning av årsarbetstiden blir den formella fastställdedagen den 1 december 1987 och den bestämda årsarbetstiden kommer att gälla fr. o. m. samma tidpunkt.

Om det inte finns någon årsarbetstid fastställd vid ikraftträdandet bör den fastställas senast i samband med att ett sjukdomsfall eller en föräldraledighet första gången därefter anmäls till försäkringskassan. Kassan bör därvid anses ha fått kännedom om arbetstidsförhållandena genom den gjorda anmälan. Detta innebär att årsarbetstiden fastställs att gälla fr. o. m. anmälningsdagen. Generellt bör gälla att när årsarbetstiden fastställs första gången efter ikraftträdandet den skall gälla fr. o. m. den dag då kassan fick kännedom om arbetstidsförhållandena.

Det nya systemet för beräkning av bl. a. sjukpenning har som en grundläggande princip att det skall finnas en fast koppling mellan SGI och årsarbetstid. När kassan första gången efter ikraftträdandet prövar årsarbetstiden innebär det också automatiskt att det skall ske en prövning av SGI. Ändras SGI i ett sådant fall bör denna ändring ske med verkan fr. o. m. samma dag som årsarbetstiden blir gällande.

Som nämnts bör årsarbetstid som prövas före ikraftträdandet bli gällande fr. o. m. den 1 december 1987. SGI-ändringar som sker under månaden innan bör också gälla fr. o. m. den 1 december 1987. På så sätt hålls tidpunkterna för ändringarna samman även i detta fall.

Mitt förslag: Av de ökade kostnaderna för sjukförsäkringen med anledning av sjukpenningreformen finansieras 85 % med en höjning av sjukförsäkringsavgiften för arbetsgivare med 0,8 procentenheter fr. o. m. den 1 januari 1988. Egenavgiften höjs med 0,3 procentenheter.

Arbetsgruppens förslag: Arbetsgruppen föreslår att reformen skall finansieras med en höjd avgift till sjukförsäkringen.

Remissinstanserna: Försäkringsanställdas förbund tillstyrker den föreslagna finansieringen. Riksförsäkringsverket redogör i sitt yttrande för hur verket beräknar kostnaderna för reformen på grundval av ny statistik för år 1985. SAF konstaterar att en stor del av sjukersättningen återflyter till statsverket i form av inkomstskatt och beräknar att nettokostnaden för det föreslagna sjukpenningssystemet kan uppskattas till ca 48 % av det angivna beloppet. SAF anser att arbetsgivaravgiftshöjningen skall motsvara 85 % av nettokostnaden för den föreslagna reformen. SAF anser vidare att kostnaderna för andra halvåret 1987 bör omperiodiceras till tid efter den 1 januari 1988. Svenska kommunförbundet och landstingsförbundet är negativa till den föreslagna höjningen av sjukförsäkringsavgiften.

Skälen för mitt förslag: För att beräkna de ökade utbetalningarna från sjukförsäkringen som följer med det redovisade förslaget behöver vissa förutsättningar specificeras.

Beräkningarna genomförs under antagande att samtliga berörda sjukpenningförsäkrade arbetar fem dagar i veckan och åtta timmar per dag eftersom det saknas samlade uppgifter i befintlig statistik över hur arbetstiden är utlagd i olika arbeten. Det är inte heller möjligt att utifrån befintligt material göra antaganden om sjukfrånvaromönstret hos olika grupper med ledning av hur deras arbetstider är förlagda. I beräkningarna tas hänsyn till deltidsarbete genom det sjukpenningbelopp som ligger till grund för beräkningen. Det har inte varit möjligt att utifrån tillgängligt underlag bedöma i vad mån det föreslagna systemet kan komma att påverka sjukskrivningsbeteendet. Beräkningarna har därför gjorts under antagande att några förändringar inte kommer att ske i detta avseende.

Förslagets mest kostnadskrävande delar är de som innebär att hinder mot sjukpenning för insjuknandedagen tas bort och att ersättningen beräknas per timme i stället för per kalenderdag för samtliga anställda, vilket är en förutsättning för att den avsedda kompensationsnivån vid kortare sjukfall skall kunna uppnås. Den förbättrade kompensationen för personer med avvikande arbetstider – t. ex. de som har arbetsdagar med fler än 8 arbetstimmar eller koncentrerad deltid – och kravet på avstående från förvärvsarbete för rätt till sjukpenning påverkar också utbetalningarna från sjukförsäkringen. Vissa sjukdagar med timersättning kommer att ge en, i förhållande till en 8-timmars arbetsdag, högre ersättning, medan andra arbetsfria sjukdagar som för närvarande ersätts inte kommer att ge rätt till sjukpenning.

Sedan arbetsgruppen gjorde sina beräkningar har ny statistik kommit fram. Enligt statistik för år 1985 är antalet sjukfall med minst en sjukdag med ersättning från sjukförsäkringen (sjukpenningdag) för anställda i genomsnitt 1,78 per försäkrad. Antalet korta sjukfall (högst sex dagar utöver insjuknandedagen) med minst en sjukpenningdag är i genomsnitt 1,33 per försäkrad, medan antalet korta sjukfall utan ersättningsdag är i genomsnitt 0,18 per försäkrad enligt en gjord uppskattning.

Det genomsnittliga antalet sjukdagar i varje kort sjukfall är 2,64 medan det genomsnittliga antalet första sjukdagar som inträffar på en arbetsdag och som för närvarande inte ersätts från sjukförsäkringen har uppskattats till 0,70.

Antalet dagar per år och anställd för tillfällig vård av sjukt barn är i genomsnitt 1,125.

Den genomsnittliga sjukpenningen var för år 1985 194,89 kr. per dag. En genomsnittlig sjukpenning för en timme blir vid motsvarande inkomst 34,20 kr./tim. Den genomsnittliga tillfälliga föräldrapenningen var för år 1985 205,07 kr. per dag. En genomsnittlig tillfällig föräldrapenning för en timme blir vid motsvarande inkomst 35,99 kr./tim.

Antalet anställda har beräknats till 4 000 000 personer år 1985.

Med dessa förutsättningar har de ökade kostnaderna för reformen beräknats på följande sätt.

Kostnaderna för tidigare ej ersatta första sjukdagar blir ca 1 580 milj. kr.

För övriga sjukdagar vid korta sjukfall erhålls en ökad kostnad genom en förbättrad ersättningsnivå på grund av att ersättningen beräknas per arbetad timme. Denna kostnad blir ca 1 105 milj. kr.

Den ökade kostnaden för förbättrad ersättning vid vård av sjukt barn blir ca 375 milj. kr.

Kostnaden för att ta bort insjuknandedagen för egenföretagare som har sjukpenning utan karenstid är ca 4,5 milj. kr. och kostnaden för att ta bort fridagsregeln för samma kategori är också 4,5 milj. kr.

Den på detta sätt beräknade ökade försäkringskostnaden till följd av förslaget blir sammanlagt drygt 3 000 milj. kr. per år i 1985 års kostnadsnivå. Den totala kostnadsökningen beräknad med hänsyn tagen till förväntad kostnadsutveckling kan uppskattas till drygt 2 000 milj. kr. för sju månader av budgetåret 1987/88.

Riksförsäkringsverket har i sitt remissyttrande även tagit upp behovet av administrationsresurser för att införa och handlägga det nya sättet att beräkna sjukpenning och tillfällig föräldrapenning. Resurser krävs inledningsvis vid riksförsäkringsverket för utvecklingsarbete m. m. För driften av systemet behövs ytterligare resurser dels hos riksförsäkringsverket, dels hos försäkringskassorna.

Jag har funnit det lämpligt att behandla frågan om administrationsresurser för det nya beräkningssystemet tillsammans med behandlingen av övriga frågor om riksförsäkringsverkets och försäkringskassornas behov av administrationsresurser för nästkommande budgetår. Jag återkommer därför till dessa frågor senare denna dag i min anmälan av anslagen B 3. Riksförsäkringsverket och B 4. Allmänna försäkringskassor till budgetpropositionen för år 1987/88.

För att möjliggöra att det nya beräkningssystemet skall kunna tillämpas från den tidpunkt jag föreslår, krävs att vissa resurser tillförs båda anslagen även under innevarande budgetår. Kostnaderna härför bör täckas genom överskridande av anslagen för budgetåret 1986/87.

Sjukförsäkringen inklusive försäkringskassornas administration av denna finansieras över statsbudgeten genom ett statsbidrag på 15 % av kostnaderna över utgiftsanslag och till 85 % via avgifter över inkomsttitel. Avgifter tas ut dels i form av arbetsgivaravgifter, dels i form av egenavgifter. Arbetsgivaravgiften i form av sjukförsäkringsavgift är för närvarande 9,3 % av avgiftsunderlaget, medan sjukförsäkringsavgiften inom ramen för egenavgiften är preliminärt beräknad till mellan 6,0 % och 9,3 % för år 1986 beroende på vald karenstid.

Reformen föreslås träda i kraft den 1 december 1987. Höjningen av arbetsgivaravgiften och egenavgiften bör dock, så som också SAF förorddat, ske fr. o. m. den 1 januari 1988. Med de angivna principerna för finansiering behöver sjukförsäkringsavgiften för arbetsgivare höjas med 0,8 procentenheter för att finansiera de ökade kostnaderna. Med samma principer för finansiering skulle sjukförsäkringsavgiften för egenföretagare utan karenstid behöva höjas med 0,3 procentenheter för att finansiera de ökade kostnaderna för dessa egenföretagare. Resterande 15 % av totalkostnaderna finansieras genom statsbidrag och belastar statsbudgetens utgiftssida.

Det förslag till ändringar i lagen (1981: 691) om socialavgifter som fordras avser jag att ta upp senare i dag i min anmälan till budgetpropositionen.

11 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag anfört har inom socialdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring,
3. lag om ändring i lagen (1956: 293) om ersättning åt smittbärare.

12 Specialmotivering

12.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring

3 kap.

2 b §

Systemet med timberäknad sjukpenning innebär att sjukpenningen skall beräknas på såväl den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst som dennes årsarbetstid. I denna nya paragraf har införts bestämmelser om vad som är att anse som årsarbetstid och om beräkningen av årsarbetstiden. Årsarbetstid skall fastställas för försäkrade som har en sjukpenninggrundande inkomst som helt eller delvis är att hänföra till anställning. Reglerna

om timberäknad sjukpenning skall endast gälla denna kategori försäkrade. När en försäkrad har inkomst av såväl anställning som annat förvärvsarbete innebär det att beräkningen av årsarbetstiden begränsas till tiden i det förvärvsarbete som ligger till grund för anställningsinkomsten. Det är försäkringskassan som fastställer årsarbetstiden.

I paragrafen anges att årsarbetstiden är det antal timmar för år som en försäkrad kan antas komma att tills vidare ha som ordinarie arbetstid eller däremot svarande normal arbetstid. Beräkningen av årsarbetstiden skall således, liksom beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten, grundas på en uppskattning framåt i tiden. Därvid skall medräknas ledighet för semester i motsvarande utsträckning. Vidare bör beräkningen göras utifrån en oreducerad arbetsvecka, dvs. hänsyn bör inte tas till de arbetsdagar som faller bort på grund av att de infaller under en helgdag.

När det gäller beräkning av sjukpenninggrundande inkomst finns i 2 § tredje stycket en regel enligt vilken beräkningen, där förhållandena inte är kända för försäkringskassan, skall grundas på bl. a. de upplysningar som kassan kan inhämta av den försäkrade eller dennes arbetsgivare. En motsvarande regel har införts i tredje stycket av förevarande paragraf. Fjärde stycket innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om schablonberäkning av årsarbetstid. Som framgår av avsnitt 4.1 är avsikten att sådan schablonberäkning skall ske för vissa grupper försäkrade. Bemyndigandet ger en möjlighet för regeringen att överlåta på riksförsäkringsverket att meddela föreskrifter om schablonberäkning. Jag återkommer till schablonberäkningen i kommentaren till 10 a §.

4 §

Gällande föreskrifter om beräkning av hel sjukpenning per dag finns i denna paragraf. Det nya systemet med timberäknad sjukpenning för perioder om högst 14 dagar innebär att ett annat beräknings sätt än det nuvarande ofta skall användas för att bestämma beloppet av den hela sjukpenningen för dag. De regler på vilka beräkningen av sjukpenningen i dessa fall skall grundas föreslås införda i 10–10 b §§. Paragrafen har därför kompletterats så att det framgår att tillämpningen av nuvarande sätt att beräkna sjukpenning inskränks.

Föreskrifterna om avdrag för sjukhusvård skall även gälla timberäknad sjukpenning. Avdrag skall göras enbart för ersättningsdagar. Ändring har därför gjorts i andra stycket. Det har skett så att det klargörs att sjukhusvårdsavdraget omfattar ersättning från den frivilliga sjukpenningförsäkringen. Detta innebär dock ingen ändring i sak.

5 §

Som framgår av avsnitt 4.2 skall det finnas en fast koppling mellan fastställande av sjukpenninggrundande inkomst och fastställande av årsarbetstid. Det innebär att prövning av sjukpenninggrundande inkomst och prövning av årsarbetstid alltid skall ske i ett sammanhang. För att denna fasta

koppling skall komma till uttryck anges i paragrafens första stycke att försäkringskassan samtidigt som den i samband med inskrivning av en försäkrad fastställer dennes sjukpenninggrundande inkomst även skall fastställa årsarbetstiden, om den sjukpenninggrundande inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning.

Reglerna i första stycket om omprövning av sjukpenningförsäkringen har under a) kompletterats med sikte på såväl det fallet att kassan har fått kännedom om att arbetstiden ändrats som det fallet att kassan har fått kännedom om att andra omständigheter har undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek. Det sistnämnda innebär en skyldighet att ompröva sjukpenningförsäkringen även när bl. a. förhållandena för en försäkrad som får en schabloniserad sjukpenning ändras på ett sådant sätt att schablonberäkning inte längre skall göras, t. ex. genom förändrad utläggning av arbetstiden. Som ett annat exempel på vad ändringen innebär kan nämnas att det klargörs att det föreligger en skyldighet att ompröva sjukpenningförsäkringen när förhållanden som beskrivs i tredje stycket har ändrats. Den försäkrade bedriver t. ex. inte längre studier för vilka han uppbär studiemedel.

I det fjärde stycket finns föreskrifter om beräkning av sjukpenning under studietid för försäkrade som uppbär sådana former av studiestöd som räknas upp i tredje stycket 1. De regler för beräkning av sjukpenning som gäller för sådana försäkrade innebär för den som har en sjukpenninggrundande inkomst när studierna påbörjas att denna inkomst görs vilande. Så länge som den inte aktiveras beräknas ingen sjukpenning på grundval av den. De nya reglerna för timberäkning av sjukpenning innebär att den studerande även kan ha en årsarbetstid fastställd när studierna påbörjas. Också den blir i ett sådant fall vilande på motsvarande sätt som den sjukpenninggrundande inkomsten.

En studerande har emellertid enligt föreskrifterna i fjärde stycket möjligheter att få sjukpenning under studietiden, om han har förvärvsinkomster vid sidan av studierna eller under ferierna. Har han sådana inkomster fastställs en s. k. studietids-SGI. Föreskrifterna i fjärde stycket har nu kompletterats så att även en särskild årsarbetstid skall fastställas under studietiden, om den sjukpenninggrundande inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning. Årsarbetstiden skall därvid beräknas på grundval av enbart det antal arbetstimmar som den försäkrade kan antas ha i ifrågavarande förvärvsarbete under utbildningstiden.

Det fjärde stycket innehåller även föreskrifter om aktivering av den vilande sjukpenninggrundande inkomsten under sommarferier. Som framgår av avsnitt 5.3 innebär de nya reglerna att sjukpenning under de första 14 dagarna alltid skall utges på s. k. studietids-SGI och den särskilda årsarbetstid som fastställs under studietiden. Däremot skall aktivering som hittills kunna ske när sjukfallet har varat i 14 dagar. Föreskrifterna om aktivering av vilande sjukpenninggrundande inkomst har justerats med anledning av detta. Vidare har den redaktionella ändringen gjorts att föreskrifterna om aktiveringen har förts över till ett nytt femte stycke.

Denna paragraf innehåller föreskrifter om fastställande av sjukpenninggrundande inkomst för försäkrade som uppbär tjänstepension. Första stycket har nu kompletterats med att årsarbetstid skall fastställas om den sjukpenninggrundande inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning.

Föreskrifterna i andra stycket gäller fastställande av sjukpenninggrundande inkomst för tjänstepensionär som är helt eller delvis arbetslös samt arbetssökande. Som framgår av de nya föreskrifterna i 10 c § skall nuvarande regler om sjukpenningberäkning tillämpas för sådana tjänstepensionärer.

6 §

Beräffande motiven till ändringarna i denna paragraf hänvisas till vad som anförts som kommentar till ändringarna i 5 § första stycket.

8 §

Enligt föreskrifterna i 7 § utges sjukpenning vid sjukdom, som förorsakar nedsättning av arbetsförmågan med minst hälften. Vid fullständig nedsättning av arbetsförmågan utges hel sjukpenning. I annat fall utges halv sjukpenning. Första stycket i 8 § innehåller en regel till ledning för bedömning av om fullständig nedsättning föreligger när sjukdomen kan antas vara kortvarig. Denna regel har nu kompletterats med en regel för bedömningen av arbetsförmågans nedsättning när den försäkrade behöver avstå från förvärvsarbete på grund av sjukdom. Det anges att om den försäkrade behöver avstå från förvärvsarbete under minst hälften av sin normala arbetstid en viss dag, skall hans arbetsförmåga anses nedsatt i minst motsvarande mån den dagen. Skälen för denna kompletterande bestämmelse framgår av avsnitt 8.1. Genom den nya bestämmelsen kommer det för dem som har avstått från förvärvsarbete inte längre att krävas att sjukdomen och nedsättningen av arbetsförmågan skall ha förelegat hela dagen för att sjukpenning skall kunna utges. Den som t. ex. insjuknar efter att ha fullgjort halva arbetsdagen skall således kunna få halv sjukpenning. Motsvarande gäller den som efter frånvaro som behövts på grund av sjukdom återgår i arbete sedan halva arbetsdagen gått.

Ett nytt fjärde stycke har lagts till i paragrafen. Det anges där att som en sjukperiod anses den tid, under vilken en försäkrad i oavbruten följd lider av sjukdom som avses i 7 §. Denna föreskrift har flyttats hit från 10 §. Någon ändring i sak har inte åsyftats.

10 §

I denna paragraf har tagits in bestämmelser om för vilka fall och för hur lång tid timberäknad sjukpenning skall utges. Föreskrifterna om hur den skall beräknas återfinns i de följande två nya paragraferna 10 a och b §§. I ytterligare en ny paragraf, 10 c §, har införts vissa regler om undantag från

timberäkning av sjukpenning. De föreskrifter som gäller i vilka fall timberäknad sjukpenning skall utges och hur den skall beräknas har således förts samman till ett avsnitt. I 10 § finns för närvarande föreskrifter om utgivande av sjukpenning för tid före anmälan (fjärde stycket) och en definition av begreppet sjukperiod (femte stycket). Dessa regler har betydelse även när sjukpenning beräknas enligt nuvarande metod. Detta motiverar en ändrad placering av dem. Därför har reglerna om utgivande av sjukpenning för tid före anmälan flyttats till en ny paragraf, 14 §, medan definitionen av begreppet sjukperiod har flyttats till 8 §. Begränsningarna enligt 10 § i dess nuvarande lydelse vad gäller sjukpenning för insjuknandedagen (första stycket) och för fridagar (andra och tredje styckena) har slopats.

I den nu föreslagna lydelsen av 10 § beskrivs i paragrafens första stycke för vilken period timberäknad sjukpenning kan utges till den som har sjukpenninggrundande inkomst som helt eller delvis är att hänföra till anställning. Perioden omfattar högst 14 dagar. Detta innebär att om sjukperioden varar kortare tid är det endast timberäknad sjukpenning som utges. Varar sjukperioden längre tid utges timberäknad sjukpenning under de första 14 dagarna och sjukpenning enligt nuvarande regler för resterande tid. Perioden med timberäkning tar sin början den dag då sjukdomsfallet anmäldes till försäkringskassan. För denna dag utges sjukpenning som svarar mot sjukpenninggrundande inkomst av anställning om den försäkrade skulle ha utfört förvärvsarbete om han inte varit sjuk. Motsvarande gäller för de följande 13 dagarna. Villkoret att timberäknad sjukpenning bara kan utges för en sådan dag då den försäkrade annars skulle ha utfört förvärvsarbete gäller generellt med reservation för vad som sägs i paragrafens tredje stycke.

Sjukpenning kan i vissa fall utges för tid före anmälan. I sådana fall skall enligt andra stycket vad som föreskrivs i första stycket gälla som om den första ersättningsdagen var sjukanmälningsdag.

Tredje stycket innehåller föreskrifter om tid som skall jämföras med tid för förvärvsarbete. De fall som räknas upp är ledighet för semester, ledighet under studietid för vilken oavkortade löneförmåner utges och ledighet under tid då den försäkrade genomgår viss angiven utbildning. Timberäknad sjukpenning skall således, utan hinder av villkoret i första stycket om avstående från förvärvsarbete, kunna utges till den som är sjuk på en semesterdag eller när han är ledig från arbetet för vissa former av studier eller utbildning.

10 a §

Denna paragraf innehåller föreskrifter om hur hel sjukpenning per dag skall beräknas när timberäkning av sjukpenning skall ske. Till grund för beräkningen skall läggas det tal som erhålls när 90 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten delas med årsarbetstiden. Reglerna för beräkning av sjukpenninggrundande inkomst finns i 2 §. En annan något avvikande regel finns i 5 § fjärde stycket. Det gäller sjukpenninggrundande inkomst för vissa studerande, s. k. studietids-SGI. Om timberäknad sjukpenning skall utges på grundval av denna inkomst är det också denna som årsarbetstiden skall delas med.

Regler om beräkning av årsarbetstid har förts in i 2 b § och 5 § fjärde stycket. Reglerna om fastställande av årsarbetstid under studietid överensstämmer inte helt med reglerna i 2 b §. Är det så att timberäkning av sjukpenning skall ske utifrån studietids-SGI och årsarbetstid är det den enligt 5 § fjärde stycket fastställda årsarbetstiden som skall läggas till grund för beräkningen. Detta får anses framgå utan att det uttryckligen anges i förevarande paragraf.

Det tal som erhålls sedan 90 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten delats med årsarbetstiden är ett uttryck för storleken av sjukpenningen för varje timme. Detta tal skall enligt vad som föreskrivs i fjärde stycket avrundas till närmaste hela krontal.

Det andra stycket reglerar beräkningen när sjukpenning utges för endast en dag. Då skall kvoten av 90 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten och årsarbetstiden multipliceras med antalet timmar av ordinarie arbetstid eller däremot svarande normal arbetstid. Produkten därav utgör den hela sjukpenningen för denna dag. Om antalet timmar inte uppgår till ett helt timalt skall enligt vad som föreskrivs i fjärde stycket avrundning ske till närmaste hela timalt. Därvid skall halv timme avrundas uppåt.

I det tredje stycket regleras beräkningen av sjukpenningen när den utges för mer än en dag. Även här innebär det första ledet att 90 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten delas med årsarbetstiden. Den erhållna kvoten multipliceras med det sammanlagda antalet timmar av ordinarie arbetstid eller däremot svarande normal arbetstid som belöper på dagarna. Det tal som därvid erhålls delas med antalet dagar med sjukpenning. Kvoten utgör beloppet av hel sjukpenning för dag.

Om det sammanlagda antalet timmar inte uppgår till ett helt timalt skall enligt vad som föreskrivs i fjärde stycket avrundning ske på samma sätt som när sjukpenningen utges för endast en dag. Någon avrundning dag för dag av arbetstiden skall alltså inte ske när sjukpenning utges för mer än en dag.

När kvoten av 90 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten och årsarbetstiden har multiplicerats med det sammanlagda antalet timmar har försäkringskassan, om den försäkrade varit helt arbetsoförmögen, fått fram den totala ersättning som den försäkrade är berättigad till. Om den försäkrade har varit arbetsoförmögen till minst hälften men inte helt är den försäkrade berättigad till hälften av denna summa. I sådana fall behövs inte några ytterligare beräkningar, varför den regel om avrundning av sjukpenning som intagits i fjärde stycket, bör kunna användas på hela den ersättning som den försäkrade är berättigad till.

I vissa fall behöver försäkringskassan räkna fram ersättningen per dag för att kunna klara av att betala ut rätt ersättning. Ett fall när detta behövs är när den försäkrade under sjukperioden är berättigad till halv sjukpenning för en eller flera dagar och hel sjukpenning för resterande dagar. Ett annat fall är när avdrag skall göras på sjukpenning för sjukhusvård (4 § andra stycket). Regeln om avrundning av sjukpenningen bör i sådana fall användas så att avrundningen sker för varje dag med sjukpenning.

Paragrafens femte stycke innehåller ett bemyndigande för regeringen att

meddela föreskrifter om schablonberäkning av ordinarie arbetstid och däremot svarande normal arbetstid. Bemyndigandet ger en möjlighet för regeringen att på riksförsäkringsverket överlåta att meddela föreskrifter om schablonberäkning.

Som framgår av avsnitt 4.1 avses ett förenklat beräkningssätt tillämpas för vissa försäkrade. Ett sådant beräkningssätt bör kunna tillämpas i huvudsak enligt följande.

1. Försäkrade som arbetar lika många timmar varje arbetsdag.

För heltidsarbetande såväl som för deltidsarbetande krävs en uppgift om sjukpenninggrundande inkomst och att den försäkrade arbetar på angivet sätt. Dessutom krävs uppgift om hur många dagar per år som den försäkrade förvärvsarbetar. En schabloniserad årsarbetstid i timmar fastställs med utgångspunkt i antalet arbetsdagar per år. En schabloniserad dagersättning fastställs också. Detta innebär för t. ex. en heltidsarbetande som arbetar fem dagar i veckan att han får anses arbeta 40 timmar per vecka. Årsarbetstiden blir då $(40 \times 52) = 2\,080$ timmar. Han får anses arbeta åtta timmar per dag. Ersättningen per dag blir $8 \times (0,9 \times \text{SGI}/2\,080)$.

Vid sjukdom uppper den försäkrade vilka dagar han skulle ha arbetat om han inte hade blivit sjuk och en schabloniserad ersättning utges för dessa dagar.

2. Försäkrade med månadslön vars inkomstbortfall vid sjukdom är lika stort varje arbetsdag i månaden oberoende av arbetstidens förläggning, dvs. lika stort löneavdrag görs för varje dag. Såväl heltids- som deltidsarbetande med dessa förutsättningar omfattas.

I dessa fall krävs uppgift om sjukpenninggrundande inkomst och om att löneavdraget är lika stort varje dag. Vidare krävs uppgift om hur många dagar per år som den försäkrade förvärvsarbetar. En schabloniserad årsarbetstid i timmar fastställs med utgångspunkt i antalet arbetsdagar per år. En schabloniserad dagersättning fastställs också på samma sätt som under punkt 1. Den schabloniserade dagersättningen fastställs alltid med åtta timmar per dag som grund. Ersättningen per dag anpassas till inkomstbortfallet med hjälp av SGI och antal arbetsdagar. Den schabloniserade dagersättningen ger därigenom i princip samma ersättning för inkomstförlust som när den timberäknade sjukpenningen räknas fram med stöd av ordinarie arbetstid för varje enskild dag.

Den som arbetar heltid och den som arbetar deltid med arbetstiden förlagd över fem dagar i veckan får anses arbeta 260 dagar per år i genomsnitt åtta timmar per dag. Årsarbetstiden blir då $(260 \times 8) = 2\,080$ timmar. Den schabloniserade dagersättningen fastställs som i punkt 1. Ersättningen per dag blir $8 \times (0,9 \times \text{SGI}/2\,080)$. Ersättningen per dag anpassas till inkomstbortfallet genom SGI som är lägre i deltidsfallet än i heltidsfallet.

För den som arbetar koncentrerad deltid (t. ex. vissa dagar i veckan) eller oregelbunden deltid fastställs årsarbetstiden med stöd av det beräknade antalet arbetsdagar per år. För den som arbetar t. ex. tre dagar i veckan blir årsarbetstiden $(3 \times 8 \times 52) = 1\,248$ timmar. Den schabloniserade dagersättningen fastställs. Ersättningen per dag blir $8 \times (0,9 \times \text{SGI}/1\,248)$.

Vid sjukdom uppger den försäkrade även här endast vilka dagar han skulle ha arbetat om han inte hade blivit sjuk och en schabloniserad ersättning utges för dessa dagar.

När det gäller beräkning av antalet arbetsdagar per år kan den göras t. ex. efter genomsnittet per vecka och multipliceras med 52 eller efter genomsnittet under en fyraveckorsperiod och multipliceras med 13. Också annan periodindelning av arbetet än som nu nämnts kan förekomma inom skilda arbetsområden. I sådana fall får naturligtvis multiplikatorn anpassas därefter. Beräkningen av årsarbetstid resp. antal arbetsdagar per år bör vid såväl schablonberäkning som vid timberäknad sjukpenning göras utifrån en oreducerad arbetsvecka, dvs. hänsyn bör inte tas till de arbetsdagar som faller bort på grund av att de infaller under en helgdag. Med en sådan beräkning blir tiden densamma år från år oberoende av när helldagarna infaller under resp. år. Den uppgift om årsarbetstid som den försäkrade lämnar är inte heller bunden till kalenderår utan är en beräkning för den kommande tolv månadersperioden.

3. Anställda som omfattas av arbetsgivarinträde.

För statligt anställda gäller avlöningsavtal som även innefattar regler om ersättning vid sjukdom. Avtalet innebär att arbetstagaren vid sjukledighet får lön med visst sjukavdrag (sjuklön). Sjukpenningen betalas därvid i stället till arbetsgivaren – staten, s. k. arbetsgivarinträde.

För dessa anställda tillämpas sedan år 1985 en förenklad administration av försäkringsersättningen som bl. a. innebär att riksförsäkringsverket överför en schablonmässigt beräknad sjukpenningersättning till statens inkomsttitel. Den schabloniserade ersättningen är beräknad så att sjukpenningen utgör en viss procentandel av utgiven sjuklön under perioden. Hänsyn har därvid tagits till dels att sjuklön i motsats till nuvarande sjukpenning innefattar bl. a. ersättning för insjuknandedagen och för arbetsfria dagar samt lönedelar över 7,5 gånger basbeloppet, dels att avdrag inte görs för sjukhusvård.

Detta förfarande kan tillämpas även fortsättningsvis. Den nämnda procentandelen bör dock anpassas med hänsyn till att reglerna om insjuknandedag och fridagar slopas genom sjukpenningreformen.

För arbetstagare med statligt reglerade tjänster, som är anställda hos en annan arbetsgivare än staten, t. ex. anställda hos försäkringskassor, kyrkliga kommuner och vissa anställda i de borgerliga kommunerna, är det till följd av arbetsgivarinträdet den sjukpenning den anställde har rätt till som betalas till arbetsgivaren.

För denna grupp bör en schablonisering göras så att den sjukpenning som utges till arbetsgivaren utges enligt nuvarande regler för varje dag i sjukperioden. Till det bemyndigande som behövs för att meddela föreskrifter om sådan sjukpenningberäkning återkommer jag i kommentaren till 16 §.

I första stycket behandlas beräkningen av hel sjukpenning för perioden om högst 14 dagar när den försäkrades sjukpenning svarar mot sjukpenninggrundande inkomst av såväl anställning som annat förvärvsarbete. Den del av sjukpenningen som svarar mot inkomst av anställning beräknas enligt 10 a §. Som framgår av 10 § beräknas denna under förutsättning att den försäkrade skulle ha utfört förvärvsarbete om han inte hade varit sjuk. Den del av sjukpenningen som svarar mot inkomst av annat förvärvsarbete beräknas enligt 4 § första stycket. Det innebär att den del av den sjukpenninggrundande inkomsten som hänför sig till inkomst av annat förvärvsarbete delas med 365. Att i vissa fall den sjukpenninggrundande inkomsten enligt 5 § fjärde stycket skall läggas till grund för beräkningen har inte ansetts behöva anges uttryckligen. De båda framräknade sjukpenningdelarna utgör efter sammanläggning den hela sjukpenningen för dag.

10 c §

För vissa situationer har det bedömts ogörligt att tillämpa en timberäknad sjukpenning även om den försäkrade har sjukpenninggrundande inkomst av anställning. Den undantagsreglering som behövs för detta återfinns i paragrafen. Här räknas fem fall upp där sjukpenningen skall beräknas enligt nuvarande regler. Fallen har behandlats i avsnitt 4.6, 5.3, 5.5 och 5.6.

11 §

Gällande regler i 10 § första–tredje styckena om ersättning för insjuknandedag och för s. k. fridagar upphävs. Avskaffandet av reglerna innebär att sjukpenning skall kunna utges för insjuknandedagen. Detta gäller generellt och således även i andra fall än då timberäknad sjukpenning kommer ifråga. Vidare får avskaffandet av nuvarande regler om fridagar genomslag också för försäkrade som har sjukpenninggrundande inkomst av annat förvärvsarbete utan att det finns någon karenstid för sjukpenningen. Med hänsyn till dessa förhållanden har paragrafens bestämmelse om undantag från tillämpning av 10 § första–tredje styckena fått utgå.

14 §

Denna paragraf upphävdes med verkan fr. o. m. den 1 januari 1977. En ny paragraf har nu införts här. Den innehåller regler om i vilken utsträckning sjukpenning får utges för tid före sjukanmälan. Dessa regler har med endast språkliga förändringar flyttats hit från 10 § fjärde stycket.

16 §

Som framgår av kommentaren till 10 a § bör för arbetstagare med statligt reglerade tjänster, som är anställda hos en annan arbetsgivare än staten och som omfattas av arbetsgivarinträde, en schablonisering göras av sjuk-

penningberäkningen. Schabloniseringen avses innebära att den sjukpenning som skall utges till arbetsgivaren skall beräknas enligt nuvarande regler för varje dag i sjukperioden. Det tillägg som gjorts i paragrafen som ett fjärde stycke ger ett bemyndigande för regeringen att utfärda de föreskrifter som behövs i ifrågavarande fall för sjukpenningberäkningen.

17 §

Om en försäkrad underlåter att enligt 6 § till försäkringskassan anmäla sådan ändring i sina inkomstförhållanden som är av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek kan det föranleda att sjukpenningen dras in eller sätts ned. I 6 § föreslås att anmälningsskyldigheten till försäkringskassan skall utvidgas till att omfatta även ändring av arbetstiden eller andra omständigheter som påverkar rätten till sjukpenning eller sjukpenningens storlek. Underlåter den försäkrade att anmäla sådana ändringar skall detta, liksom underlåtenhet att anmäla inkomständring, kunna medföra indragning eller nedsättning av sjukpenningen om det är motiverat av omständigheterna. Lydelsen av första stycket c) i paragrafen har jämkats i enlighet härmed.

4 kap

6 §

Föreskrifterna i denna paragraf reglerar föräldrapenningens storlek. Om föräldrapenningen inte skall utges med belopp enligt garantinivån skall den enligt den nuvarande lydelsen utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning beräknad enligt 3 kap., dock med bortseende från 5 § fjärde stycket. Föräldrapenningen skall även fortsättningsvis beräknas enligt nuvarande regler. För att detta skall framgå av lagtexten har paragrafen kompletterats med beaktande av att nya beräkningsbestämmelser för sjukpenning införts i 3 kap. 5 § femte stycket samt 10 a och 10 b §§.

14 §

Som framgår av avsnitt 6.2 skall den tillfälliga föräldrapenningen i den mån den svarar mot sjukpenninggrundande inkomst av anställning beräknas på motsvarande sätt som sjukpenningen i det nya systemet för timberäknad sjukpenning. Detta gäller oavsett föräldraledighetens längd. Någon begränsning till en period om högst 14 dagar så som görs beträffande sjukpenning skall således inte förekomma.

Paragrafens nuvarande första stycke, som beträffande beräkningen hänvisar till sjukpenningberäkningen enligt hela 3 kap., har utgått. I ett nytt stycke har angetts vad som skall gälla vid beräkning av den tillfälliga föräldrapenningen för en försäkrad som har sjukpenninggrundande inkomst av anställning eller av både anställning och annat förvärvsarbete. Detta har skett genom hänvisningen till vad som föreskrivs beträffande timberäkning av sjukpenning i 3 kap. 10 a och 10 b §§. Vidare framgår av

vad som föreskrivs i det nya stycket att tillfällig föräldrapenning till en studerande, som omfattas av systemet med vilande SGI och studietids-SGI, alltid, i motsats till vad som gäller beträffande sjukpenning, skall beräknas på grundval av studietids-SGI under sommarferier. Detta har behandlats i avsnitt 6.2.

Paragrafens nya tredje stycke anger hur tillfällig föräldrapenning beräknas för försäkrad som enbart har sjukpenninggrundande inkomst av annat förvärvsarbete. Ersättning för dessa försäkrade utges även fortsättningsvis enligt nuvarande regler, dvs. enligt 3 kap. 4 § med beaktande i tillämpliga fall av 5 § fjärde stycket i nämnda kapitel.

14 a §

Paragrafen innehåller vissa undantag från timberäkning av tillfällig föräldrapenning. Undantagen har motsvarigheter bland undantagen från timberäkning av sjukpenning enligt 3 kap. 10 c §.

21 kap.

1 §

Denna paragraf innehåller regler om tecknande av frivillig sjukpenningförsäkring. Som framgår av avsnitt 6.4 skall denna försäkring i fortsättningen kunna tecknas på samma villkor som enligt nuvarande regler. De ändringar som gjorts i första stycket föranleds av detta.

Även ändringen i andra stycket föranleds av behovet att tillse att nuvarande regler skall tillämpas vid försäkring för sjukpenningtillägg.

I ett nytt tredje stycke föreskrivs att en frivillig försäkring inte skall påverkas av att den försäkrades sjukpenning enligt 3 kap., under de förutsättningar som anges där, beräknas med tillämpning av 5 § femte stycket, dvs. aktiveras under sommarferier, eller beräknas med tillämpning av 10 a eller 10 b § i 3 kap. Detta innebär att det enbart är om sjukpenningen höjs med tillämpning av 3 kap. 4 § första stycket som den frivilliga försäkringen påverkas.

Föreskrifter om att en sjukpenning som aktiveras under sommarferier inte får påverka en frivillig försäkring finns för närvarande i 5 § andra stycket förordningen (1985:733) om frivillig sjukpenningförsäkring hos allmän försäkringskassa. Det har bedömts lämpligt att i förevarande paragraf föra ihop denna skyddsregel med den skyddsregel som behövs för att timberäknad sjukpenning inte skall påverka en frivillig försäkring. Det ankommer på regeringen att i konsekvens med den föreslagna lagregleringen besluta om ändring i 5 § förordningen.

Ändringen i sista stycket innebär ett klargörande av att ersättning från den frivilliga försäkringen upphör vid ingången av den månad då hel förtids- eller ålderspension börjar utgå.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Reformen avses träda i kraft den 1 december 1987. Skälen till att denna tidpunkt valts och till de föreslagna övergångsbestämmelserna framgår av avsnitt 9.

3 kap.

5 §

Som framgår av avsnitt 6.5 är avsikten att den timberäkning av sjukpenning som skall ske enligt AFL skall ha sin motsvarighet vid sjukfall inom arbetsskadeförsäkringen. Tredje stycket i paragrafen har kompletterats så att det framgår att tillämpningen av nuvarande sätt att beräkna arbetsskadesjukpenning inskränks. Hur timberäkning av sjukpenning enligt de nya reglerna skall göras framgår av 5 a–5 c §§.

I samband med det nya beräkningssättet för sjukpenning uppkommer behov av att ha en definition av vad som är en sjukperiod också i LAF. Den definition, som har tagits in som ett nytt stycke i paragrafen, ansluter till begreppet sjukperiod enligt 3 kap. AFL. Det är dock att märka att sjukperiod inom arbetsskadeförsäkringen börjar tidigast vid samordningstidens utgång.

5 a §

I denna nya paragraf återfinns reglerna om när timberäknad sjukpenning skall utges för försäkrad som på grund av arbetsskada insjuknar efter samordningstidens utgång. En så beräknad sjukpenning kan utgå för perioder om högst 14 dagar.

Paragrafen har väsentligen sin motsvarighet i den föreslagna regleringen i 3 kap. 10 § AFL.

För det fall en försäkrads sjukperiod inleds mindre än 14 dagar före samordningstidens utgång och fortsätter efter samordningstidens utgång skall timberäkning av sjukpenningen kunna ske för högst 14 dagar sammanlagt. Om detta föreskrivs i paragrafens fjärde stycke.

5 b §

Denna paragraf innehåller föreskrifter om hur hel sjukpenning skall beräknas i det nya systemet med timberäknad sjukpenning. Det första ledet är att sjukpenningunderlaget delas med den årsarbetstid som fastställts enligt 3 kap. AFL. De beräkningar i övrigt som behövs för att få fram sjukpenningen per dag motsvarar de som skall gälla för den timberäknade sjukpenningen enligt AFL.

5 c §

För det fall den försäkrade har inkomst av såväl anställning som annat förvärvsarbete föreskrivs i paragrafens första stycke hur beräkningen av hel sjukpenning skall ske. För att bestämma den hela sjukpenningen för dag skall således den timberäknade sjukpenningdelen och den enligt nuvarande regler beräknade sjukpenningdelen sammanläggas.

Vad som föreskrivs i andra stycket om undantag från timberäkning av sjukpenning har sina motsvarigheter i 3 kap. 10 c § AFL.

När sjukpenning utges enligt AFL beräknas den för studerande som uppbär vissa former av studiestöd på en sjukpenninggrundande inkomst som fastställts med stöd av 3 kap. 5 § fjärde stycket nämnda lag. Systemet med studerandesjukpenning bör slå igenom även inom arbetsskadeförsäkringen. Detta föranleder ändringar i förevarande paragraf.

7 §

Om en försäkrad, som uppbär livränta, ånyo insjuknar på grund av arbetsskadan, skall i förekommande fall timberäkning av sjukpenning ske för honom enligt 5 a–5 c §§. Detta föranleder ändring i paragrafen.

8 §

Eftersom det bl. a. för den nya timberäkningen av sjukpenning är av väsentlig betydelse att fastställa sjukperiodens början föreslås att de regler som gäller för sjukanmälan enligt AFL även införs i arbetsskadeförsäkringen. Skälen härför har angetts i avsnitt 6.5.2. Som framgår därav föreslås att reglerna för sjukanmälan skall gälla även inom det statliga personskadeskyddet. Ändringen i förevarande paragraf får genom en hänvisning till paragrafen som finns i LSP (10 §) åsyftad verkan beträffande anmälningskyldighet inom personskadeskyddet.

12.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare

3 §

Det nya sättet att timberäkna sjukpenningen enligt AFL för en period av högst 14 dagar skall gälla även för ersättning åt smittbärare, dock inte för dem som har en sjukpenninggrundande inkomst av enbart annat förvärvsarbete än anställning.

I lagrummets nuvarande lydelse ges i första stycket en särregel för den som har inkomst av annat förvärvsarbete än anställning. Denna regel har sin grund i äldre förhållanden rörande den allmänna försäkringens omfattning. Eftersom bestämmelsen numera saknar betydelse och några särregler i förhållande till AFL inte är avsedda för den som har inkomst av annat förvärvsarbete än anställning har bestämmelsen fått utgå.

13 Hemställan

Jag hemställer att regeringen

dels föreslår riksdagen att anta förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring.

3. lag om ändring i lagen (1956: 293) om ersättning åt smittbärare. Prop. 1986/87: 69
dels bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag har anfört om
4. föräldrapenning och havandeskapspenning (avsnitt 6.3),
5. värnpliktsförmåner och motsvarande (avsnitt 6.6).

14 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredraganden har anfört för de åtgärder och de ändamål som föredraganden har hemställt om.

Sammanfattning av departementspromemorian (Ds S 1986: 8) Förbättrad kompensation vid korttidssjukdom och vid tillfällig vård av barn

Promemorian innehåller en översyn av reglerna för ersättning från sjukförsäkringen vid korttidssjukdom och vid föräldraledighet med tillfällig föräldrapenning för att vårda bl. a. sjukt barn.

Nuvarande regler för beräkning av sjukpenning ger ogynnsamma konsekvenser för vissa kategorier försäkrade om de är sjuka enstaka dagar eller kortare perioder. Orsaken till detta är främst att den sjukpenninggrundande årsinkomsten (SGI:n) vid beräkning av sjukpenning delas med 365 oberoende av hur inkomsten faktiskt fördelar sig över arbetsåret eller arbetsdagen.

Den nuvarande sjukpenningförsäkringen ger ett grundläggande försäkringsskydd som är enkelt att administrera och där ojämnheter i kompensationsnivån jämnas ut vid långa sjukfall. De fördelar som ligger i detta bör – enligt promemorian – bevaras. Bristerna i kompensation vid korta sjukfall som finns idag bör därför i möjligaste mån undanröjas utan att regelsystemet för sjukpenningberäkning görs om helt. Reglerna för beräkning av SGI bör inte heller förändras.

För att få ett system som ger i princip 90-procentig ersättning även vid korta sjukfall och oregelbundna arbetstider krävs att sjukpenningen beräknas inte enbart utifrån ett dagbelopp och det antal dagar den försäkrade är sjuk utan utifrån den faktiska tid han har avstått från förvärvsarbete på grund av sjukdom. För att ersättning skall kunna utges för den faktiska arbetstid som den försäkrade avstått från behöver en ersättning per timme räknas fram. I promemorian redovisas förslag till ett sådant system med sjukpenning beräknad per timme.

Den på ovannämnda sätt beräknade sjukpenningen, *timsjukpenningen*, föreslås i likhet med nuvarande sjukpenning fastställas med SGI:n som utgångspunkt. Timsjukpenningen bör beräknas genom att SGI:n delas med den försäkrades årsarbetstid och multipliceras med 90%. Årsarbetstiden bör vara den tid som den försäkrade beräknas utföra förvärvsarbete mätt i timmar per år. En på detta sätt fastställd timsjukpenning bör utges för den tid mätt i timmar som den försäkrade avstått från förvärvsarbete. Timsjukpenning föreslås kunna utges vid sjukfall som varar högst 14 dagar eller för de första 14 dagarna av sjukfall som varar längre tid. Om den försäkrade under denna 14-dagarsperiod inte skulle ha utfört något förvärvsarbete om han inte hade blivit sjuk utges inte heller någon sjukpenning. Reglerna om insjuknandedag och fridagar tas också bort. Detta gäller inte enbart när timsjukpenningssystemet skall tillämpas utan i fråga om alla sjukfall.

Problemen i kompensationshänseende med den tillfälliga föräldrapenningen föreslås lösas genom att denna beräknas på samma sätt som timsjukpenningen. Genom att beräkningen av ersättningen knyts direkt till den tid den försäkrade behöver avstå från förvärvsarbete för att vårda barn blir ersättningen även i dessa fall i princip 90% av inkomstförlusten.

Någon begränsning till 14-dagarsperioder föreslås inte för tillfällig föräldrapenning.

De föreslagna reglerna om timsjukpenning föreslås tillämpas på dem som har SGI av anställning. För bl. a. egenföretagare bör nuvarande regler gälla. De egenföretagare som inte har karenstid i sin sjukpenningförsäkring omfattas dock av reformen genom att reglerna om insjuknandedag och fridagar tas bort. De nuvarande reglerna bör också gälla för samtliga grupper vid längre sjukfall.

De ökade utbetalningarna från sjukförsäkringen beräknas i promemorian till 2 676 milj. kr. Till detta kommer vad som följer av den förstärkning som erfordras av de allmänna försäkringskassornas resurser för att administrera det föreslagna ersättningssystemet.

Reglerna föreslås träda i kraft den 1 juli 1987.

Sammanställning av remissyttranden över departementspromemorian Förbättrad kompensation vid korttidssjukdom och vid tillfällig vård av barn (Ds S 1986: 8)

Efter remiss har yttranden över departementspromemorian avgetts av försäkringsöverdomstolen (FÖD), försäkringsrätten för Norra Sverige (FRN), försäkringsrätten för Mellansverige (FRM), försäkringsrätten för Södra Sverige (FRS), riksförsäkringsverket (RFV), riksrevisionsverket (RRV), arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), socialstyrelsen, statskontoret, riksskatteverket (RSV), centrala studiestödsnämnden (CSN), statens arbetsgivarverk (SAV), Rehabiliteringsberedningen (S 1985:02), statens handikappråd, Försäkringskassaförbundet (FKF), Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Landsorganisationen i Sverige (LO), Försäkringsanställdas förbund (FF), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Centralorganisationen SACO/SR, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Arbetsgivarföreningen SFO, Kooperationens Förhandlingsorganisation (KFO), Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Sveriges läkarförbund, Sveriges förenade studentkårer (SFS), Handikappförbundets centralkommitté (HCK) och De handikappades riksförbund (DHR).

Försäkringskassaförbundet har bifogat yttranden från 25 försäkringskassor. Landsorganisationen i Sverige har bifogat yttranden från Beklädnadsarbetarnas förbund, Byggnadsarbetareförbundet, Elektrikerförbundet, Fabriksarbetareförbundet, Fastighetsanställdas förbund, Gruvindustriarbetareförbundet, Handelsanställdas förbund, Kommunalarbetareförbundet, Lantarbetareförbundet, Metallindustriarbetareförbundet, Musikerförbundet, Pappersindustriarbetareförbundet, Skogsarbetareförbundet, Statsanställdas förbund, Transportarbetareförbundet och Träindustriarbetareförbundet.

1. Allmänna synpunkter

Arbetsgruppen föreslår ett sjukpenningssystem som skall ge i princip 90 % ersättning även vid korta sjukfall och oregelbundna arbetstider. Vid korta sjukfall och den första tiden av längre sjukfall skall sjukpenning utges i form av timsjukpenning för den faktiska tid den försäkrade avstår från förvärvsarbete på grund av sjukdom. Fr. o. m. 15:e dagen utges sjukpenning enligt nuvarande regler.

De flesta remissinstanserna är positiva till förslagets syfte.

LO har länge påtalat den stora orättvisa i sjukförsäkringen och föräldraförsäkringen som ligger i beräkningssättet och ser med mycket stor tillfredsställelse att problemet är på väg mot sin lösning. Genom det nu föreliggande förslaget skapas en större jämlikhet av det ekonomiska utfallet vid sjukdom och föräldraskap. De låga kompensationsnivåer som främst grupper inom LO-kollektivet får, elimineras högst väsentligt med den nya timsjukpenningen. Regeln att ersättning inte utgått för insjuknand dagen har ytterligare sänkt kompensationsnivån och skapat orättvisa

mellan olika grupper på arbetsmarknaden. LO ser därför förslaget som en stor rättvisereform.

TCO anser det positivt att bristerna i nuvarande system undanröjs. *TCO* framhåller att socialförsäkringssystemet utgör en av grundpelarna i välfärdsstaten och är ett viktigt instrument i en solidarisk fördelningspolitik. *TCO* förordar en samordnad allmän och generell socialförsäkring och tillstyrker principen om lösningar inom den allmänna försäkringens ram.

SAF anser att en lämplig avvägning har gjorts vid utformningen av beräkningssystemet och beträffande dess tillämpning på olika försäkrade.

SFO anser att det är ett bra förslag. Det tillgodoser arbetsmarknadsparternas önskemål från avtalsrörelsen att sjukförsäkringen skall ge likvärdiga förmåner för olika kategorier av anställda vid korttidssjukdom. *SFO* framhåller att det är angeläget att snarast klara ut de närmare föreskrifterna om hur timsjukpenningen skall beräknas så att parterna kan göra de anpassningar av avtalet som behövs. Arbetet med föreskrifterna – som bör ske tillsammans med arbetsmarknadens parter – brådskar om reformen skall kunna träda i kraft den 1 juli nästa år som arbetsgruppen föreslår.

RFV välkomnar att en väsentlig brist i sjukpenningförsäkringen elimineras och att skillnader som idag finns i kompensationsnivån för olika grupper av anställda på arbetsmarknaden undanröjs.

FKF ser förslaget som en påtaglig förbättring. *FKF* är positiv till alla förändringar i sjuk- och föräldrapenningsystemet som gör att de försäkrade får en kompensation som bättre än idag stämmer överens med den verkliga inkomstförlusten och hälsar därför förslaget med tillfredsställelse.

FKF ser dock detta förslag som en sårösning och ett provisorium i avvaktan på en mer genomgripande förenkling och samordning av socialförsäkringen.

Socialstyrelsen, som inte tar ställning till förslagets tekniska konstruktion eller administrativa konsekvenser, tillstyrker förslaget. Det finns enligt socialstyrelsens bedömning anledning räkna med att ett genomförande av arbetsgruppens förslag till nya regler för sjukpenningberäkning väsentligt bör förbättra den nu i många fall låga kompensationsgraden vid korta sjukfall (ned till 25–30%) för stora grupper arbetstagare. Detta är en angelägen social rättvis- och jämlikhetsfråga. Mot bakgrund härav kan varken de ökade kostnaderna för försäkringen, den ökade administrativa belastningen för försäkringskassorna eller det ökade uppgiftslämnandet för de försäkrade bedömas väga så tungt att reformen av de skälen skulle ifrågasättas. *Socialstyrelsen* erinrar om att olika brister i socialförsäkringssystemet bedöms vara en av orsakerna till det aktuella socialbidragsbehovet. Den föreslagna reformeringen av sjukpenningförsäkringen bör för de grupper av människor som lever med inga eller små ekonomiska marginaler verka minskande på socialbidragsbehovet.

FÖD anser att förslaget tillhör ett av de mer kostnadskrävande som har lagts fram på socialförsäkringsområdet under de senaste tio åren. Domstolen vill för egen del inte ta ställning till frågan huruvida en sådan reform bör genomföras. Det får enligt domstolen ankomma på de politiska beslutsfattarna att göra detta. Domstolen vill endast anlägga vissa mer allmänna synpunkter på förslaget.

Försäkringsrätterna hyser betänkligheter mot förslaget som, enligt deras åsikt, komplicerar den allmänna försäkringen i alltför hög grad. *FRM* framhåller dock att det är en rättvisefråga av första rangen att skillnaderna mot dem som genom avtal har tillförsäkrats ett fullgott försäkringskydd jämnas ut. *FRS* vill inte motsätta sig arbetsgruppens förslag. Rätten anser att systemet med timsjukpenning blir både rättvist och förmånligt för det stora flertalet försäkrade. Rätten förutser dock betydande tillämpningsproblem, behov av avsevärda administrativa insatser samt stora försäkringskostnader.

Förslaget innebär enligt *statskontorets* uppfattning sammanfattningsvis att regelsystemet i den allmänna försäkringen kompliceras ytterligare och att administrationskostnaderna blir betydande.

SAV anser att det är ofrånkomligt att ett genomförande av timsjukpenningssystemet också kommer att medföra ökat arbete för myndigheternas personalavdelningar, bl. a. när det gäller att ta fram uppgifter om årsarbets-tid och faktiska frånvarotimmar. Om det överhuvudtaget är möjligt att anpassa avtalssjuklönesystemet till det föreslagna systemet torde de ändrade avtalsreglerna komma att kräva mer manuell hantering och ökade kontakter med försäkringskassorna. Sammanfattningsvis avstyrker *SAV* att förslaget genomförs. *SAV* anser att frågan om timsjukpenning bör bli föremål för ytterligare övervägande, varvid bl. a. de ovan anförda synpunkterna måste beaktas. I det fortsatta arbetet bör kontakt tas med arbetsgivarorganisationerna inom den offentliga sektorn.

Svenska kommunförbundet ser med oro på att förslaget genom sin detaljerade tekniska konstruktion medför att försäkringskassorna får ökade arbetsuppgifter och administrationskostnader. Kommunförbundet ifrågasätter därför om inte den grundläggande tanken – en rättvisare kompensationsnivå – kan genomföras genom andra tekniskt enklare lösningar.

Landstingsförbundet ifrågasätter om en generell lösning av sjukförsäkringsfrågorna för hela arbetsmarknaden skall ske enbart mot bakgrund av avtalssituationen för vissa privatanställda, särskilt om lösningen medför stora problem inom andra arbetsmarknadssektorer, främst den kommunala. Landstingsförbundet anser att om förslaget skall genomföras måste det föregås av en ny utredning där finansieringen av reformen övervägs på nytt och där bl. a. de särskilda förhållanden som finns inom vårdområdet be-lyses.

KFO:s uppfattning är att frågan om timsjukpenning eller andra former av sjukersättningssystem bör utredas ytterligare med inriktning mot att få ett administrativt enklare och för individen ett mer lättbegripligt och rättvist system.

SACO/SR tillstyrker den föreslagna reformens åsyftade materiella innebörd men anser att arbetsgruppen bör få möjlighet att arbeta ytterligare med förslaget om förbättrad compensation och därvid utreda möjligheterna att utge ersättning för det faktiska inkomstbortfallet. Även *FRN* och *FKF* anser att det varit en fördel om förslaget mer inriktats på att kompensera den faktiska inkomstförlusten under sjukfallet.

Som en kompletterande åtgärd för att den avsedda kompensationsnivån skall uppnås föreslår arbetsgruppen att reglerna om *insjuknandedag* och

fridagar skall tas bort. *FRM, LO, FF, SAF, Sveriges läkarförbund, SFS* och *HCK* är positiva till förslaget. *FRM* anser att ett av de centrala inslagen i arbetsgruppens förslag är att reglerna om insjuknandedag och fridagar tas bort helt, alltså inte endast vid korta sjukfall. Dessa regler infördes fr. o. m. den 1 januari 1967 samtidigt som den allmänna karenstiden om tre dagar togs bort. Om man tar bort regeln att sjukpenning inte skall utgå för insjuknandedagen kan det leda till att sjukpenning utgår även för en sådan dag då den försäkrade har insjuknat efter arbetstidens slut och följaktligen inte förlorat någon inkomst. Mot risken för detta måste dock vägas de många fall där den försäkrade går miste om varje ersättning för insjuknandedagen. För de försäkrade som har en avtalsreglerad sjuklön uppstår inte motsvarande inkomstförlust eftersom arbetsgivaren betalar ut sjuklön. Detsamma gäller för dessa försäkrade under fridagar. Det är ett viktigt rättvisekrav att de nuvarande skillnaderna försvinner. Vissa nackdelar med förslaget får därför accepteras.

2. Allmänt om beräkning av timsjukpenning

Arbetsgruppen föreslår att timsjukpenningen skall beräknas utifrån den sjukpenninggrundande inkomst (SGI) och den årsarbetstid mätt i timmar som den försäkrade tills vidare kan antas komma att ha. Timsjukpenningen bör vara 90 % av den framräknade inkomsten per timme.

RFV, CSN, FKF, LO, FF, SAF, SFO, Sveriges läkarförbund, SFS, HCK och *DHR* är positiva till förslaget.

RFV anser att för den som har en regelbunden arbetstid skulle kravet på att ange frånvarotimmar vid sjukdom vara en onödig åtgärd som står i direkt motsats till strävan att åstadkomma enkla regler. Enligt verket bör en förenklad sjukpenningberäkning övervägas för dessa grupper. Verket pekar därför på olika möjligheter att förenkla sjukpenningberäkningen för vissa försäkrade. Dessa kan få en schabloniserad årsarbetstid uttryckt i dagar eller timmar. Ersättningen beräknas per dag genom att årsinkomsten delas med 260 eller per timme genom att årsinkomsten delas med 2 080.

LO anser att problem för betydande grupper kvarstår, varför förändringen måste utvärderas, och eventuella korrigeringar göras för att nå ett system som ger samma procentuella inkomstbortfall, oavsett hur arbetstiden är förlagd och vilka lönesystem som tillämpas.

FKF och *FF* föreslår en 100-procentig kompensationsnivå. Enligt *FKF* skulle behovet av kompletteringslösningar därigenom bortfalla och administrationen förbilligas.

FÖD, FRN, FRM, RRV, statskontoret, Svenska kommunförbundet, landstingsförbundet, KFO, SACO/SR och *SAV* är negativa till förslaget.

FRN anser att systemet bör kompletteras med regler som begränsar storleken av timsjukpenningen. *FRN* framhåller också att beslut om de faktorer, SGI och årsarbetstid, efter vilka storleken av timsjukpenningen skall bestämmas ofta fattas långt innan frågan om ersättning blir aktuell. Det är, enligt *FRN*, inte säkert att alla försäkrade förstår sambandet mellan dessa faktorer och den ersättning de får vid sjukdom. De kan därför komma att lida rättsförluster om de vid ersättningsstillfället upptäcker att

beslutet om SGI eller årsarbetstid blivit felaktigt och underlåtit att anföra besvär inom besvärstiden.

Enligt *statskontorets* uppfattning innebär förslaget att regelsystemet inom den allmänna försäkringen kompliceras ytterligare och att administrationskostnaderna blir betydande.

Svenska kommunförbundet framhåller att grunden för en rätt beräknad timsjukpenning saknas på grund av svårigheten för den enskilde att rätt ange sin årsarbetstid. Förslaget synes enligt kommunförbundets uppfattning inte ha tagit hänsyn till nämnda problem i tillräcklig omfattning.

Landstingsförbundet anser att förslaget skulle, om det genomförs, för landstingssektorn medföra mycket omfattande administrationsproblem utan att på ett tillfredsställande sätt lösa problemen med ojämn kompensationsnivå.

SAV pekar på att det finns många arbetstagargrupper med månadslön för vilka en tillämpning av timsjukpenningssystemet skulle bereda speciella svårigheter. *SAV* nämner här lärare, präster och kyrkomusiker.

Såväl *SAV* som *Svenska kommunförbundet* och *landstingsförbundet* framhåller att förslaget skulle medföra administrativa problem för de offentliga arbetsgivarna.

3. Beräkning av årsarbetstid

Den årsarbetstid som den försäkrade kan antas komma att tills vidare ha under minst sex månader i följd skall enligt arbetsgruppens förslag användas för att fastställa timsjukpenningen. Ordinarie arbetstid plus semester bör vara utgångspunkten. Övertid, mertid, tid i jour och beredskap e. d. bör inte räknas in i årsarbetstiden.

RFV, *FKF*, *LO* och *FF* är positiva till förslaget.

FKF tillstyrker förslaget men vill samtidigt framhålla vikten av att schabloner får användas för att bestämma de stora löntagargruppernas årsarbetstider.

LO har intet att invända mot förslaget i promemorian, men utgår från att det upprättas ett mycket nära samarbete mellan försäkringsadministrationen och de fackliga organisationerna när årsarbetstider fastställs för olika kollektivavtalsområden. *LO* vill också påtala vikten av att om tolkningsproblem uppstår om vad som är årsarbetstid enligt kollektivavtal, kontakter tas inte bara med arbetsgivaren utan också med berörd facklig organisation. *TCO* påpekar också vikten av att kontakter tas med arbetstagarorganisationerna.

RFV anser sig ha skäl att anta att fastställande av årsarbetstid kommer att medföra stora problem för ett flertal kategorier av anställda. Verket avser därför att ta initiativ till att i en arbetsgrupp med representanter för arbetsmarknadens parter analysera och lösa dessa problem.

FRN, *FRM*, *RRV*, *RSV*, *SAV*, *Svenska kommunförbundet*, *landstingsförbundet*, *TCO* och *SACO/SR* är negativa till förslaget.

FRN anser att det är en stor risk att olikheterna i arbetstidsbegreppen leder till missförstånd och oriktiga arbetstidsuppgifter från den försäkrades sida. Särskilt svårt måste det vara för den som har oregelbunden arbetstid.

t. ex. skiftarbetare, att uppge sin ordinarie arbetstid. För de tillämpande myndigheterna kommer det att bli betungande att kontrollera riktigheten av uppgifterna om årsarbetstid särskilt som den ordinarie arbetstiden kan variera betydligt mellan olika kollektivavtalsområden och branscher.

FRM och *RSV* vill framhålla att de erfarenheter som finns när det gäller att fastställa årsarbetstid vid beräkningen av arbetsgivaravgifter vittnar om att det föreslagna systemet kommer att möta många problem. *FRM* ansluter sig dock till förslaget att övertid, mertid, tid i jour och beredskap inte skall tas med vid beräkningen av årsarbetstid.

SAV tar upp de grupper som har oreglerad arbetstid och mycket speciella tjänstgöringsförhållanden jämfört med arbetstagare i allmänhet. För att systemet med timsjukpenning överhuvudtaget skall fungera inom var och en av dessa grupper måste man fastställa principer för hur årsarbetstid och faktiska frånvarotimmar skall beräknas. Detta torde enligt *SAV* stöta på stora svårigheter.

Beträffande de stora grupper arbetstagare på den primärkommunala sektorn som har arbetstidsvillkor och arbetstidsförläggning som avviker från heltids- och helårsarbetande ser *Svenska kommunförbundet* svårigheter för den enskilde att beräkna och ange årsarbetstiden på det sätt som förslaget förutsätter. Detta bl. a. med hänsyn till att t. ex. vikarier ofta byter arbetstidsschema som kan ha varierande mått för vad som är heltidsarbetare.

Landstingsförbundet anser att årsarbetstiden för arbetstagare på landstingssektorn med varierande scheman torde bli mycket vanskelig att förutse, särskilt vid skiftande deltider under året. Om en arbetstagare begär hjälp av en löneförrättare vid uppgifternas lämnande torde även denne ha svårt att veta vilken tidsuppgift som kan anses trolig.

TCO och *SACO/SR* nämner särskilt svårigheter vid beräkning av årsarbetstid för lärare. De anser att frågan bör utredas vidare i samarbete med arbetsmarknadens parter.

FÖD ger följande exempel på vad som bör analyseras närmare. Hur blir det med de arbetstagare som har i princip jämn arbetstidsförläggning hela året men arbetar något kortare under sommarmånaderna än under vintern? Hur skall man beräkna arbetstiden för dem som ligger i jour men som får rycka in och tjänstgöra och vill ha denna arbetade tid räknad som ordinarie arbetstid?

I detta sammanhang tar *LO* upp den *sexmånadersregel*, som innebär att en inkomständering leder till ändrad SGI bara om den nya inkomsten beräknas vara minst sex månader. *LO* föreslår att den slopas eftersom den utgör ett hinder för ett fullgott sjukpenningsskydd. Denna åsikt delas av *FF* och *TCO*.

4. Avgränsning av timsjukpenningperioden

Arbetsgruppen föreslår att timsjukpenning skall utges vid sjukfall som varar högst 14 dagar eller för de första 14 dagarna av sjukfall som varar längre tid. Enligt arbetsgruppen bör det inte ställas något absolut krav på att den försäkrade skall ha arbetat en eller flera dagar mellan två perioder.

RFV, Svenska kommunförbundet, LO, FF, SACO/SR och *SAF* är positiva till eller har inte något att erinra mot att timsjukpenning skall kunna utges under högst 14 dagar.

Beträffande tiden mellan två sjukperioder förordar *RFV* att om den försäkrade varit i förvärvsarbete minst en dag mellan två sjukperioder skall vid bestämmande av sjukpenning för det senare sjukdomsfall en ny 14-dagarsperiod med beräkning enligt de nya sjukpenningreglerna anses föreligga. I de fall den försäkrade av annan anledning än sjukdom, t. ex. arbetsfri tid, inte kunnat återgå i förvärvsarbete mellan två sjukperioder bör dock sjukpenning enligt de nya reglerna ändå kunna betalas ut om det inte föreligger ett uppenbart samband mellan de båda sjukdomsfallen. Liknande synpunkter framförs av *Svenska kommunförbundet* och *LO*.

FRS efterlyser ett klarläggande i en kommande proposition och anser för sin del att man för begreppet timsjukpenningperiod inledningsvis bör kunna anknyta till termerna sjukdomsfall och sjukperiod med dithörande rättspraxis samt att den nu ifrågavarande tillämpningen bör följas noga av riksförsäkringsverket.

CSN och *SFS*, som är positiva till förslaget om timsjukpenning, ställer sig avvisande till tanken på att timsjukpenningen endast skall gälla i 14 dagar eftersom detta kommer att vålla stora olägenheter för feriearbetande studenter.

KFO och *FRM* är negativa till förslaget. *KFO* befarar att förslaget kan ge upphov till meningsskiljaktigheter beträffande hur den försäkrade skulle ha arbetat under 14-dagarsperioden. *FRM* anser att förslaget om avgränsning av timsjukpenningperioden gör det möjligt för den försäkrade att omvandla långa sjukperioder till flera timsjukpenningperioder. Denna konsekvens kommer enligt *FRM*'s mening att ställa försäkringskassorna inför svåra bedömningar som kan kräva omfattande utredningar.

5. Ersättningsbar tid

Arbetsgruppen föreslår att rätten till ersättning skall knytas till faktisk arbetsfrånvaro och utges enbart för dagar då den försäkrade skulle ha arbetat om han inte hade blivit sjuk. Endast ordinarie arbetstid eller motsvarande föreslås bli beaktad. Övertid, mertid, tid i jour och beredskap e. d. skall inte ge ersättning.

FF och *SAF* är positiva till förslaget.

FRN, FRS, RRV, SAV, landstingsförbundet och *KFO* är negativa till förslaget.

FRN anser att det i fråga om fastställandet av ersättningsbar tid kan – liksom vad gäller för bestämmande av årsarbetstid – i vissa fall vara svårt att skilja ordinarie tid från övertid, mertid eller liknande, särskilt när den ordinarie arbetstiden är förskjuten i förhållande till vad som kan anses vara normal arbetstid.

FRS tar upp frågan om beviskravet beträffande avsett förvärvsarbete under frånvarotiden. När det gäller den nuvarande fridagsregeln torde hittills i fråga om en anställd försäkrad ha gällt att en uppgift att han skulle ha arbetat en viss dag utan vidare godtagits, såvida inte särskilda omstän-

digheter gjort uppgiften osannolik. Har en självständig företagare eller en försäkrad med intermittert arbete uppgett att han skulle ha utfört arbetet en viss dag, torde uppgiften ha godtagits, om den inte förefallit mindre trolig. Enligt gällande bestämmelser kan bevisvärigheter i fråga om avsett förvärvsarbete uppkomma beträffande maximalt två dagar under en sjukperiod. Enligt de föreslagna bestämmelserna kan sådana svårigheter uppkomma under hela timsjukpenningperioden. Frågan kan då ställas om beviskravet bör höjas så att t. ex. intyg från arbetsgivaren alltid skall införas. Försäkringsrätten är av den uppfattningen att någon ändrad bedömning i förhållande till tidigare praxis i princip inte bör ske men att frågan bör belysas. Ju lägre beviskravet sätts, desto mindre arbetskrävande blir tillämpningen av det nya systemet.

RRV bedömer att det beskrivna sättet att bestämma ersättningsbar tid i flera fall kan ge upphov till tillämpningsproblem, framför allt när det gäller att beräkna ersättningsbar tid för anställda som arbetar oregebundet.

6. Sjukpenningrätten

Arbetsgruppen föreslår att kravet på att arbetsförmågan skall vara nedsatt med minst hälften på grund av sjukdom för rätt till sjukpenning skall gälla oförändrat. Bedömningen bör dock inte längre göras dag för dag. Hel och halv sjukpenning behålls. Vid halv sjukskrivning bör sjukpenning motsvarande halv sjukpenning utges även om den försäkrade avstår från mer än hälften av ordinarie arbetstid.

FRS anser att förslaget att bedömningen av arbetsförmågans nedsättning inte längre bör göras dag för dag innebär en ganska radikal förändring i en inarbetad praxis. Härvid nämner dock *FRS* att försäkringsöverdomstolen i plenum (FÖD 1986: 11) slagit fast att försök till rehabilitering i vissa fall kan utgöra motiv för att utge halv sjukpenning även vid sådan förläggning av arbetstiden att arbete utförs vissa dagar i större omfattning än hälften av den normala arbetstiden. Som grundläggande förutsättning uppställs emellertid att den sammanlagda arbetstiden under den period som omfattas av rehabiliteringsförsöket inte överstiger hälften av den normala arbetstiden och att arbetstidsförläggningen är medicinskt motiverad. Arbetsgruppens förslag kan enligt *FRS* sägas innebära en vidareutveckling av denna praxis. *FRS* anser vidare att det i sjukfall som varar längre än 14 dagar kan uppstå en olycklig effekt då det föreslagna nya synsättet skall tillämpas fram t. o. m. den fjortonde dagen men inte fr. o. m. den femtonde. Försäkringsrätten anser att dessa frågor bör behandlas i en proposition i ämnet.

RFV anser att sjukpenning bör utges för den tid den försäkrade faktiskt avstår från förvärvsarbetet, förutsatt att han varit arbetsoförmögen till minst hälften under sjukperioden. Förutsättningen för den föreslagna periodbedömningens tillämpning är enligt verkets mening att den faktiska frånvarotiden ersätts fullt ut. Liknande synpunkter har framförts av *FF*, *Svenska kommunförbundet* och *SACO/SR*. *FF* påpekar att en följd av de föreslagna reglerna blir att enstaka arbetsförsök, eller en återgång till hälften i arbete i slutet av en sjukperiod, medför att endast halv sjukpen-

ning skall utges för hela sjukperioden. Timsjukpenning bör istället utges för faktiskt antal timmar som den försäkrade avstår från förvärvsarbete.

Enligt *FKF* borde det i detta sammanhang vara ett bra tillfälle att pröva en förlängning av den läkarintygsfria tiden till 14 dagar, dvs. att tiden för timsjukpenning vore läkarintygsfri. Som skäl härför kan enligt *FKF* bl. a. anföras att det föreslagna systemet kommer att kräva en så noggrann kontroll av frånvarotid att läkarintyget inte behövs som kontroll. Därtill torde komma en inte oväsentlig besparing för sjukvården.

LO anser att om administrationen och de därav följande kostnaderna så tillåter, kompensation bör kunna utgå också för sjukperiod understigande en halv arbetsdag.

7. Ersättning vid semester och annan arbetsfri tid

Rätten till ersättning under de första 14 dagarna i ett sjukfall knyts enligt förslaget till faktisk arbetsfrånvaro och utges enbart för dagar då den försäkrade skulle ha utfört förvärvsarbete om han inte hade blivit sjuk. Semesterperiod skall enligt arbetsgruppens förslag jämföras med arbetsperiod och timsjukpenning skall utges för den tid den försäkrade skulle ha arbetat om han inte hade haft semester när han var sjuk. Sjukpenning skall i regel inte utges vid sjukdom under kompensationsledighet eller tjänstledighet. För tid då rätt till havandeskapspenning, föräldrapenning eller arbetslöshetsersättning annars skulle ha förelegat utges sjukpenning enligt nuvarande regler.

FF tillstyrker förslagen.

RFV vill i detta sammanhang peka på att med söndag – som i de flesta fall inte anses som semesterdag – jämföras helgdag samt påskafton, pingstafton, midsommarafton, julafton och nyårsafton. En försäkrad som blir sjuk under en långhelg torde få en lägre ersättning med de nya sjukpenningreglerna jämfört med nuvarande beräkningssystem.

Vad gäller förslaget att sjukpenning inte skall utges vid sjukdom under dagar då den försäkrade är kompensationsledig eller med vissa angivna undantag tjänstledig av annan orsak anser *RFV* att det bör framhållas att detta inte får hindra att den försäkrade alltid bör ha rätt att om arbetsgivaren så tillåter byta ut kompensations- eller vederlagsledighet mot sjukledighet och på så sätt få rätt till sjukpenning under sjukledigheten.

8. Det nya beräkningssystemets tillämpning på olika försäkrade

Enligt förslaget omfattas i princip alla vars SGI helt eller delvis utgörs av inkomst av anställning.

De flesta av de remissinstanser som är positiva till förslaget i stort har inte särskilt kommenterat förslaget i denna del. Den som uttalat sig är *FF* som tillstyrker förslaget och *SAF* som anser att en lämplig avvägning gjorts beträffande förslagets tillämpning på olika försäkrade.

FÖD förordar en selektiv lösning och anser att ett alternativ skulle kunna vara att erbjuda försäkrade som har deltidsarbete med oregelbunden

arbetstidsförläggning och delårsarbetande en möjlighet till sjukpenningersättning i form av timsjukpenning. I förväg skulle sådana försäkrade kunna registreras med såväl inkomst som arbetstid och få sin sjukpenning beräknad i huvudsak efter de principer som arbetsgruppen föreslår. Det stora kollektivet av försäkrade skulle däremot stå kvar i den ordning som nu gäller.

FRM, som efterlyser en ny mera förutsättningslös utredning, föreslår att man kanske i avvaktan på en mer definitiv lösning försöksvis kan ordna ett system där försäkrade med oregelbunden arbetstid efter särskild framställning kan få en sjukpenning som bättre svarar mot den inkomstförlust de gör vid sjukdom än vad de nuvarande reglerna innebär. Man kan enligt *FRM* utgå från att de fackliga organisationerna skulle bevaka att medlemmar med mera ovanliga arbetstider fick den sjukpenning de hade rätt till.

Beträffande personer som omfattas av statligt arbetsgivarinträde, s. k. A-inträde, förutsätter *RFV* att även efter reformens genomförande, den förenklade administrationen med ersättning till den statliga arbetsgivaren enligt ett schablonberäknat dagbelopp bibehålls. *RFV* föreslår förenkling även för beräkningen av A-inträdesersättning till icke-statliga arbetsgivare. I stället för att följa timberäkningstekniken kan ersättning till icke-statliga arbetsgivare (t. ex. försäkringskassor, kommuner, kyrkonämnder och arbetsgivare för sjömän) utges enligt en schabloniserad modell, förslagsvis genom att sjukpenningen följer den nuvarande SGI-baserade uträkningen men utges för varje dag i sjukperioden.

Statskontoret vill ifrågasätta varför timsjukpenningen skall utges till alla försäkrade under de första 14 dagarna oavsett om de är delårsarbetare (motsvarande) eller ej och om inte nuvarande system skulle kunna tillämpas för "vanliga årsarbetare".

SAV vill erinra om att sjukledigheter om högst 14 dagar för statsanställda med arbetsgivarinträde för närvarande inte handläggs av försäkringskassorna utan enbart av anställningsmyndigheterna och att sjukpenning för sådana ledigheter överförs till statsverket i form av schablonbelopp. I konsekvens härmed borde från timsjukpenningssystemet i vart fall undantas de arbetstagargrupper som har arbetsgivarinträde. Enligt *SAV*'s mening är det emellertid olämpligt och opåkallat att alls införa timsjukpenningssystemet för arbetstagare med månadslön. För dem bör i stället det nuvarande sjukpenningssystemet – som kan sägas innebära en "tidsjukpenning" – behållas. Timsjukpenningssystemet bör enbart gälla timavlönade arbetstagare. Möjligheterna till en lösning enligt denna linje bör därför undersökas.

FRM, *FF* och *SFS* är positiva till att förslaget omfattar även *studerande* med anställningsinkomst. Deras särskilda regler för rätt till sjukpenning skall enligt förslaget inte påverkas.

RFV föreslår att en försäkrad som genomgår grundutbildning för vuxna eller grundläggande svenskundervisning för invandrare och arbetstagare med tim- eller dagstudiestöd blir berättigad till sjukpenning enligt timberäkningstekniken vid sjukdom eller ledighet med tillfällig föräldrapenning. Vid sjukdom under arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering anser *RFV* att sjukpenning bör utges enligt nuvarande beräkningsregler.

AMS förutsätter att förslaget inte får till följd att rätten till ersättning vid sjukdom försämrats för elever i AMU/Ami med utbildningsbidrag.

Uppdragstagare med SGI av anställning omfattas av förslaget. *FF* och *SAF* är positiva till detta.

Landstingsförbundet påpekar att samma regler inte gäller för alla lands- ting när det gäller ersättning till förtroendevalda. Sjukavdrag kan göras också på årsarvodet.

FRS befävar så stora tillämpningsproblem att rätten måste ifrågasätta förslaget när det gäller uppdragstagare. Dessa utgör inte någon homogen grupp utan många av dessa är i stället mera jämförbara med egna företagare, som arbetsgruppen föreslår undantagna från systemet. En egen rörelse kan t. o. m. bestå av en samling fortlöpande uppdrag för andras räkning. Så kan vara förhållandet beträffande t. ex. arkitekter, konsulter och olika kulturarbetare. Dessa kan emellertid träffa s. k. likställighetsavtal om att anses som anställda i fråga om sjukpenninggrundande inkomst. När det däremot gäller ett mera komplicerat sjukpenningssystem med ersättning timme för timme och rekvisit som normal arbetstid, ordinarie arbetstid och årsarbetstid, kan svårigheterna, enligt *FRS*, komma att bli övermäktiga. I ett par andra försäkringsgrenar har uppdragstagarna av sådana skäl jämställts med egenföretagare. I tillämpningshänseende torde svårigheterna enligt försäkringsrättens mening få bedömas som likartade vad gäller uppdragstagare och egna företagare. De argument som åberopas för att utesluta de egna företagarna från förslaget borde därför också kunna åberopas för att utesluta många uppdragstagare. Eller, motsatsvis, anser man att de tillämpningssvårigheter som kan förutses beträffande uppdragstagare är överkomliga, borde problemen även gå att lösa med schablonregler för egenföretagarna.

FRS är också tveksam till att förslaget för försäkrade med *blandad inkomst* skall gälla för den inkomstdel som ligger till grund för SGI av anställning medan nuvarande beräkningsregler skall gälla för SGI av annat förvärvsarbete.

RFV tillstyrker förslaget beträffande försäkrade med blandad inkomst men vill peka på vissa effekter som bör uppmärksammas. *RFV* nämner bl. a. att vid beräkningen av halv sjukpenning resp. halv tillfällig föräldrapenning måste SGI av anställning resp. annat förvärvsarbete behandlas var för sig. Detta kan i vissa fall innebära att dagarna med rätt till tillfällig föräldrapenning vid avräkningen kan komma att bli olika mycket värda beroende på hur stor del av SGI:n som hänförs till inkomst av anställning resp. annat förvärvsarbete. Särskild utredning kommer att krävas i varje ersättningsärende där halv sjukpenning resp. halv tillfällig föräldrapenning skall utges.

För dem som är *arbetslösa* föreslås nuvarande beräkningsregler gälla från första sjukdagen.

RFV har inget att invända mot förslagets materiella innebörd. Verket anser dock att begreppet arbetslös bör definieras så att som arbetslös anses den som är anmäld som arbetssökande på arbetsförmedling och som är beredd att anta erbjudet arbete. En sådan definition bör enligt *RFV* även anges i lagtexten.

AMS tillstyrker förslaget men påpekar att förslaget synes kräva närmare överväganden när det gäller att definiera vilka som skall anses som arbetslösa.

FRS påpekar att när det gäller beräkningen av sjukpenning för säsongarbetare och projektanställda som är ofrivilligt arbetslösa under andra delar av året har försäkringsöverdomstolen i plenum (FÖD 1985: 9 och FÖD 1985: 10) slagit fast att den sjukpenninggrundande inkomsten under vissa förutsättningar skall anses motsvara den faktiska anställningsinkomsten omräknad till helårslön. Eftersom den sjukpenninggrundande inkomsten och den faktiska årsarbetstiden i dessa fall inte stämmer överens kommer emellertid den föreslagna timsjukpenningen att ge en betydligt högre ersättning än som skulle ha utgått för utfört arbete per timme. I dessa fall får man därför enligt försäkringsrättens mening antingen fastställa en högre årsarbetstid än den rent faktiska eller upphöra med att omräkna inkomsten till helårslön.

9. Tillfällig föräldrapenning

Arbetsgruppen föreslår att den tillfälliga föräldrapenningen skall beräknas på samma sätt som timsjukpenningen och att denna beräkning skall tillämpas utan begränsning till 14 dagar. Övriga föräldrapenningförmåner omfattas inte av förslaget.

FRM, *RFV*, *FF*, *TCO*, *SACO/SR*, *HCK* och *DHR* är positiva till förslaget.

TCO vill starkt understryka behovet av att den tillfälliga föräldrapenningen omfattas av de föreslagna nya beräkningsreglerna och att timberäkningen skall göras för hela tidsperioden som den försäkrade vårdar barnet. *TCO* vill också påpeka det otidsenliga i att frånvaro vid tillfällig vård av barn inte jämställs med frånvaro på grund av egen sjukdom inom stora delar av arbetsmarknaden. Att jämställa dessa båda typer av frånvaro skulle eliminera underkompensationen av stora grupper på arbetsmarknaden vid vård av barn.

RFV anser att de regler som föreslås gälla för beräkning av sjukpenning för tid då den försäkrade annars skulle ha uppburit havandeskapspenning, föräldrapenning eller arbetslöshetsersättning även bör gälla för tillfällig föräldrapenning. Om den nya beräkningstekniken skulle användas vid utbetalning av tillfällig föräldrapenning i nämnda situationer skulle det också bli svårt att fastställa hur den försäkrade skulle ha arbetat om han inte blivit sjuk.

DHR föreslår att förälder till långvarigt sjuka och svårt handikappade barn skall erhålla ersättning under längre tid än 60 dagar.

10. Andra förmåner som berörs av det föreslagna systemet

När det gäller andra försäkringsförmåner än korttidssjukpenning och tillfällig föräldrapenning konstaterar arbetsgruppen att *havandeskapspenningen* inte bör förändras. I avsaknad av närmare motivering anser *FRS* att den frågan bör övervägas på nytt.

Förslaget beträffande *frivillig sjukpenningförsäkring* har inte kommenterats av remissinstanserna.

De regler som föreslås för timsjukpenning enligt AFL bör enligt arbetsgruppen också gälla vid sjukpenning enligt lagen om *arbetsskadeförsäkring* (LAF). LAF-sjukpenning utgör dock 100 % av beräkningsunderlaget. Det som föreslås gälla för LAF-sjukpenning bör i tillämpliga delar gälla sjukpenning enligt yrkesskadeförsäkringslagen och lagen om statligt personskadeskydd (LSP).

RFV tillstyrker att de nya sjukpenningreglerna skall tillämpas också när sjukpenning utges enligt LAF, LSP och lagen om yrkesskadeförsäkring. De nya ersättningsreglerna enligt LAF föreslås gälla om en arbetsskadad person insjuknar efter samordningstidens utgång. Verket anser emellertid att de nya reglerna bör gälla även om en arbetsskadad person insjuknar före samordningstidens utgång och samordningstidens sista dag infaller under de första 14 dagarna av ett sjukdomsfall. Vad gäller tillämpning av de nya reglerna vid ersättning enligt LSP bör dagen efter skyddstidens slut jämföras med sjukanmälningssdag såvida inte den skadade uppbär sjukpenning enligt AFL redan under skyddstiden. Verket anser vidare att samma krav på sjukanmälan som finns i AFL bör införas i LAF så att, vid recidiv av arbetsskada, sjukpenningperiod enligt de nya reglerna beräknas från samma dag som eventuell förskoterad AFL-sjukpenning.

Dagpenning till *värnpliktiga* och motsvarande föreslås av arbetsgruppen utges enligt nuvarande regler.

RFV och FF är positiva till förslaget.

FRM påpekar att för de värnpliktiga, som genomgår repetitionsutbildning utan samband med grundutbildning, understiger utbildningstiden inte sällan 14 dagar. FRM anser att man även bör beakta dessa värnpliktigas brister i kompensationsnivån på så sätt att motsvarande regler införs i värnpliktsförmånsförordningen (1976: 1008).

Ersättning åt *smittbärare* föreslås av arbetsgruppen utges enligt timsjukpenningreglerna de första 14 dagarna.

RFV anser att det kan finnas anledning att i detta sammanhang ta upp smittskyddskommitténs förslag (SOU 1985: 37) till förnyad behandling. S. k. smittbärappenning skulle kunna utges under de första 14 dagarna enligt de nya sjukpenningreglerna till dem som går miste om inkomst på grund av ingripande. Därefter utges ersättning enligt nuvarande sjukpenningregler.

11. Avdragsregler som påverkas av timberäkningssystemet

RFV och FF är positiva till arbetsgruppens förslag att *sjukhusvårdsavdrag* bör göras som för närvarande men utifrån en för sjukperioden (eller de första 14 dagarna) beräknad genomsnittsansättning per ersättningsdag.

RFV anser att det bör övervägas att införa ett förtydligande av detta i lagtexten.

Skatteavdrag bör enligt arbetsgruppen räknas på den sammanlagda ersättningen när sjukpenning utges på grund av blandad inkomst. Vid tim-

sjukpenning bör skatteavdrag ske på genomsnittsersättning som vid sjukhusvårdsavdrag.

Enligt *RFV* skall rutiner för fastställande av skatteavdrag på sjukpenning och tillfällig föräldrapenning efter genomförande av reformen tas fram av *RSV* efter samråd med *RFV*.

En tänkbar lösning kan enligt *RFV* vara att man arbetar med två skatte-tabeller, en för nuvarande system dvs. för ärendehantering efter de första 14 dagarna i normalfallet samt vid hela ärendehandläggningen för de grupper som undantagits från den nya beräkningstekniken och en för att klara den nya beräkningstekniken under de första 14 dagarna i ett ersättnings-ärende, förslagsvis grundad på en genomsnittlig ersättning på årsbasis. Skatteavdrag på dag ersättning grundad på blandad inkomst kan inte göras på sätt som förslaget utgår ifrån. En lämplig lösning får även här arbetas fram i samarbete mellan *RSV* och *RFV*.

RSV anser att förslaget att göra skatteavdrag med utgångspunkt i en genomsnittlig dag ersättning innebär ett avsteg från gällande bestämmelser i uppbördslagen (*UBL*) om skatteavdrag. Bestämmelserna ger inte något utrymme för att göra skatteavdrag enligt skattetablell med utgångspunkt i annat inkomstbelopp än det reella för den tidsperiod tabellen avser. Detta framgår enligt *RSV* av 6 § första stycket *UBL*. *RSV* anser att de skatte-rättsliga konsekvenserna av förslaget bör utredas närmare innan förslaget genomförs.

Vid *införsel* och *utmätning* föreslår arbetsgruppen, liksom vid sjukhusvårdsavdrag att den genomsnittliga dag ersättningen skall anses utgöra ersättning per dag.

RFV anser att även här får rutinerna fastställas efter genomförandet av *RSV* efter samråd med *RFV*. De överväganden som redovisats ovan avseende skatteavdrag gäller i tillämpliga delar även *införsel* och *utmätning*.

RSV anser att systemet med en timsjukpenningperiod på 14 dagar åtföljd av en årsberäknad sjukpenning kommer att komplicera den löneexekutiva handläggningen. Ofta blir den ersättning som utges fr. o. m. den 15:e dagen betydligt lägre än timsjukpenningen. Förslaget innebär merarbete för kronofogdemyndigheterna (*KFM*) genom behovet av en fortlöpande kontroll under pågående löneexekution av att inte för mycket eller för litet av sjukpenningen tas i anspråk. Om förslaget genomförs ökas arbetsbelastningen vid *KFM*, vilket kommer att innebära att ytterligare tjänster krävs för den löneexekutiva verksamheten vid många *KFM*. *RSV* anser att de löneexekutiva konsekvenserna av förslaget bör utredas närmare innan förslaget genomförs.

12. Administration och ikraftträdande

Reformen föreslås träda i kraft den 1 juli 1987 om den då kan genomföras på ett tekniskt tillfredsställande sätt ur den försäkrades synvinkel.

FKF, *SAF* och *HCK* är positiva till ett ikraftträdande den 1 juli 1987.

FKF tillstyrker under förutsättning att försäkringskassorna vid den tidpunkten har fått erforderligt resurstillskott. Den 1 juli 1987 måste nyrekry-

tering och utbildning av personal vara klar. De flesta försäkrades årsarbetstid måste också vara fastställd. En annan förutsättning för reformens genomförande är att ett väl fungerande teknikstöd finns utvecklat och klart att ta i bruk. Vad gäller teknikstöd anser förbundet att det bör utformas så att en eventuell framtida decentralisering, som kan komma att föreslås av FAS 90-utredningen, inte förhindras eller försvåras. Detta kan uppnås genom att det nya ADB-stödet byggs upp som en separat funktion och således inte helt integreras i det nuvarande ADB-systemet. En omfattande information till allmänheten måste vara genomförd före reformens ikraftträdande. Allt detta innebär, enligt FKF, att riks försäkringsverket och försäkringskassorna måste tillföras ytterligare resurser redan under innevarande budgetår. Något utrymme för interna omprioriteringar finns inte.

RFV framhåller att genomförandet av den föreslagna sjukpenningreformen kommer att kräva ett omfattande förberedelsearbete. Om reformen skall kunna genomföras den 1 juli 1987 måste detta förberedelsearbete påbörjas innan riksdagen tagit beslut om reformens genomförande. Utgångspunkten för förberedelsearbetet är innehållet i departementspromemorian Ds S 1986:8 samt de modifieringar och kompletteringar RFV föreslår i föreliggande remissvar. Om regeringspropositionen eller riksdagens senare ställningstaganden innehåller förändringar av betydelse för arbetet hos RFV måste förberedelse- och utvecklingsarbetet därvid "backas" ett antal steg. Ikraftträdandetidpunkten, med de givna förutsättningar som gäller, dvs. en teknisk/administrativ lösning som är tillfredsställande ur den försäkrades synvinkel, måste därvid enligt RFV skjutas framåt i motsvarande grad. Vissa övergångsregler är enligt verkets mening nödvändiga för reformens genomförande.

FF vill med kraft framföra att försäkringskassorna inte kan klara vare sig omprioriteringar eller ytterligare besparingskrav. Enligt FF:s uppfattning måste nyrekrytering genom nyanställning ske, då överföring av personal från andra funktionsområden ej är möjlig. FF förutsätter att rejäla resurser tillförsäkras kassorna för administration av föreslagna reform samt att tilläggsanslag medges redan innevarande budgetår för förberedelse-, utbildnings- och informationsinsatser.

RRV bedömer mot bakgrund av den korta tid som återstår och med hänsyn till att flera problem inte är tillräckligt utredda, att ett genomförande den 1 juli 1987 kan komma att medföra stora svårigheter. Detta gäller inte minst utvecklingen av ADB-rutiner.

SAF tar upp det förhållandet att det föreslagna timsjukpenningssystemet kommer att i viss mån medföra krav på ytterligare uppgifter från de försäkrade till försäkringskassan. Det är enligt SAF angeläget att detta inte leder till en ökad uppgiftsskyldighet för arbetsgivarna gentemot försäkringskassan.

Den beräknade ökningen av försäkringskostnaderna är enligt förslaget 2 627 milj. kr. Härtill kommer den förstärkning av försäkringskassornas resurser som krävs för administrationen. Reformen föreslås finansieras med höjd arbetsgivaravgift till sjukförsäkringen.

RFV beräknar försäkringskostnaderna till ca 3 000 milj. kr. i 1985 års sjukpenningnivå. Denna beräkning grundar sig på den senaste sjukfrånvarostatistik som färdigställt. Administrationskostnaderna beräknar RFV enligt följande (beloppen i tkr):

Budgetår	86/87	87/88	88/89
FK			
– utan schablonggrupp	60 610	171 520	130 450
– med schablonggrupp	54 810	154 120	98 550
RFV	11 025	7 772 ¹	1 000 ¹

¹ Tillkommer kostnad för efterbehandlingsutrustning för försäkraren. Storleken har ännu inte kunnat beräknas.

SAF konstaterar att sjukersättning i beskattningshänseende behandlas som inkomst. Detta innebär att en stor del av ersättningen återflyter till statsverket i form av inkomstskatt. Beräkningar utifrån SCB:s inkomstfördelningsundersökningar visar att den genomsnittliga marginals-katten år 1985 för samtliga löntagare var 51,5%. 1986 kommer den genomsnittliga marginals-katten att öka något på grund av avsaknaden av indexreglering. Nettokostnaden för det föreslagna timsjukpenningssystemet kan således uppskattas till ca 48% av det angivna beloppet. SAF förutsätter att en erforderlig arbetsgivaravgiftshöjning motsvarar 85 procent av nettokostnaden för den föreslagna reformen. Motsvarande förutsätts gälla beträffande beräkningen av egenavgifter. Med hänsyn till att hela 1987 täcks av gällande avtal på den privata arbetsmarknaden och att det är ytterst angeläget att företagens arbetskraftskostnader inte höjs mer än avtalen förutsätter föreslår SAF att den kostnad som uppstår för sjukpenningreformen under andra halvåret 1987 omperiodiceras till tid efter den 1 januari 1988.

Svenska kommunförbundet anser att förslaget inte följt intentionerna i "Kommittédirektiv till samtliga kommittéer och särskilda utredare angående utredningsförslagets inriktning" (Dir 1984:5) eftersom några "konkreta förslag till rationaliseringar eller omprövningar som innebär besparingar inom utredningens område eller närliggande områden" inte angetts. Kommunförbundet konstaterar därför att om förslaget genomförs medför detta inte oväsentliga kostnadsökningar i kommunerna. Förslaget innebär vidare enligt kommunförbundet att avgiften för sjukförsäkringen kommer att höjas lika mycket för såväl privata som kommunala arbetsgivare. Innebörden härav blir att kommunerna kommer att till inte oväsentlig del bidra till finansieringen av timsjukpenningreformen för de privata arbetsgivarna. Mot bakgrund härav och även med avseende på hur förslaget i övrigt tillkommit kan kommunförbundet inte acceptera den föreslagna höjningen av sjukförsäkringsavgiften för kommunernas del.

Landstingsförbundet erinrar om problemen med finansieringen av ATP

och arbetsskadeförsäkringen och ifrågasätter om den nu föreslagna synnerligen kostsamma reformen, som främst är avpassad för en mindre sektor av arbetsmarknaden, är motiverad. Reformen försvårar i praktiken förhandlingsarbetet i sjukersättningsfrågor på landstingssektorn och innebär att en schabloniserad ersättningsform som är relativt enkel att administrera ersätts av ett annat schablonsystem som inte ger full rättvisa men blir ytterligt svårt och kostsamt att hantera. Landstingsförbundet har förståelse för att det finns grupper på arbetsmarknaden för vilka den föreslagna reformen är värdefull. Samtidigt får nackdelarna för andra grupper inte bli för stora. Formen för finansieringen av reformen med en generell höjning av sjukförsäkringsavgiften leder till oacceptabla höjningar av personalkostnaderna på landstingssidan.

14. Övrigt

Flera remissinstanser tar upp de stora *informationsinsatser* som ett genomförande av reformen kräver.

RFV konstaterar att omfattande informationsinsatser behöver genomföras för att dels presentera de motiv som styr arbetet i riktning mot det förslag som föreligger, dels för att beskriva reformens innebörd för den enskilde, arbetsgivaren och den fackliga organisationen. Informationen bör bedrivas både genom pressinformation och genom etermedia och kompletteras med förarplatsaffischer. Särskild information bör riktas till arbetsgivare och fackliga organisationer och de försäkrade bör, när de anmäler ett ersättningsfall eller önskar ändra inkomst, få ett informationsblad, som förklarar reformens bakgrund, syfte och innebörd för den enskilde. *RFV* har till sitt yttrande bifogat en informationsplan.

LO framhåller att informationsarbetet förutsätter medverkan från arbetsmarknadens parter och att *LO* självklart är beredd att ta på sig sin del av detta arbete. Särskilda ekonomiska resurser måste tillföras för informationsinsatser i samband med att reformen beslutas, anser *LO* och *TCO*.

FÖD, *FRM* och *FRS* befarar att besvärinstanserna kommer att belastas med nya *besvärs mål*. *FÖD* anser att följande frågor bör analyseras närmare. Skall man få klaga till överdomstolen i varje fråga angående timsjukpenningens storlek eller bör man överväga någon form av fullföljdsbegränsning för att sålla ut mål som rör obetydliga värden? Vilka resurser är man beredd att tillföra de tillämpande myndigheterna för att de snabbt skall kunna medverka till en korrekt och enhetlig tillämpning av det nya systemet? *FRM* påpekar att det föreslagna systemet kommer att göra sjukpenningförsäkringen betydligt mer komplex och svåradministrerad. Som en följd av detta måste man också räkna med en icke obetydlig ökning av målen i försäkringsdomstolarna. Det kan innebära att försäkringsrätterna, som efter flera år av nedskärningar nu närmar sig den punkt då målbalanserna åter kan börja öka, kan behöva förstärkta resurser om förslaget genomförs.

RFV och *SACO/SR* anser att *väntetiden för SGI:s* ikraftträdande skall ändras från nuvarande 30 dagar till 14 dagar. *LO*, *FF* och *TCO* anser att den skall slopas.

Vad gäller *utformningen av lagförslagen* anser FRS att man numera bör ställa frågan om 3 kap. lagen om allmän försäkring, som är ett av socialförsäkringslagstiftningens allra viktigaste avsnitt, uppfyller de krav på läsbarhet och begriplighet som kan ställas från olika håll. Det lyckligaste vore enligt FRS att låta hela kapitlet bli föremål för en genomgripande omarbetning. Med hänsyn till att rehabiliteringsberedningen (S 1985:02) under första halvåret 1987 väntas lägga förslag angående en mera flexibel sjukpenning med fler ersättningsnivåer, kan det vara lämpligt att omarbeta lagtexten i det sammanhanget. FRS föreslår ett provisorium med de närmare föreskrifterna om timsjukpenning i en särskild lag och olika hänvisningar till denna från 3 och 4 kap. lagen om allmän försäkring samt från 3 kap. lagen om arbetsskadeförsäkring. I samband med rehabiliteringsberedningens lagförslag skulle sedermera den slutliga lydelsen kunna bestämmas med ett samtidigt upphävande av den provisoriska lagen.

SAF konstaterar att de ändrade ersättningsreglerna säkerligen medför behov av *föreskrifter* från riksförsäkringsverket. Enligt SAF:s uppfattning är det angeläget att sådana föreskrifter utarbetas i samråd med arbetsmarknadens parter. Ett sådant arbete bör påbörjas så tidigt som möjligt. Liknande synpunkter har framförts av SFO.

	Sid.
Regeringens proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	3
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 18 december 1986	20
1 Inledning	20
2 Nuvarande regler	21
2.1 Allmänt	21
2.2 Beräkning av sjukpenning	22
2.3 Insjuknandedag	22
2.4 Fridagsregel	22
2.5 Karenstid för egenföretagare eller motsvarande	23
2.6 Sjukpenning till studerande	23
2.7 Tillfällig föräldrapenning	24
3 Behovet av ett nytt system för beräkning av sjukpenning vid kortare sjukperioder och av tillfällig föräldrapenning	24
4 Ny metod för beräkning av sjukpenning vid kortare sjukfall	28
4.1 Timberäkning av sjukpenning	28
4.2 Beräkning av årsarbetstid	30
4.3 Ersättningsbar arbetstid och sjukpenningens storlek	33
4.4 Avgränsning av timberäkningsperioden	34
4.5 Beräkning av sjukpenning vid semester	37
4.6 Beräkning av sjukpenning vid viss annan arbetsfri tid	38
5 Det nya beräkningssystemets tillämpning på olika försäkrade	40
5.1 Allmänt	40
5.2 Försäkrade med inkomst av såväl anställning som annat förvärvsarbete än anställning	41
5.3 Studerande	42
5.4 Uppdragstagare	44
5.5 Arbetslösa	45
5.6 Försäkrade med ersättning för vård av barn i familjehem m. m.	46
6 Andra förmåner som berörs av det nya beräkningssystemet	47
6.1 Allmänt	47
6.2 Tillfällig föräldrapenning	47
6.3 Föräldrapenning och havandeskapspenning	49
6.4 Frivillig sjukpenningförsäkring	50
6.5 Arbetsskadeersättning och motsvarande	51
6.5.1 Allmänt	51
6.5.2 Anmälningsskyldighet	52
6.6 Värnpliktsförmåner och motsvarande	53
6.7 Ersättning åt smittbärare	54
7 Avdragsregler som påverkas av timberäkningssystemet	54
7.1 Allmänt	54
7.2 Avdrag för sjukhusvård	55
7.3 Skatteavdrag	55
7.4 Införsel och utmätning	56
8 Övriga ändringar som föranleds av det nya beräkningssystemet	56
8.1 Sjukpenningrätten	56
8.2 Sjukpenning för insjuknandedag m. m.	60
9 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	60
10 Kostnader och finansiering	62
11 Upprättade lagförslag	64

12 Specialmotivering	64	Prop. 1986/87: 69
12.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring	64	
12.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1976: 380) om arbetsskade- försäkring	75	
12.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1956: 293) om ersättning åt smittbärare	76	
13 Hemställan	76	
14 Beslut	77	
 Bilaga 1		
Sammanfattning av departementspromemorian (Ds S 1986: 8)		
Förbättrad kompensation vid korttidssjukdom och vid tillfällig vård av barn	78	
 Bilaga 2		
Sammanställning av remissyttranden över departementspromemorian (Ds S 1986: 8) Förbättrad kompensation vid korttidssjukdom och vid tillfällig vård av barn	80	

